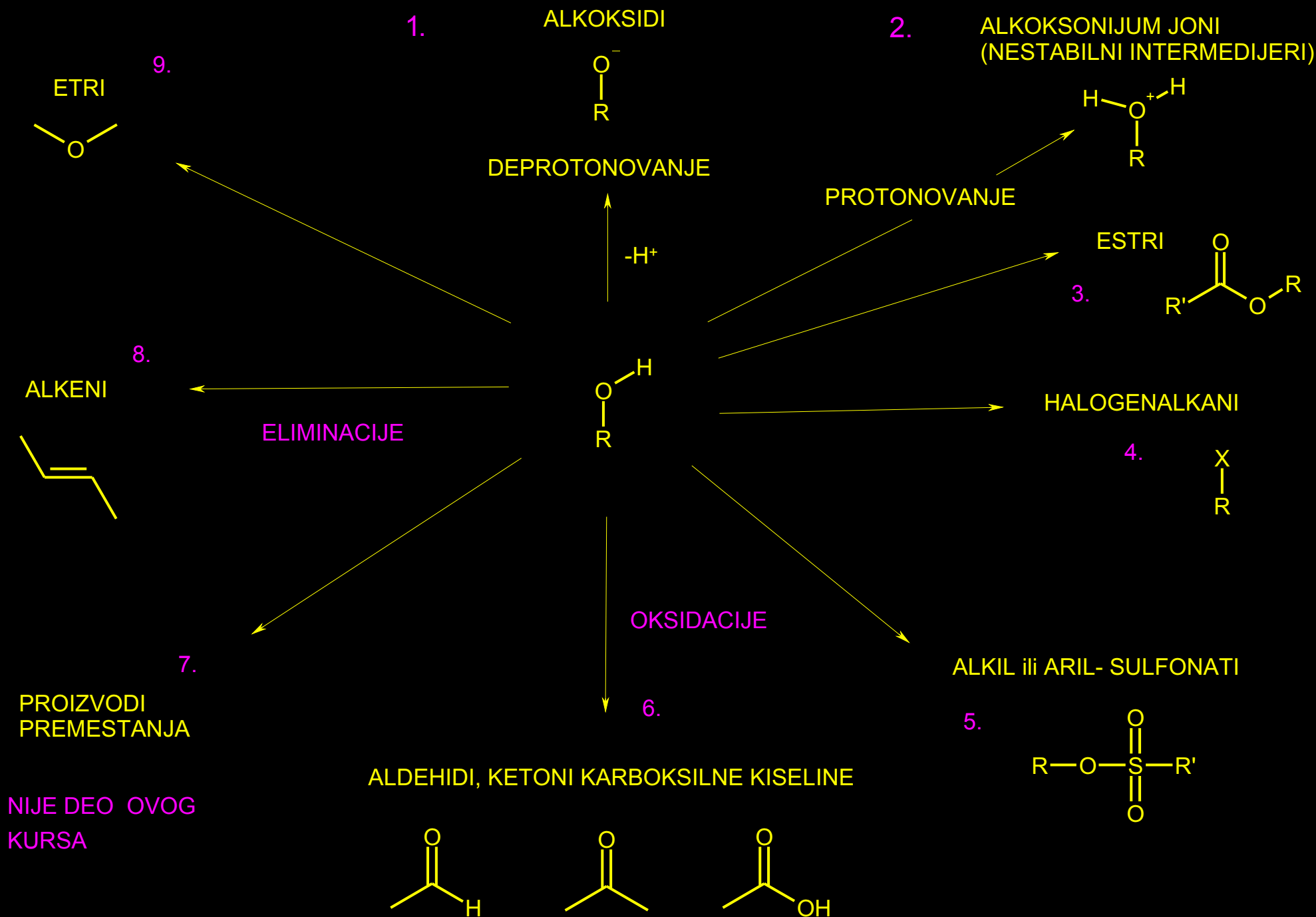

VAŽNIJE REAKCIJE ALKOHOLA

POSTAJANJE ALKOKSIDA -

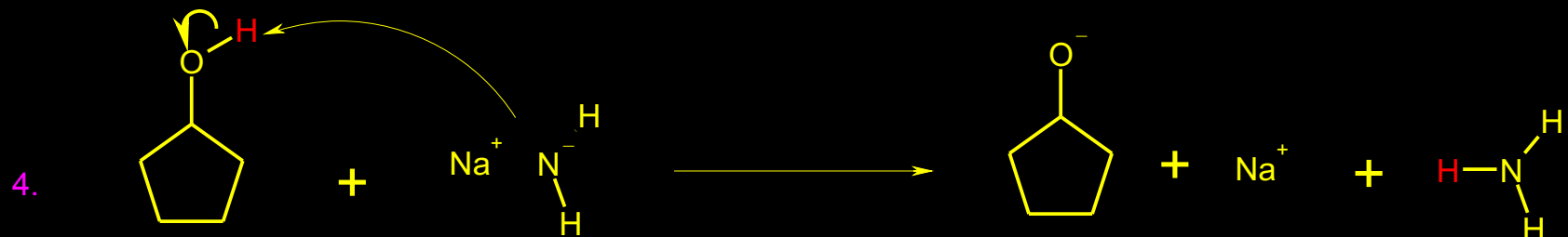
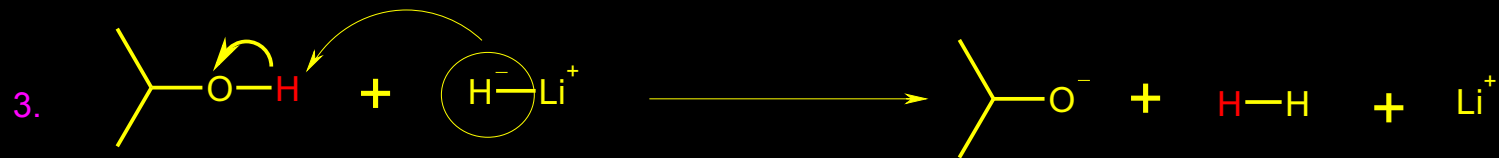
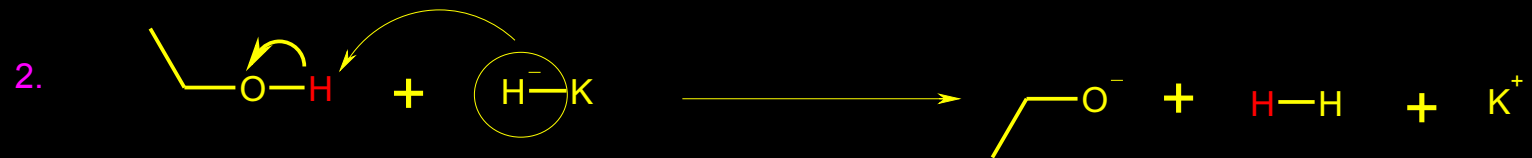
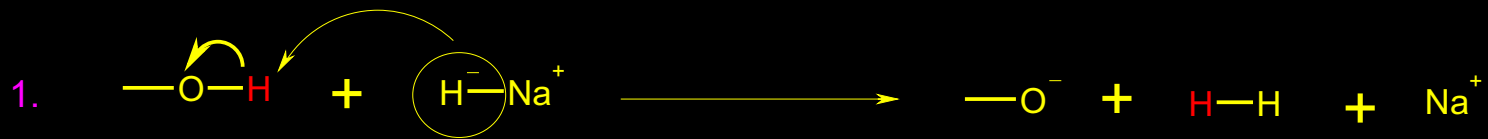
DEPROTONOVANJEM ALKOHOLA (KAO KISELINA) POMOĆU BAZA KOJE SU JAČE OD ALKOKSIDA

REAKCIJA JE ACIDO-BAZNOG KARAKTERA I PREDSTAVLJA IZMENU PROTONA

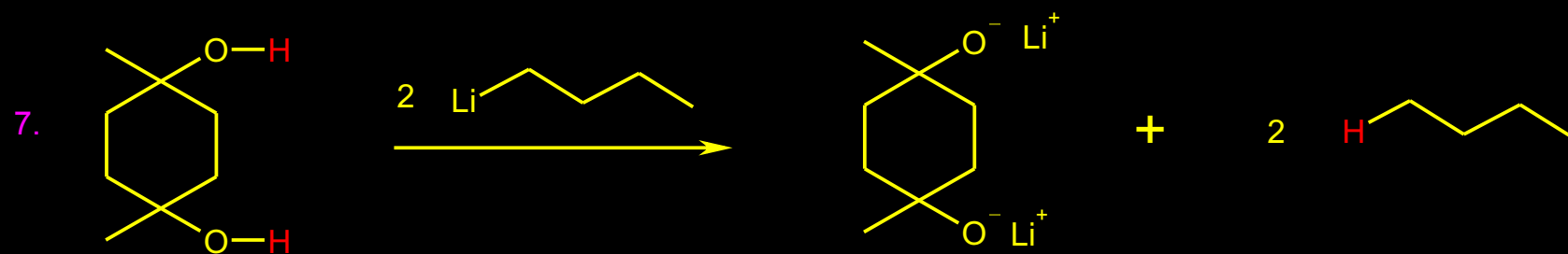
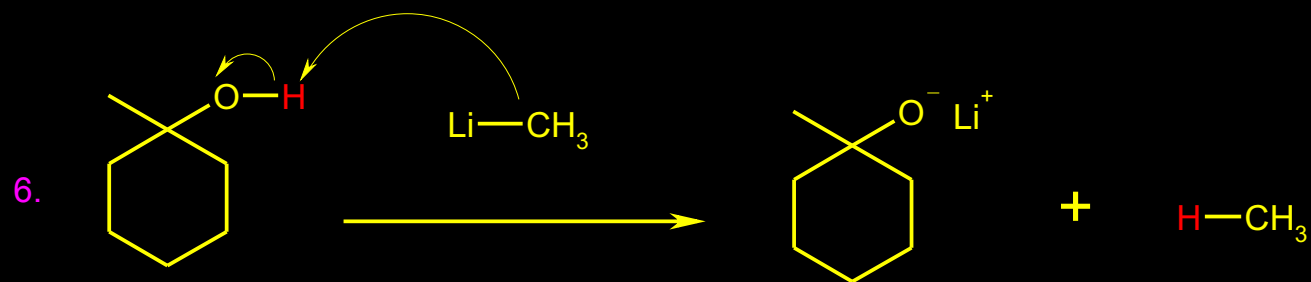
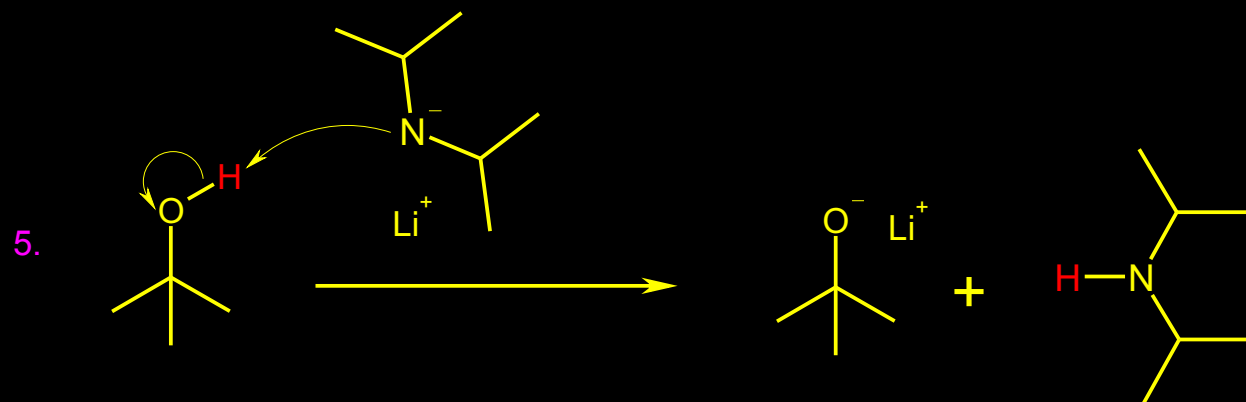
REAKTIVNOST ALKOHOLA OPADA U NIZU : **TERCIJERNI > SEKUNDARNI > PRIMARNI**

KISELOST ALKOHOLA OPADA U NIZU : **PRIMARNI > SEKUNDARNI > TERCIJERNI**

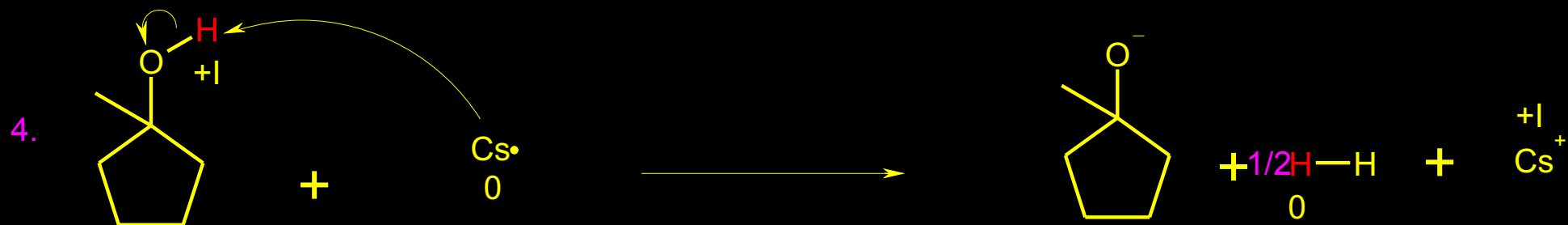
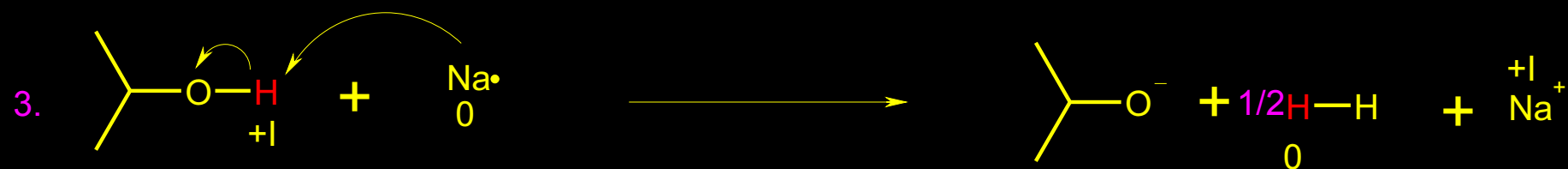
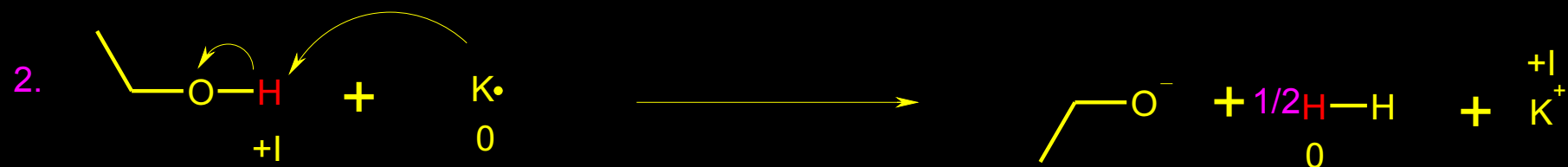
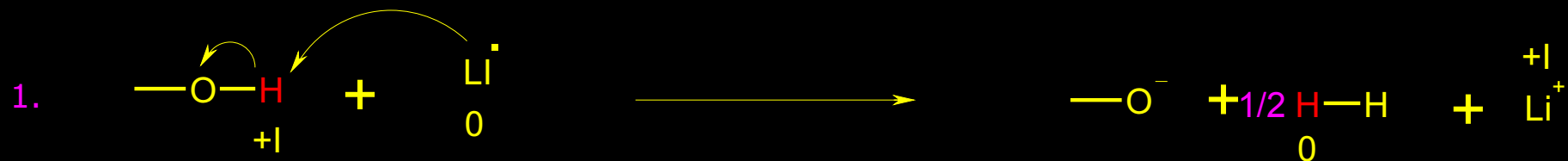
PRIMERI:

PRIMERI:

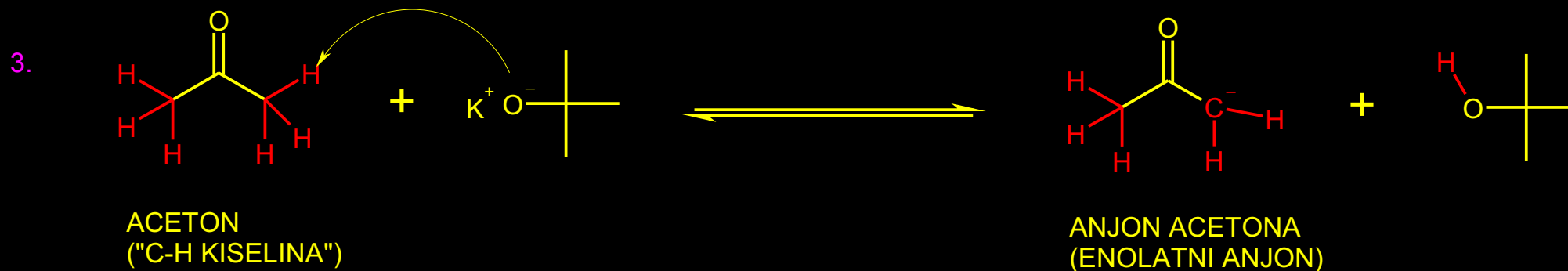
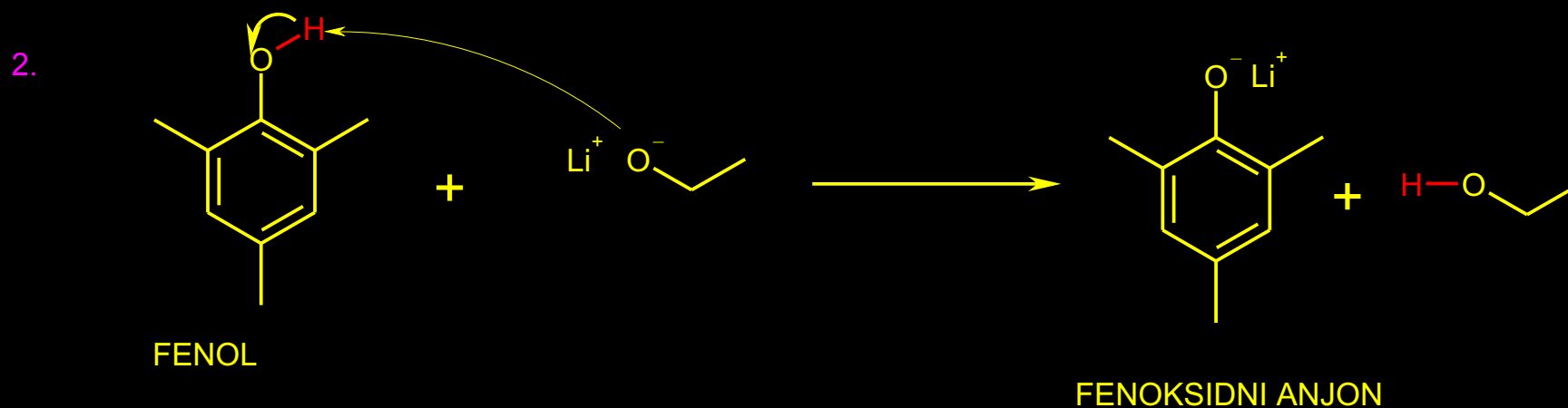
POSTAJANJE ALKOKSIDA REDUKCIJOM VEZE R-O-H POMOĆU ALKALNIH METALA

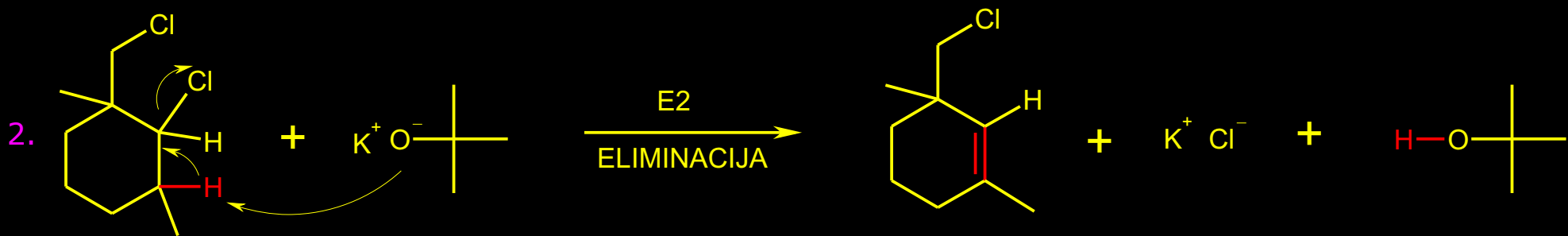
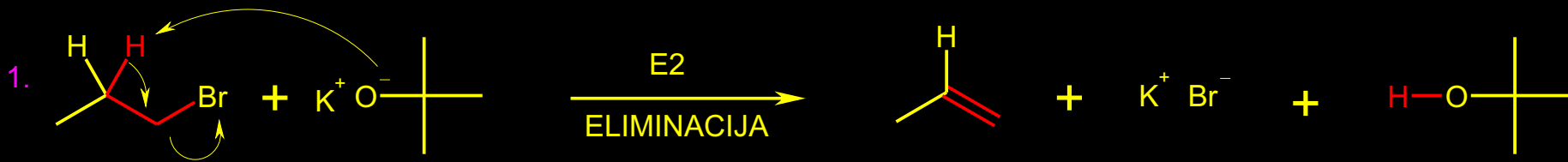
ALKOKSIDI SE ŠIROKO PRIMENJUJU U ORGANSKOJ SINTEZI.

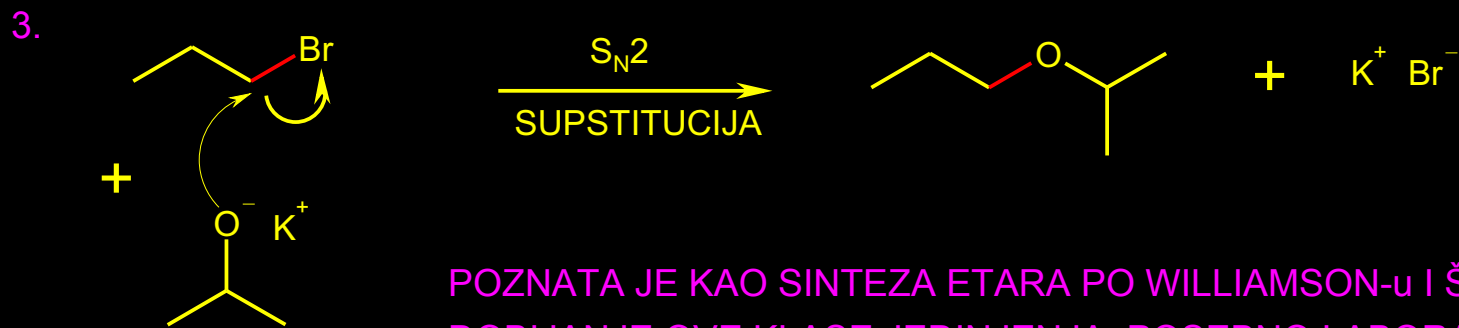
- KAO BAZE: ZA DEPROTONOVANJE JEDINJENJA KOJA SU KISELIJA OD ALKOHOLA

- KAO BAZE: ZA DOBIJANJE ALKENA IZ HALOGENALKANA E2 ELIMINACIJOM

- KAO NUKLEOFILI : U SINTEZI ETARA IZ HALOGENALKANA $\text{S}_{\text{N}}2$ SUPSTITUCIJOM

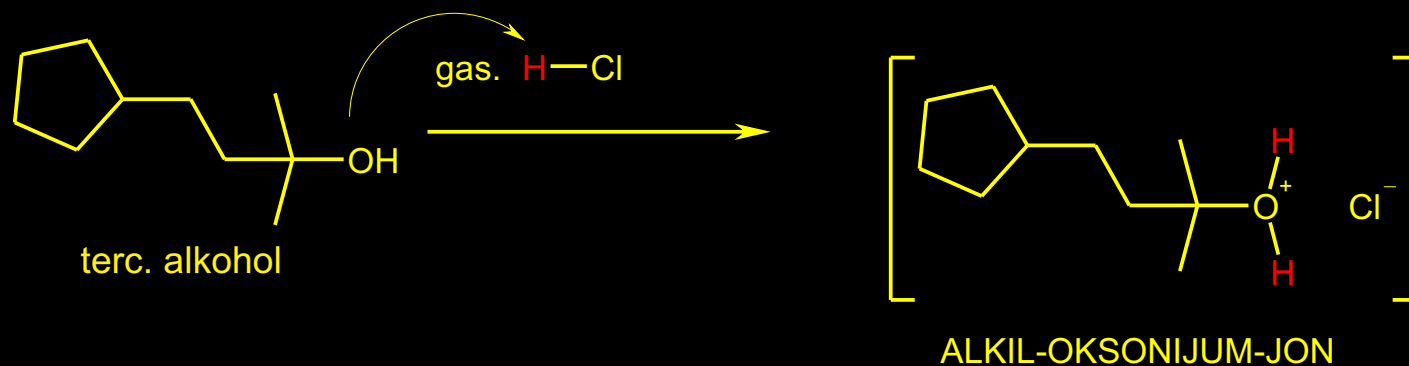
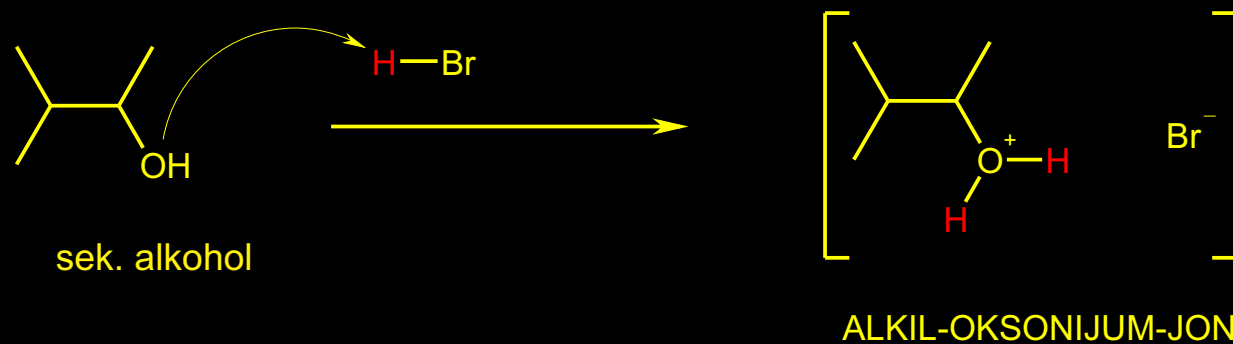
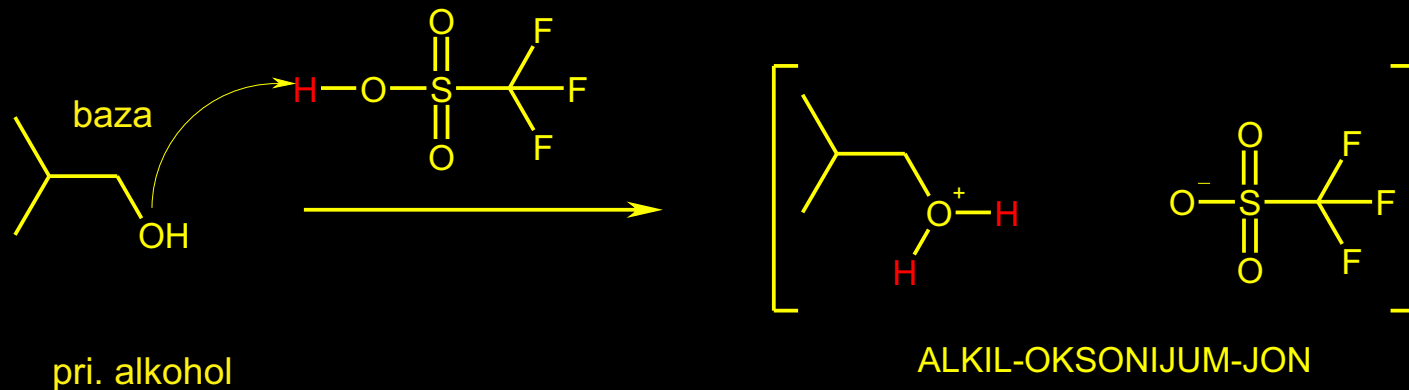
POZNATA JE KAO SINTEZA ETARA PO WILLIAMSON-U I ŠIROKO SE PRIMENJUJE ZA DOBIJANJE OVE KLASJE JEDINJENJA, POSEBNO LABORATORIJSKI.

POSTAJANJE I REAKCIJE ALKILOKSONIJUM (ALKOKSONIJUM)-JONA: SUPSTITUCIJE I ELIMINACIJE

-PROTONOVANJEM ALKOHOLA (KAO BAZE) POMOĆU KISELINA KOJE SU JAČE OD ALKOHOLA

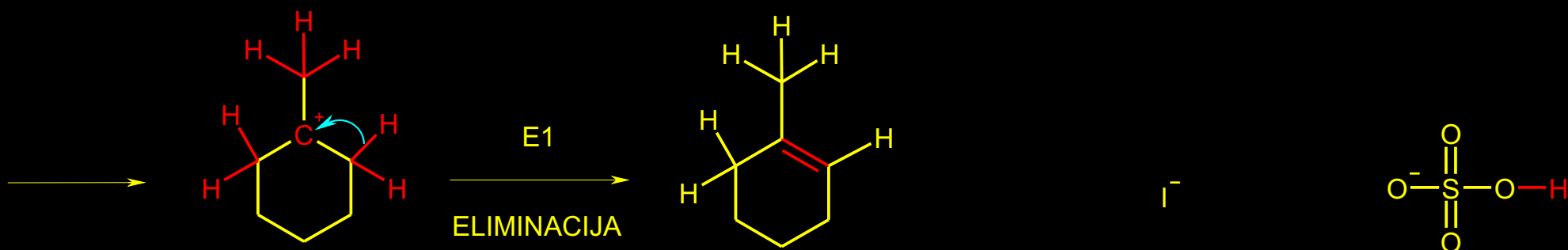
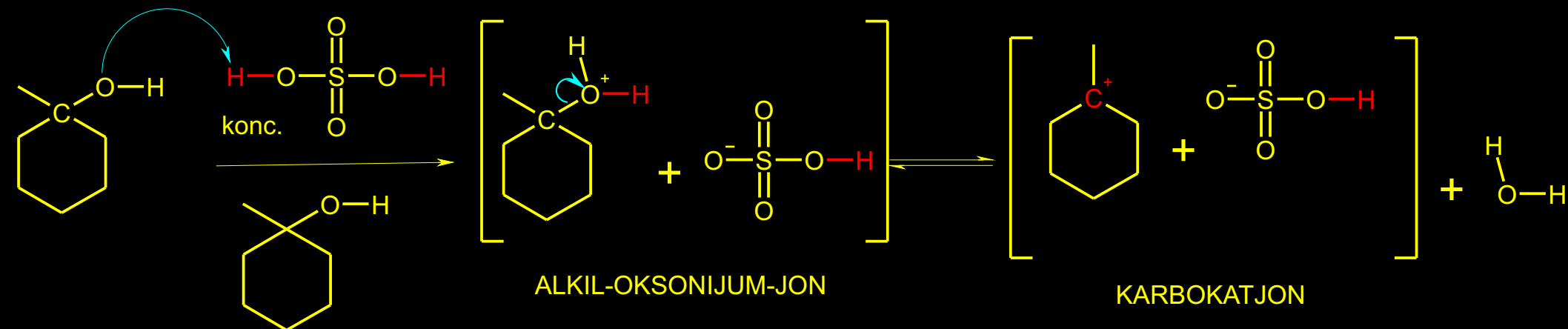
REAKCIJA JE ACIDO-BAZNOG KARAKTERA I PREDSTAVLJA IZMENU PROTONA

TERCIJERNI ALKOHOLI SA JAKIM KISELINAMA PRVO FORMIRAJU ALKILOKSONIJUM JONE IZ KOJIH ZATIM REVERZIBILNOM DISOCIJACIJOM POSTAJU TERCIJERNI KARBOKATJONI

A.

UKOLIKO JE PRISUTNI ANJON (HSO_4^-) SLAB NUKLEOFIL, TERCIJERNI KARBOKATJON REAGUJE ELIMINACIJOM (E1) I POSTAJE ALKEN

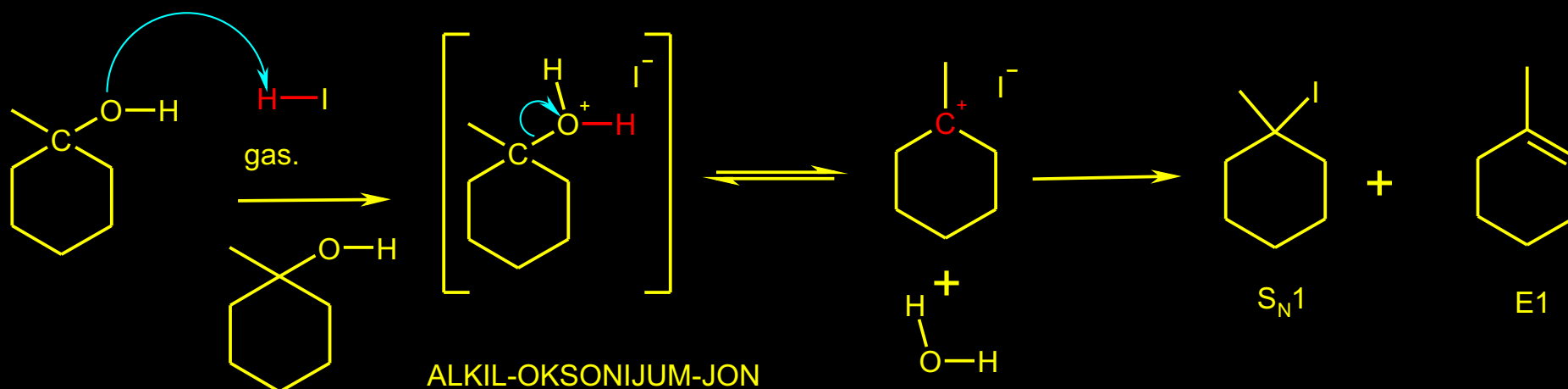
dobar nukleofil
 vrlo slaba baza

slab nukleofil
 vrlo slaba baza

TERICERNI ALKOHOLI SA JAKIM KISELINAMA PRVO FORMIRAJU ALKILOKSONIJUM JONE IZ KOJIH ZATIM REVERZIBILNOM DISOCIJACIJOM POSTAJU TERCIJERNI KARBOKATJONI (nastavak)

B. UKOLIKO JE PRISUTNI ANJON (I⁻) DOBAR NUKLEOFIL, TERCIJERNI KARBOKATJON REAGUJE MEŠOVITO - E1 ELIMINACIJOM (POSTAJE ALKEN) I S_N1 SUPSTITUCIJOM - POSTAJE TERCIJERNI JODALKAN

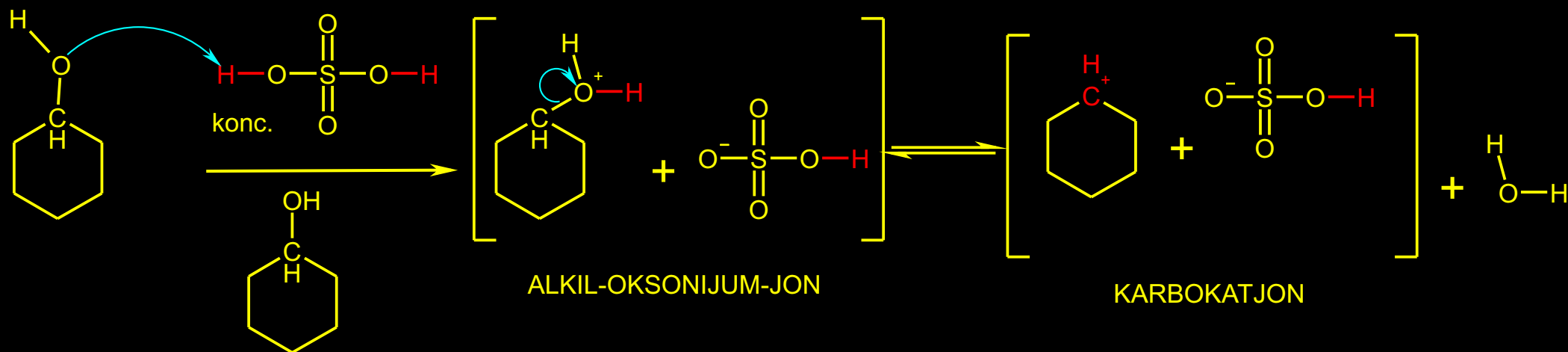

SEKUNDARNI ALKOHOLI SA JAKIM KISELINAMA I PRVO FORMIRAJU ALKILOKSONIJUM JONE IZ KOJIH ZATIM REVERZIBILNOM DISOCIJACIJOM POSTAJU SEKUNDARNI KARBOKATJONI

A.

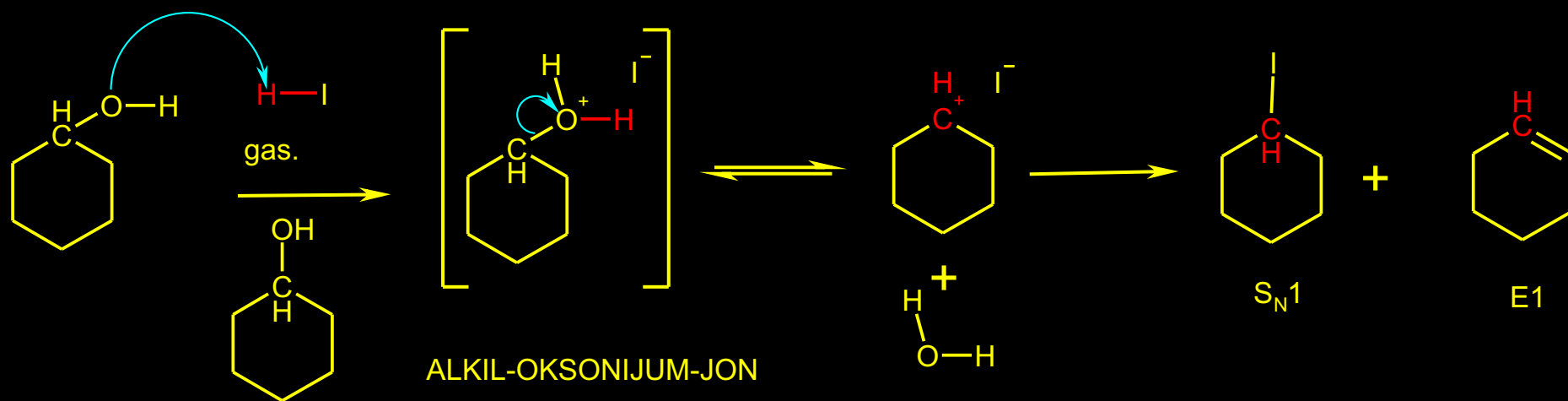
UKOLIKO JE PRISUTNI ANJON (HSO_4^-) SLAB NUKLEOFIL, SEKUNDARNI KARBOKATJON REAGUJE ELIMINACIJOM (E1) I POSTAJE ALKEN

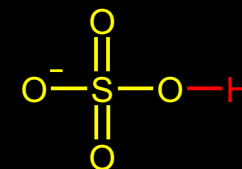
I^-	HSO_4^-
dobar nukleofil	slab nukleofil
vrlo slaba baza	vrlo slaba baza

B.

UKOLIKO JE PRISUTNI ANJON (I^-) DOBAR NUKLEOFIL, SEKUNDARNI KARBOKATJON REAGUJE MEŠOVITO - E1 ELIMINACIJOM (POSTAJE ALKEN) I S_N1 SUPSTITUCIJOM - POSTAJE SEKUNDARNI JODALKAN

dobar nukleofil
vrlo slaba baza

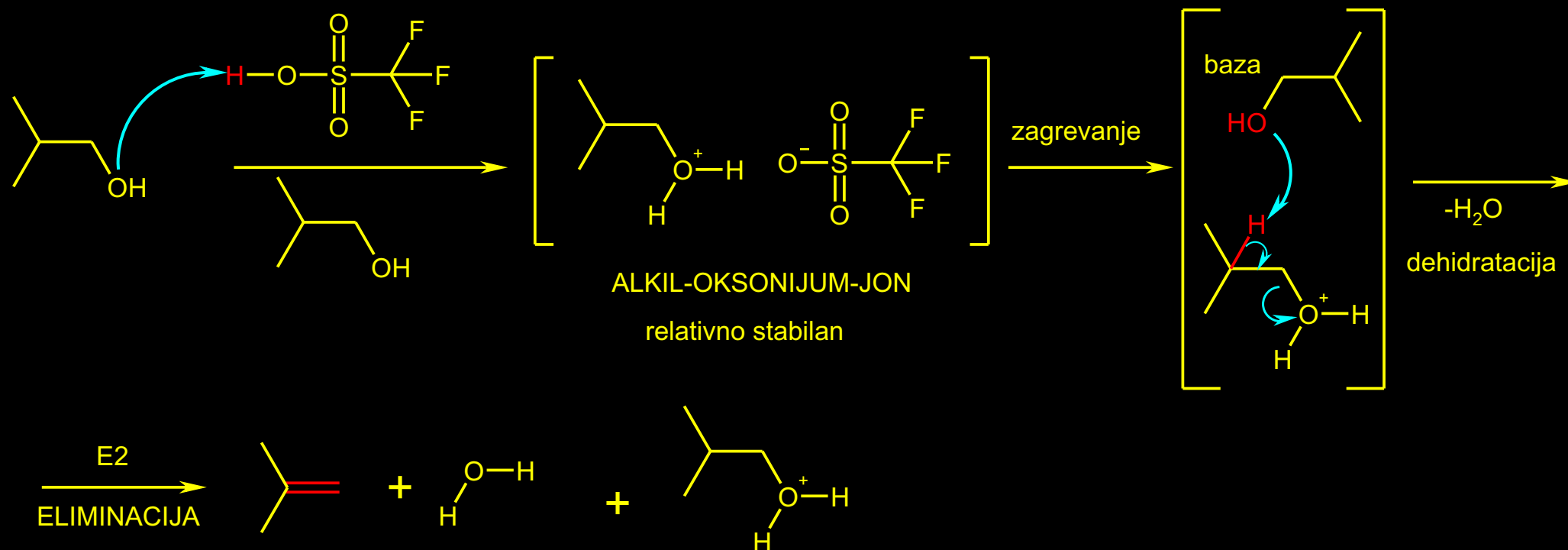
slab nukleofil
vrlo slaba baza

PROTONOVANJEM PRIMARNIH ALKOHOLA SA JAKIM KISELINAMA PRVO POSTAJU ALKILOKSONIJUM JONI KOJI SU RELATIVNO STABILNI I NE DISOSUJU DO PRIMARNIH KARBOKATJONA

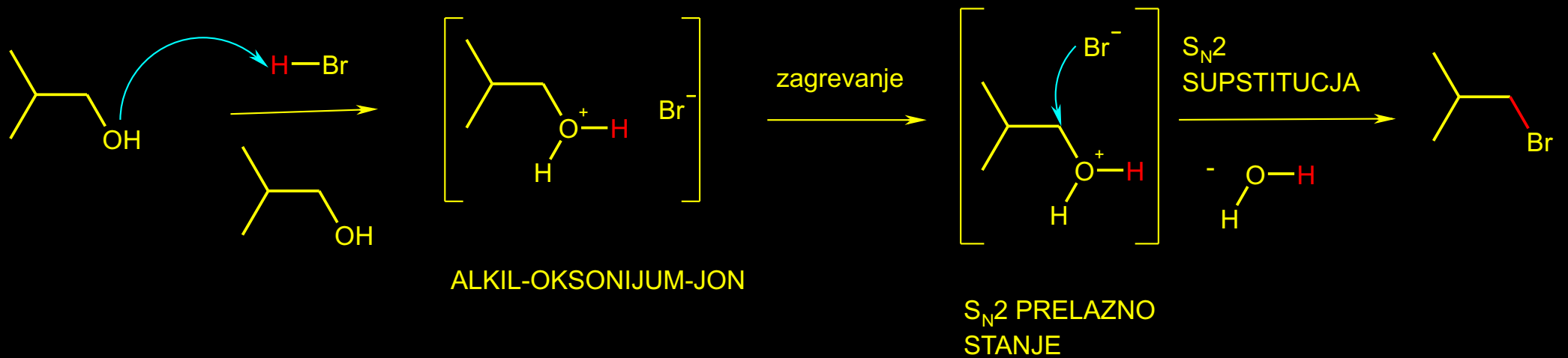
A.

UKOLIKO JE PRISUTNI ANJON (CF_3SO_3^-) SLAB NUKLEOFIL, ALKOKSONIJUM JON REAGUJE ELIMINACIJOM (E2) I POSTAJE ALKEN

B.

UKOLIKO JE PRISUTNI ANJON (Br^-) DOBAR NUKLEOFIL, ALKOKSONIJUM JON REAGUJE SUPSTITUCIJOM ($\text{S}_{\text{N}}2$) I POSTAJE HALOGENALKAN

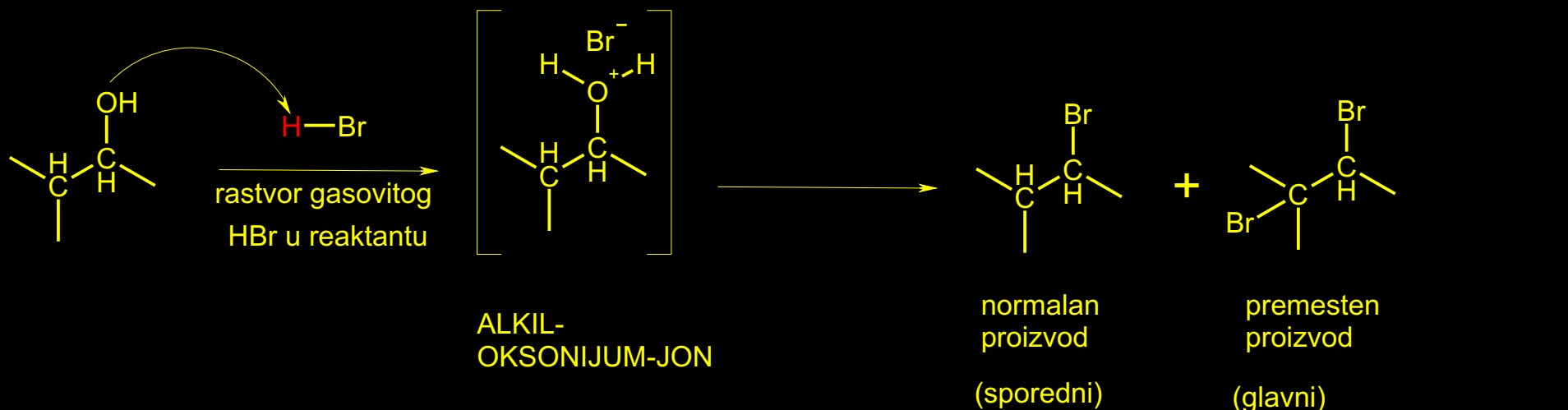
PREMEŠTANJA KARBOKATJONA (samo informativno)

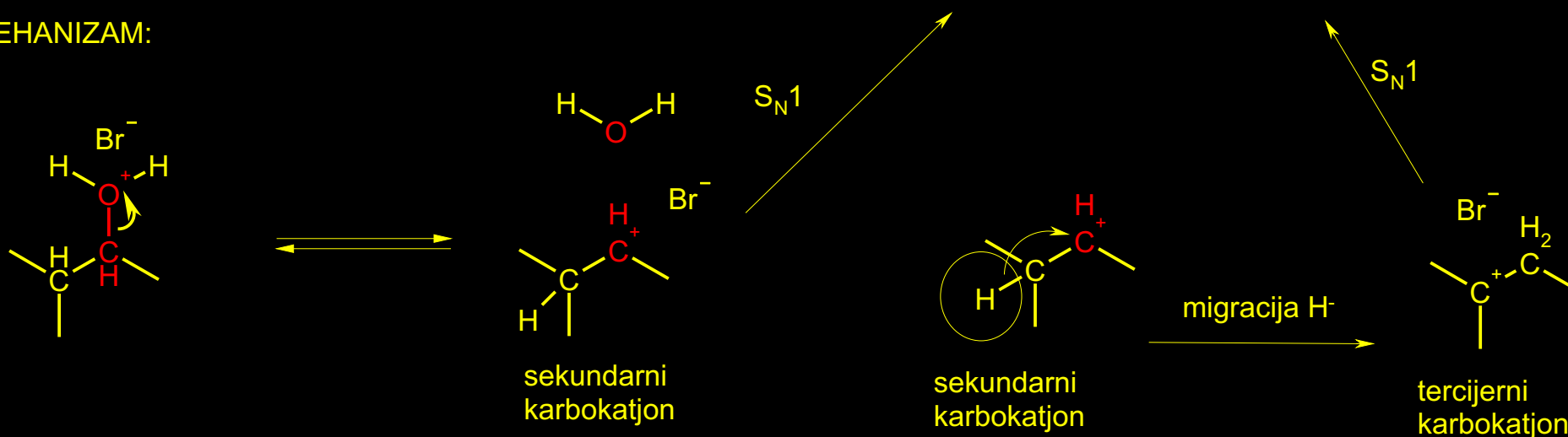
KARBOKATJONI LAKO PODLEŽU INTRAMOLEKULSKIM MIGRACIJAMA VODONIKA KAO HIDRIDA PRI ČEMU POSTAJU KARBOKATJONI (JEDAN ILI VIŠE) DRUGAČIJE STRUKTURE OD POLAZNOG.

-DOLAZI DO SPONTANOG RASKIDANJA POJEDINIH C-H ILI C-C VEZA I NASTAJANJA NOVIH VEZA: POSTALI KARBOKATJONI PREDSTAVLJAJU STRUKTURNE IZOMERE POLAZNOG KARBOKATJONA.

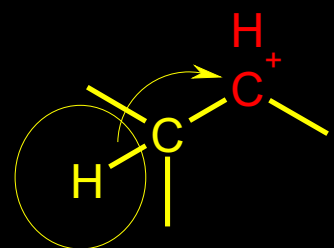
-U SLUČAJU DA JE POLAZNI KARBOKATJON TERMODINAMIČKI MNOGO MANJE STABILAN OD PREMEŠTENOG, TADA ISKLJUČIVO DOLAZI DO PREMEŠTANJA, A TEK ZATIM DO DALJE REAKCIJE (S_N1 ILI E1).

MEHANIZAM:

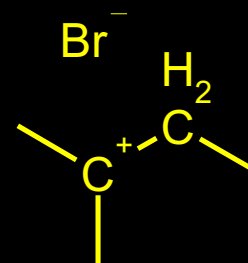

PREMEŠTANJA KARBOKATJONA (samo informativno)

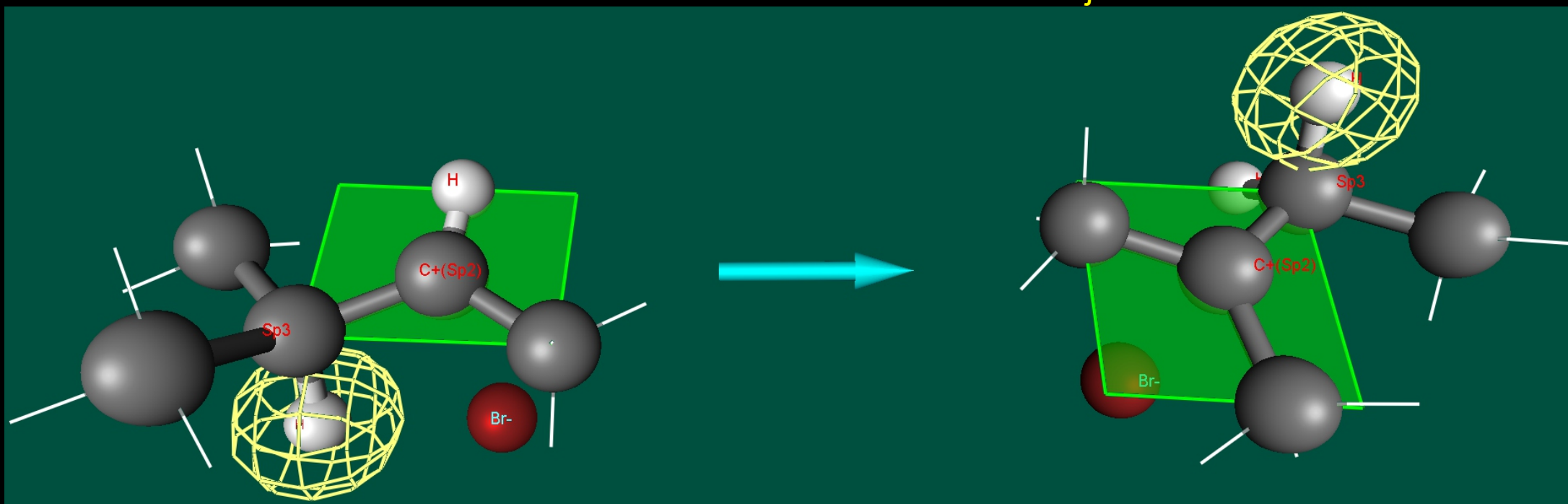

sekundarni
karbokatjon

migracija H⁻

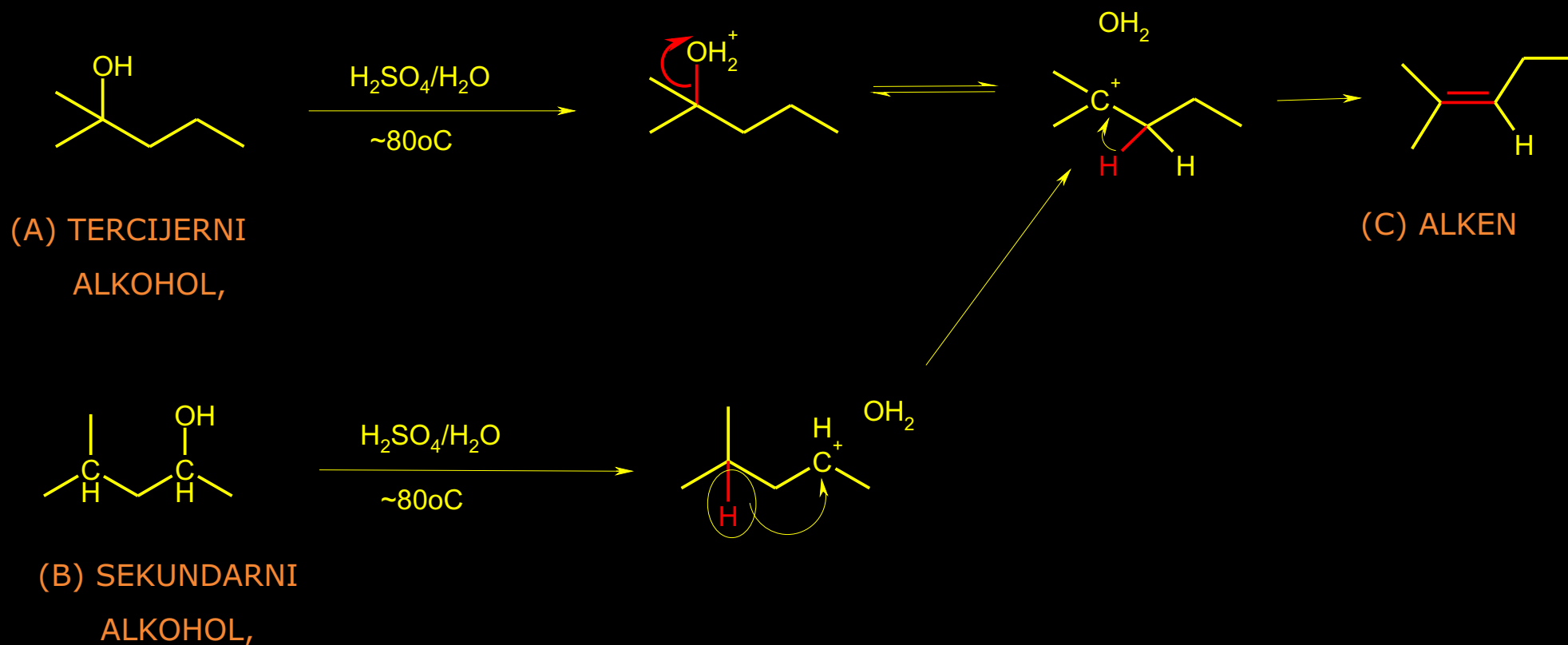

tercijerni
karbokatjon

POSTAJANJE ALKENA PREMEŠTANJEM KARBOKATJONA (E1 -MEHANIZAM) (*samo nformativno*)

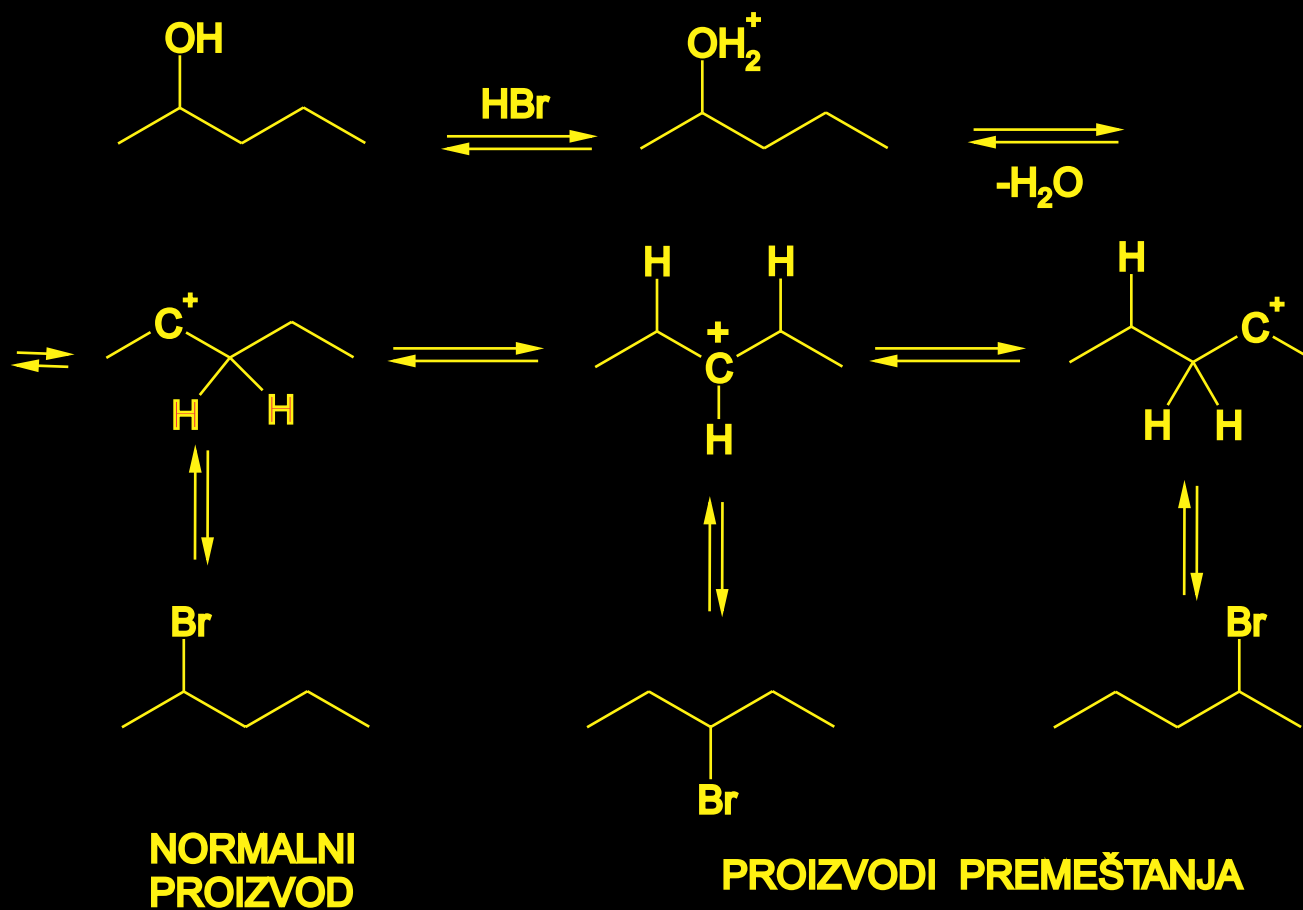
DVA STRUKTURNO IZOMERNA ALKOHOLA, TERCIJERNI (A) I SEKUNDARNI (B), POD ISTIM USLOVIMA DAJU ISTI PROIZVOD - ALKEN C.

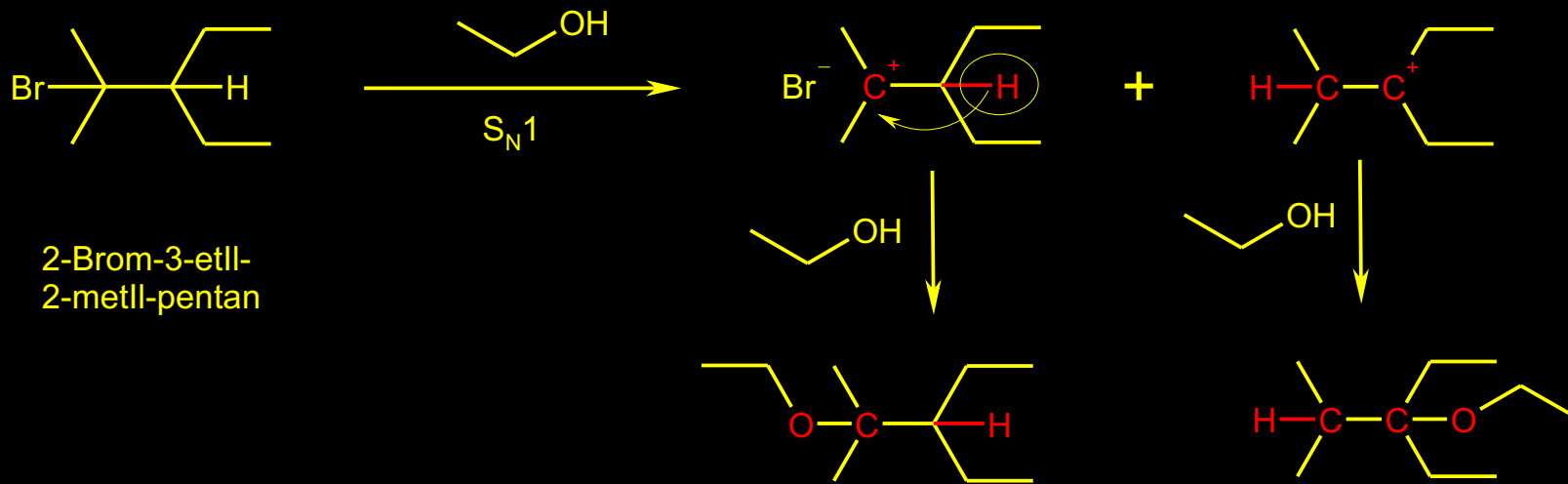
KARBOKATJONI PRIBLIŽNE STABILNOSTI, KAO SEKUNDARNI -SEKUNDARNI ILI TERCIJARNI- TERCIJARNI MOGU BITI U RAVNOTEŽI - (samo informativno)

STOGA POD REAKCIONIM USLOVIMA NASTAJU SMESE NORMALNIH I PREMEŠTENIH PROIZVODA

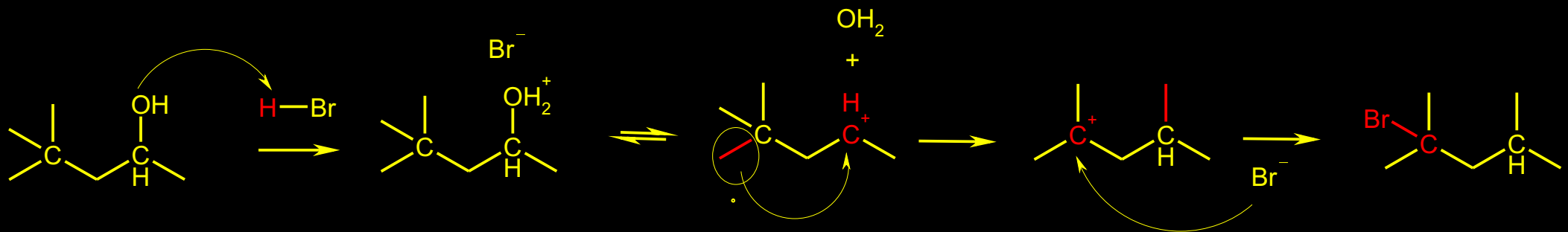
U POLARNIM PROTIČNIM RASTVARAČIMA DOLAZI DO SPONTANE DISOCIJACIJE TERCIJARNIH HALOGENALKANA (S_N1 MEHANIZAM) A POSTALI KARBOKATJONI PODLEŽU PREMEŠTANJIMA.

NPR. ETANOLIZA 2-BROM-3-ETIL-2-METILPENTANA DAJE DVA MOGUĆA TERCIJARNA ETRA. (samo informativno)

PREMEŠTANJA KARBOKATJONA MIGRACIJOM ALKIL GRUPE (A NE VODONIKA) (samo informativno)

KARBOKATJONI KOJI NEMAJU SEKUNDARNE ILI TERCIJARNE VODONIKOVE ATOME U SUSEDSTVU C^+ MOGU PODLEĆI DRUGOM NAČINU PREMEŠTANJA - MIGRACIJI ALKIL-GRUPE.

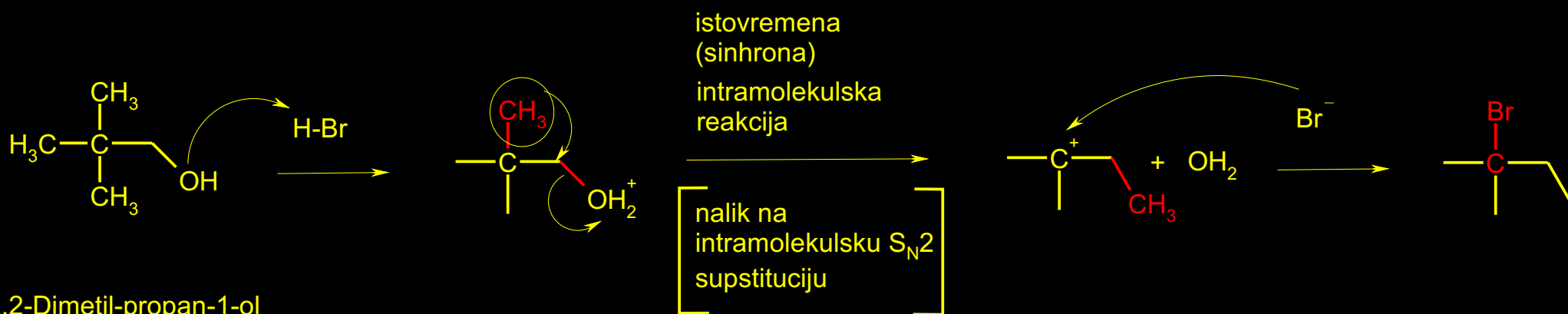

PREMEŠTANJA PRIMARNIH ALKOHOLA (samo informativno)

U REAKCIJI PRIMARNIH ALKOHOLA S HBr ILI HJ NORMALNO POSTAJU ODGOVARAJUĆI PRIMARNI HALOGENALKANI (S_N2 -REAKCIJOM ALKILOKSONIJUM-JONA)

U NEKIM SLUČAJEVIMA DOLAZI DO MIGRACIJE ALKIL-GRUPE ILI VODONIKA (H-) NA PRIMARNI UGLJENIKOV ATOM ZA KOJI JE VEZANA DOBRA ODLAZEĆA GRUPA (NAJČEŠĆE $-OH_2^+$).

-MEHANIZAM NIJE PREKO KARBOKATJONA JER PRIMARNI KARBOKATJONI NE POSTAJU U RASTVORIMA

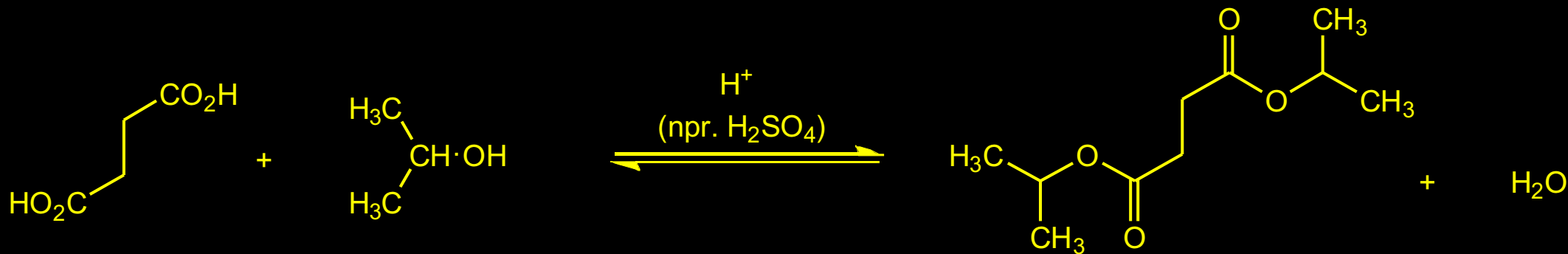
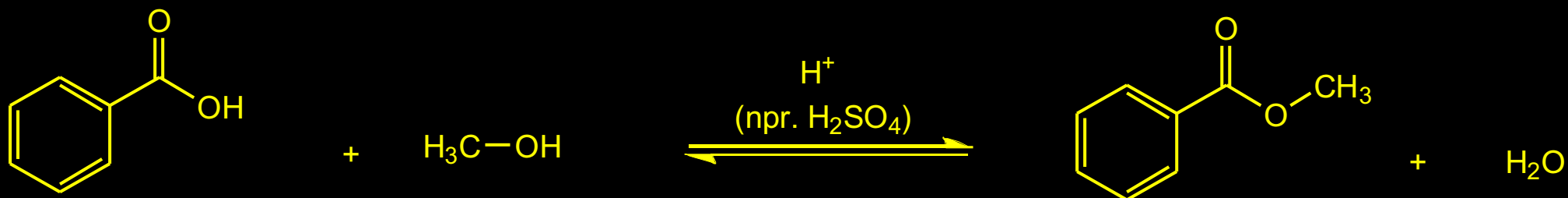
2,2-Dimetil-propan-1-ol

neopentil-alkohol

2,2-Dimethyl-propan-1-ol

PRIMERI REVERZIBILE ESTERIFIKACIJE KARBOKSILNIH KISELINA I ALKOHOLA

REAKCIJA ĆE BITI DETALJNIJE OBJAŠNJENA U KONTEKSTU KARBOKSILNIH KISELINA. POSTOJE I MNOGI DRUGI METODI ESTERIFIKACIJE, TAKOĐE PRIKAZANI U ODELJKU KOJI SE ODNOSI NA REAKTIVNOST KARBOKSILNIH KISELINA

DERIVATI ALKOHOLA - ESTRI SA KARBOKSILNIM KISELINAMA.

STRUKTURA ESTARA ESTARA KARBOKSILNIH K.

ALKOHOL	KISELINA	ESTAR
	2	
2		

ESTRASKA FUNKCIONALNA GRUPA -
SVETLO PLAVO

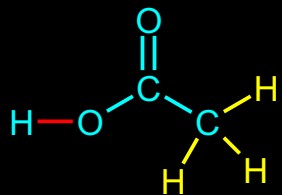
NOVA VEZA KOJA POSTAJE: O-C

POSTAJANJE I REAKCIJE ESTARA
DETALJNO SU PRIKAZANE U
OKVIRU HEMIJE DERIVATA
KARBOKSILNIH KISELINA.

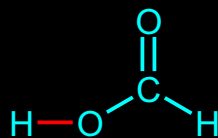
NEORGANSKE I ORGANSKE KISELINE:-STRUKTURA I DISOCIJACIJA

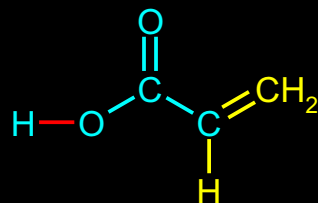
KARBOKSILNA FUNKCIONALNA GRUPA: SVETLO PLAVO; VEZA KOJA DISOSUJE: —O—H

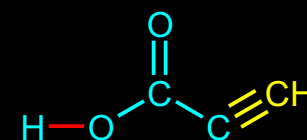
SIRČETNA

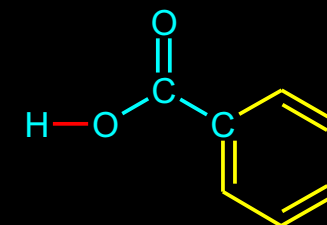
MRAVLJA

AKRILNA

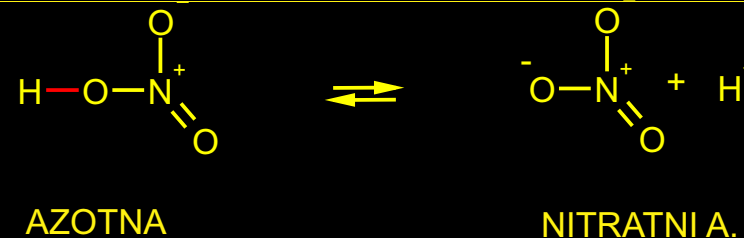
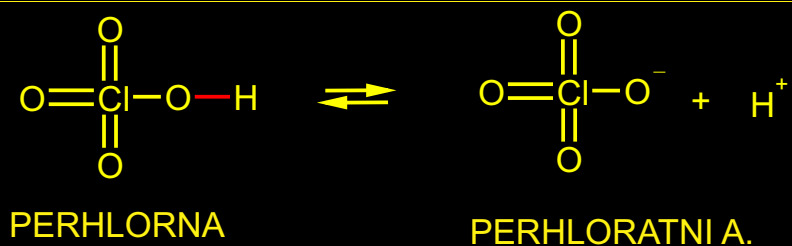
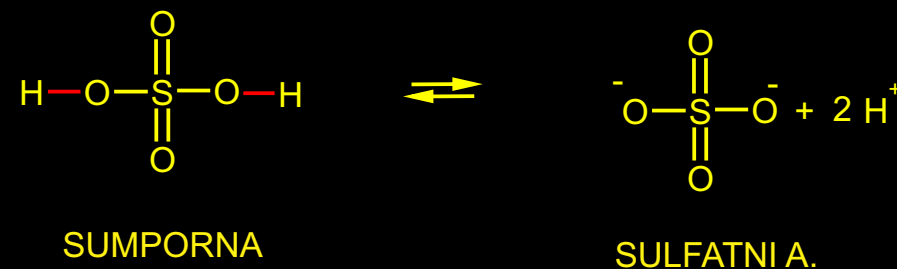
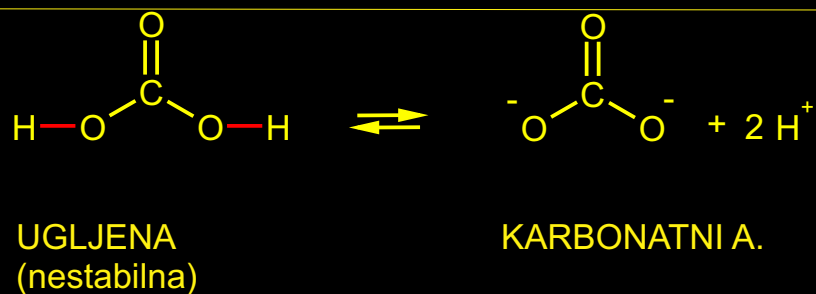
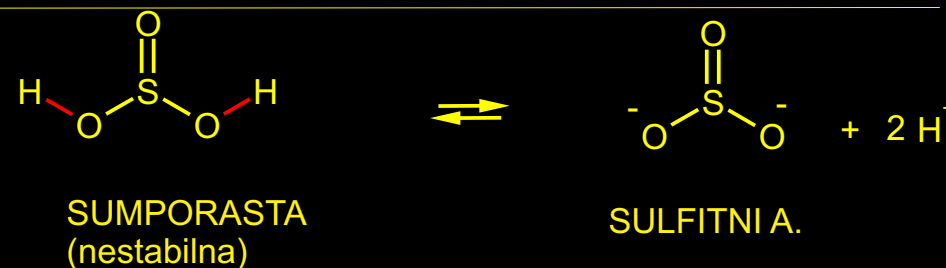
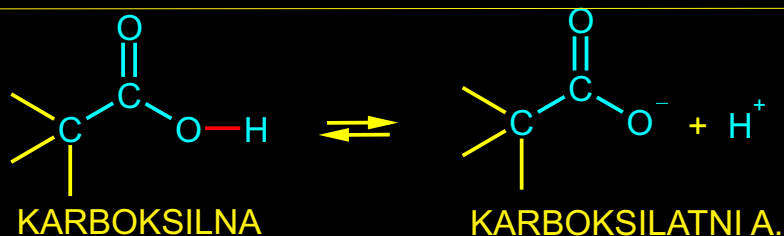

PROPIOLNA

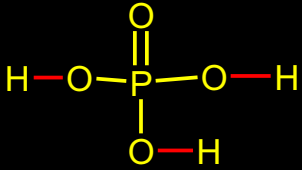
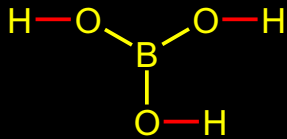
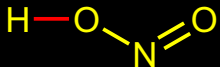
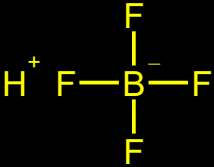
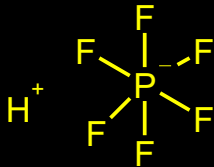
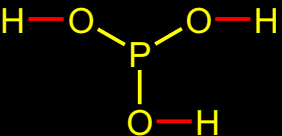
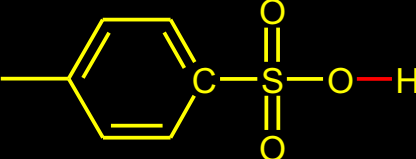
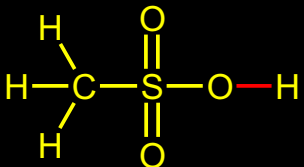
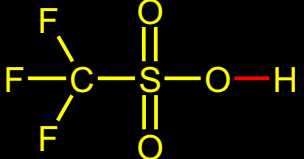
BENZOEVA

DISOCIJACIJA POJEDINIHKISELINA

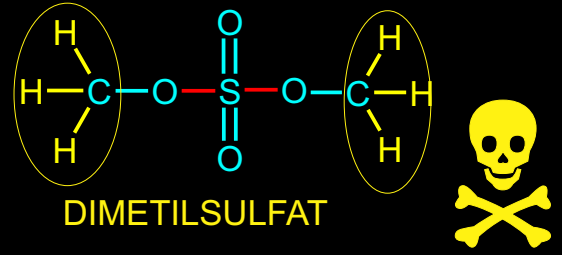
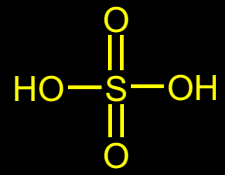
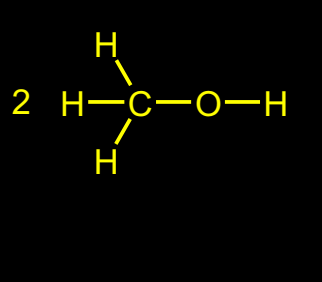

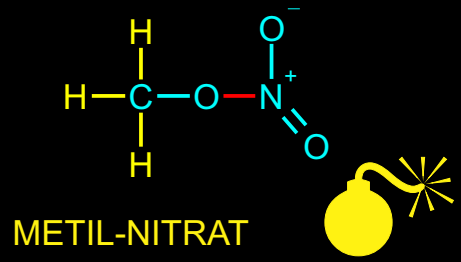
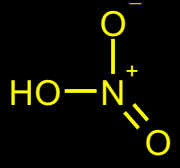
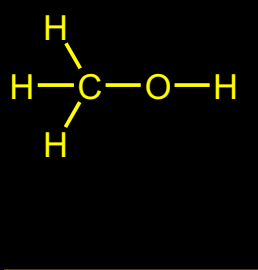
POJEDINE NEORGANSKE KISELINE U NEDISOSOVANOM OBLIKU. ČESTO SU ZNAČAJNI REGENSKI U ORGANSKOJ HEMIJI, POSEBNO U OBLIKU SVOJIH DERIVATA.

 $\begin{array}{c} \text{O} \\ \parallel \\ \text{H}-\text{O}-\text{P}-\text{O}-\text{H} \\ \\ \text{O}-\text{H} \end{array}$	 $\begin{array}{c} \text{H}-\text{O} \quad \text{O}-\text{H} \\ \quad \diagdown \quad \diagup \\ \quad \text{B} \\ \quad \diagup \quad \diagdown \\ \quad \text{O}-\text{H} \quad \text{O}-\text{H} \end{array}$	 $\text{H}-\text{O}-\text{N}=\text{O}$	 $\text{H}^+ \quad \text{F} \quad \text{F} \\ \quad \quad \quad \\ \quad \quad \text{B}^- \\ \quad \quad \quad \\ \quad \quad \text{F} \quad \text{F}$	 $\text{H}^+ \quad \text{F} \quad \text{F} \quad \text{F} \\ \quad \quad \quad \quad \\ \quad \quad \text{P}^- \\ \quad \quad \quad \quad \\ \quad \quad \text{F} \quad \text{F} \quad \text{F}$	FOSFORNA/ FOSFATNI A.	BORNA/ BORATNI A.	AZOTASTA (nestabilna)/ NITRITNI A.	TETRAFLUORO- BORNA/ TETRAFLUORO- BORATNI A.	HEKSAFLURO- FOSFATNA/ HEKSAFLURO- FOSFATNI A.
 $\begin{array}{c} \text{H}-\text{O} \quad \text{O}-\text{H} \\ \quad \diagdown \quad \diagup \\ \quad \text{P} \\ \quad \diagup \quad \diagdown \\ \quad \text{O}-\text{H} \quad \text{O}-\text{H} \end{array}$	$\text{H}-\text{F}$	$\text{H}-\text{Cl}$	$\text{H}-\text{Br}$	$\text{H}-\text{I}$	FOSFORASTA/ FOSFITNI A.				
 $\text{C}_6\text{H}_4(\text{CH}_3)(\text{SO}_3\text{H})$	 $\begin{array}{c} \text{H} \quad \text{O} \\ \diagdown \quad \parallel \\ \text{H}-\text{C} \quad \text{S} \\ \diagup \quad \\ \text{H} \quad \text{O}-\text{H} \\ \quad \quad \parallel \\ \quad \quad \text{O} \end{array}$	 $\begin{array}{c} \text{F} \quad \text{O} \\ \diagdown \quad \parallel \\ \text{F}-\text{C} \quad \text{S} \\ \diagup \quad \\ \text{F} \quad \text{O}-\text{H} \\ \quad \quad \parallel \\ \quad \quad \text{O} \end{array}$	$\text{H}-\text{O}-\text{Br}$	$\text{H}-\text{O}-\text{Cl}$	para-TOLUENSULFONSKA/ para-TOLUENSULFONAT	METANSULFONSKA/ METANSULFONAT	TRIFLUORMETAN- SULFONSKA ILI TRIFLATNA/ TRIFLATI	HIPOBROMNA (nestabilna)/ HIPOBROMITNI A.	HIPOHLORNA (nestabilna)/ HIPOHLORITNI A.

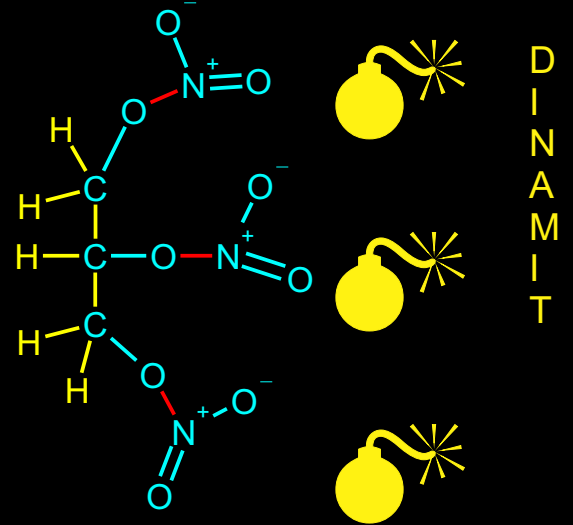
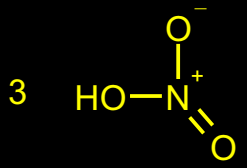
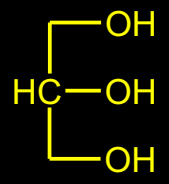
ESTRI ALKOHOLA I NEORGANSKIH KISELINA: NOVA VEZA KOJA POSTAJE JE OBELEŽENA CRVENOM BOJOM

VRLO ZNAČAJAN REAGENS ZA
METILOVANJE U ORGANSKOJ HEMIJI:
PONAŠA SE ANALOGNO HALOGEN-
METANIMA (CH₃-I, CH₃-Br)

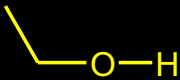
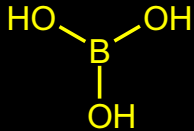
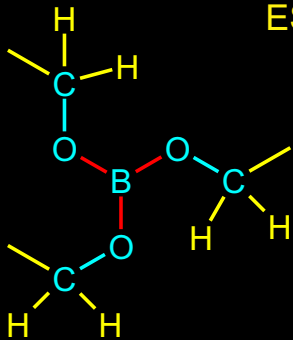
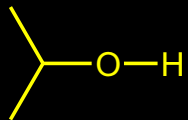
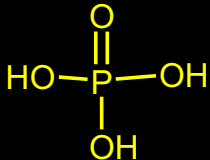
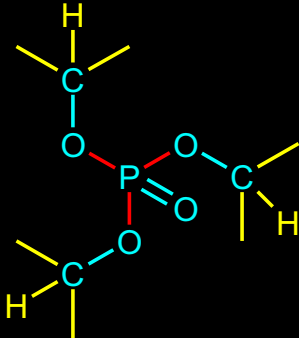
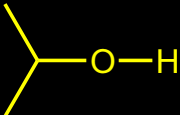
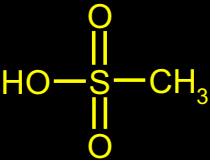
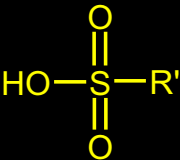
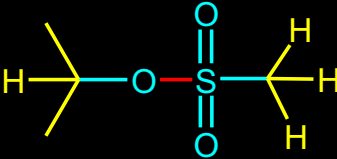
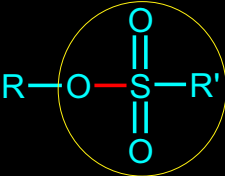

ALFRED NOBEL

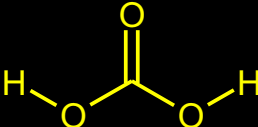
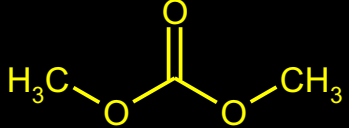
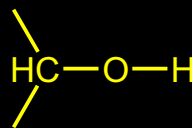
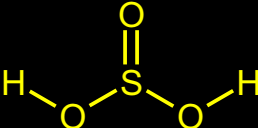
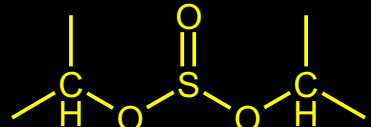
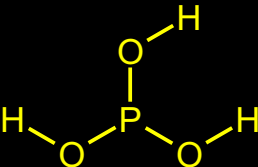
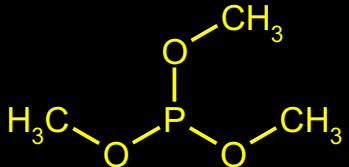

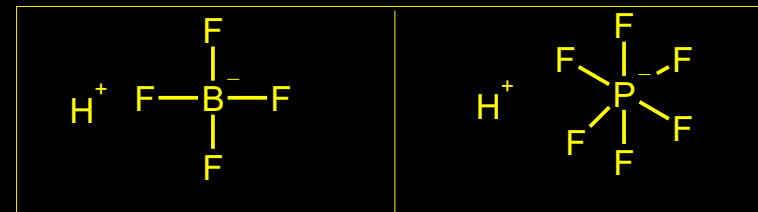
ESTRI ALKOHOLA I NEORGANSKIH KISELINA: NOVA VEZA KOJA POSTAJE JE OBELEŽENA CRVENOM BOJOM

<p>ALKOHOL</p> <p>3 </p>	<p>KISELINA</p> <p></p>	<p>ESTAR</p> <p></p> <p>TRIETILBORAT</p> <p>REAGENS U ORGANSKOJ HEMIJI</p>
<p>3 </p>	<p></p>	<p>TRI-IZOPROPIL-FOSFAR</p> <p></p> <p>REAGENS U ORGANSKOJ HEMIJI</p>
<p></p> <p>R-O-H</p> <p>R= BILO KOJA ALKIL GRUPA</p>	<p></p> <p></p> <p>R'= BILO KOJA ALKIL GRUPA</p>	<p>METANSULFONSKA KISELINA IZO-PROPIL- ESTAR</p> <p></p> <p></p> <p>odlazeća grupa</p> <p>ESTAR BILO KOJE SULFONSKE KISELINE I BILO KOG ALKOHOLA</p> <p>VRLO SU ZNAČAJNI REAGENSI U ORGANSKOJ HEMIJI: PONAŠAJU SE ANALOGNO HALOGEN-ALKANIMA</p>

ESTRI ALKOHOLA I NEORGANSKIH KISELINA

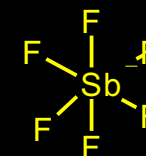
ALKOHOL	KISELINA	ESTAR
<p style="text-align: center;">2</p> $\text{H}_3\text{C}-\text{O}-\text{H}$		 <p style="text-align: center;">DIMETIL-KARBONAT</p> <p style="text-align: center; color: magenta;">ZNAČAJAN RASTVARAČ I REAGENS ORGANSKOJ HEMIJI</p>
<p style="text-align: center;">2</p> 		
<p style="text-align: center;">3</p> $\text{H}_3\text{C}-\text{O}-\text{H}$		 <p style="text-align: center;">TRIMETIL-FOSFIT</p> <p style="text-align: center; color: magenta;">REAGENS U ORGANSKOJ HEMIJI</p>

ESTRI ALKOHOLA I NEORGANSKIH KISELINA: NOVA VEZA KOJA POSTAJE JE OBELEŽENA CRVENOM BOJOM

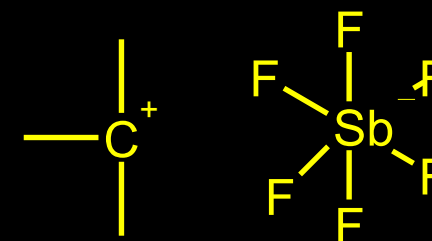
ALKOHOL	KISELINA	ESTAR
	$\text{H}-\text{O}-\text{N}=\text{O}$	<p>trivijalno ime: izobutilnitrit</p> <p>2-Methyl-1-nitrosooxypropane</p> <p>ZNAČAJAN OKSIDANS U ORGANSKOJ HEMIJI</p>
R-OH R= BILO KOJA ALKIL GRUPA	H-X X= F, Cl, Br, I	NE GRADE ESTRE
		<p>ETIL PERHLORAT</p>

NE GRADE ESTRE: NENUKLEOFILNI ANJONI KOJI NE MOGU DA FORMIRAJU KOVALENTNU VEZU SA BILO KOJIM ATOMOM

HEKSAFLUOROSTIBAT (V)
HEXAFLUOROSTIBATE(V)

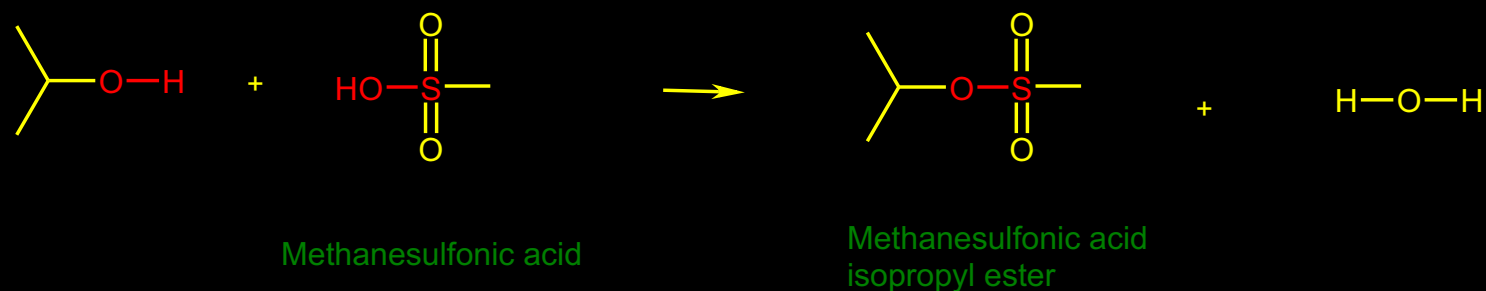
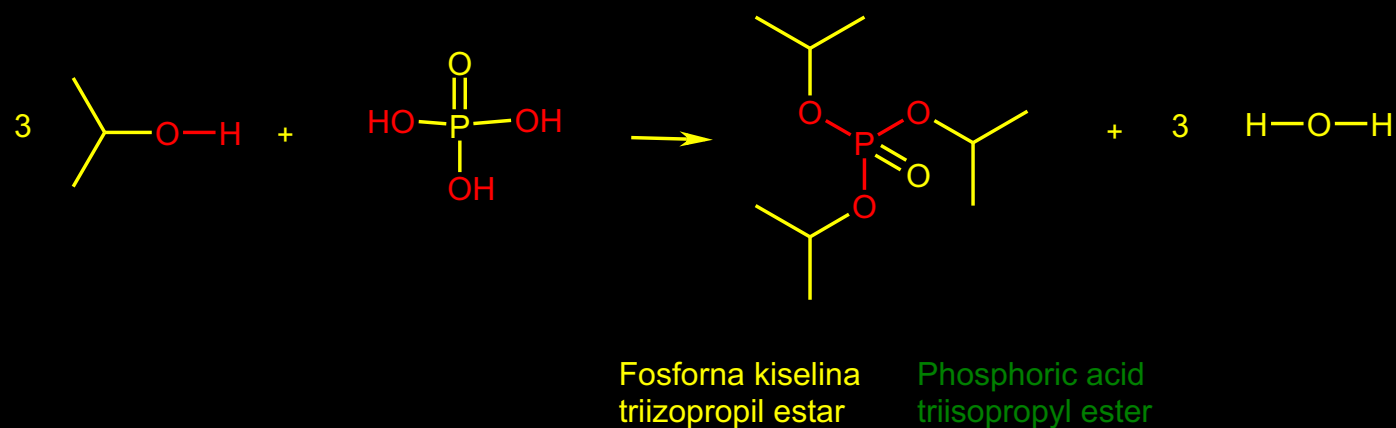
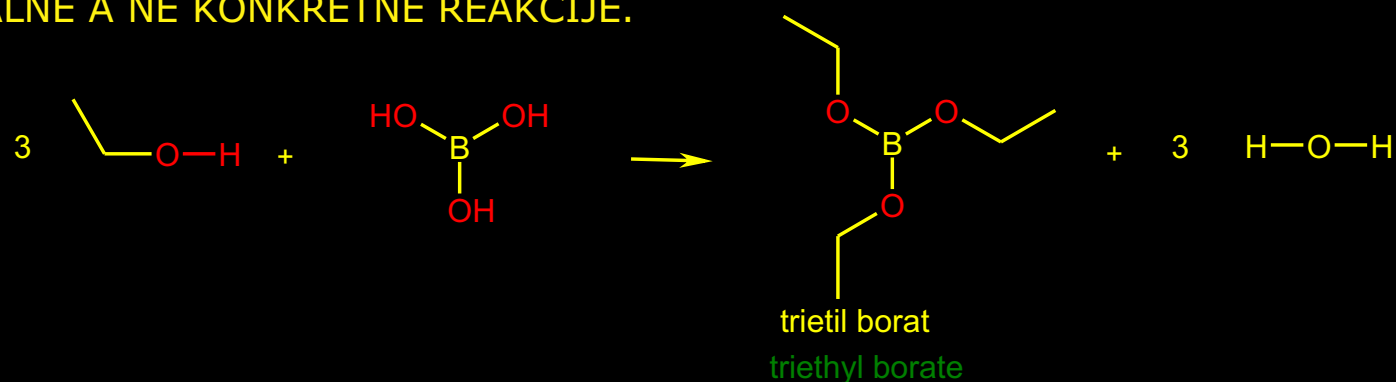
ekstrmno nenukleofilni anjon - omogućava postajanje relativno stabilnih karbanjona jer ne može da formira kovalentnu vezu sa ugljenikom:

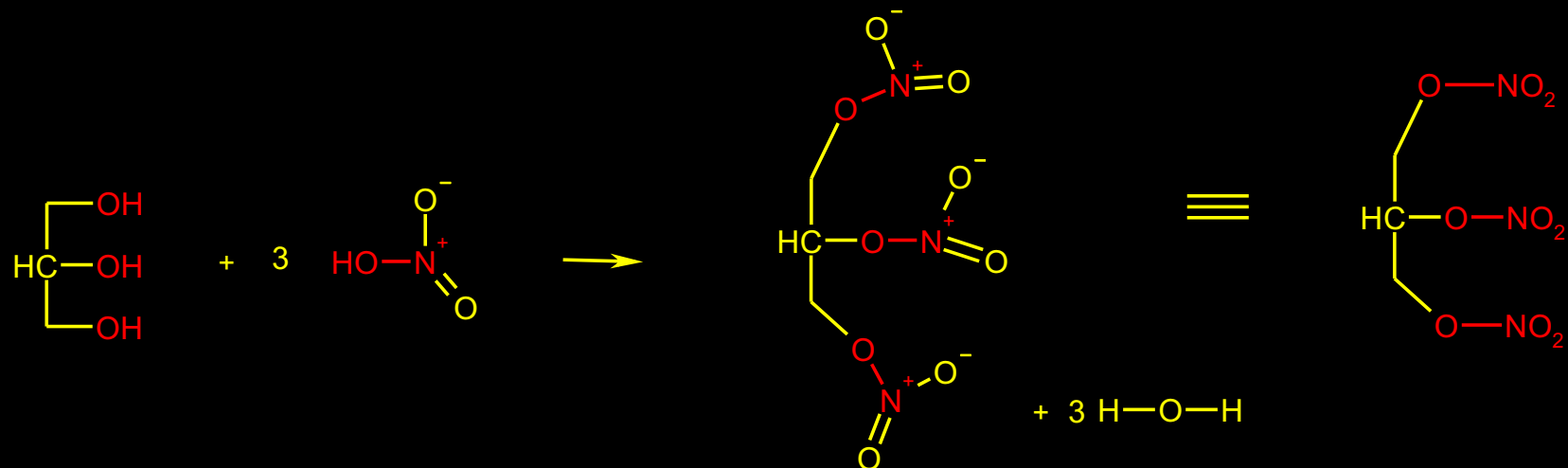
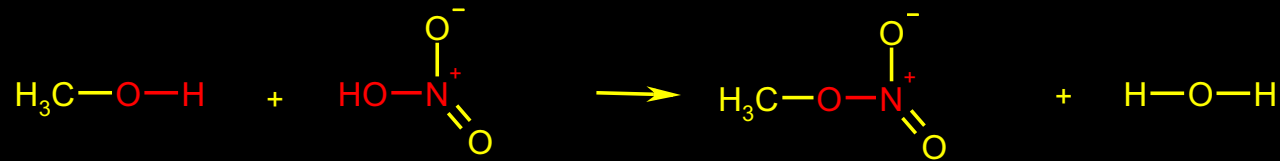
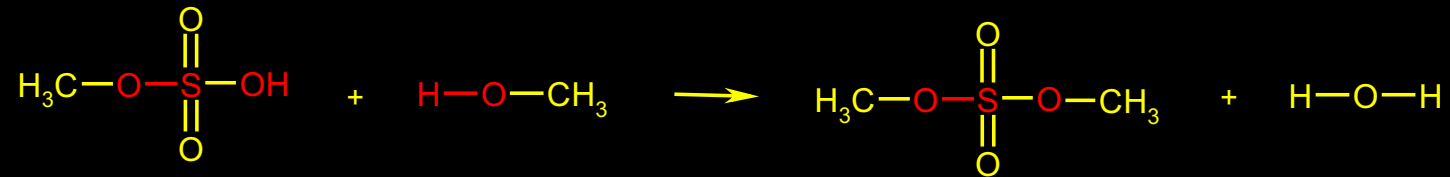
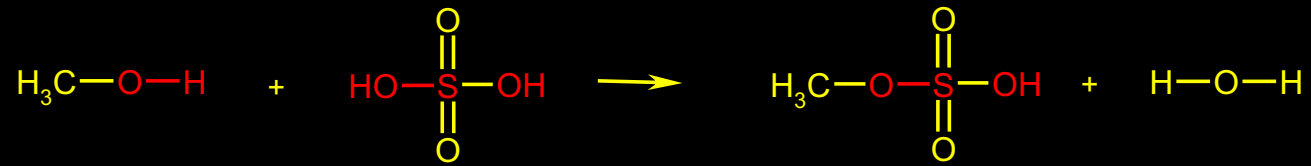
RELATIVNO STABILAN U TEČNOM SO_2

PRIMERI ESTERIFIKACIJE NEORGANSKIH KISELINA ALKOHOLIMA (NAJČEŠĆE SE ODVIJAJU PREKO ODGOVARAJUĆIH KISELINSKIH HALOGENIDA A NE SLOBODNIH KISELINA). PRIKAZANI PRIMERI SU KONCEPTUALNE A NE KONKRETNE REAKCIJE.

PRIMERI ESTERIFIKACIJE SUMPORNE I AZOTNE KISELINE ALKOHOLIMA (NISU PRIKAZANI KONKRETNI REAKCIONI USLOVI)

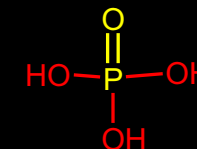

HALOGENIDI KARBOKSILNIH KISELINA I NEORGANSKIH KISELINA

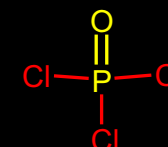
HALOGENIDI KARBOKSILNIH KISELINA, U PRVOM REDU, DETALJNO SU PRIKAZANI U OKVIRU HEMIJE DERIVATA KARBOKSILNIH KISELINA. ZNAČAJ NEORGANSKIH KISELINSKIH HALOGENIDA PRIKAZAN JE NA SLEDEĆIM STRANAMA

	KISELINA	KISELINSKI HALOGENID
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		

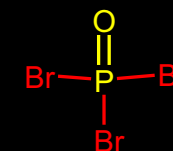

FOSFORNA KISELINA

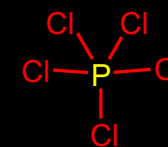
HALOGENIDI FOSFORNE KISELINE

FOSFOR OKSIHLORID

FOSFOR OKSIBROMID

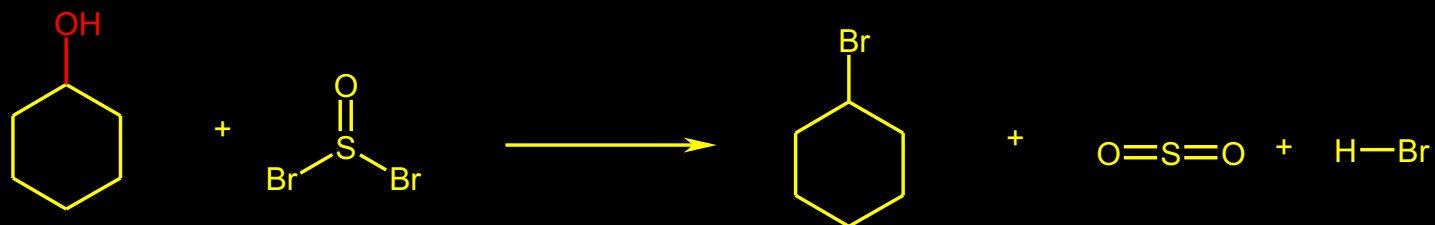
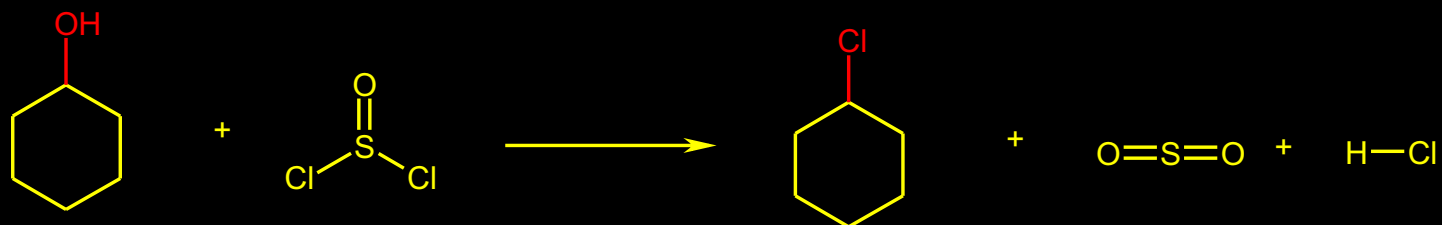
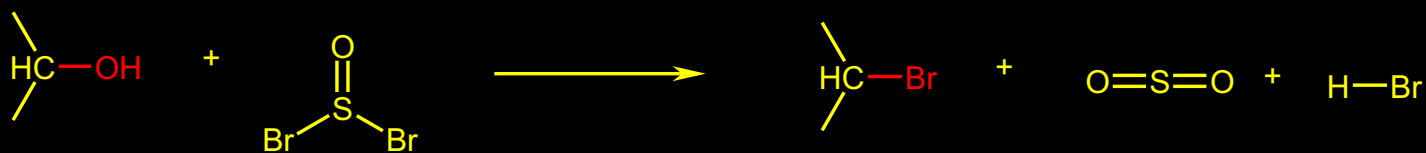
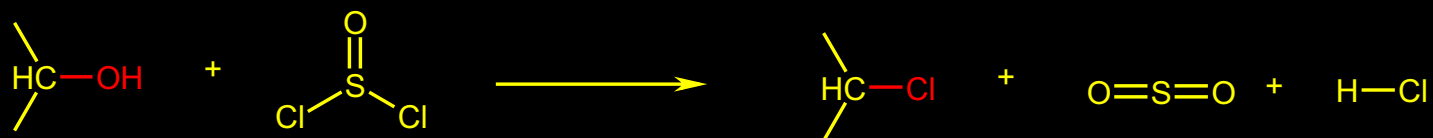
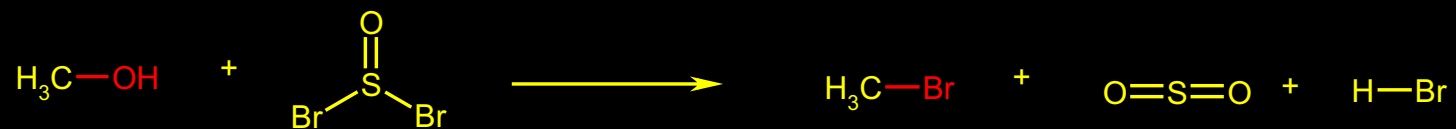
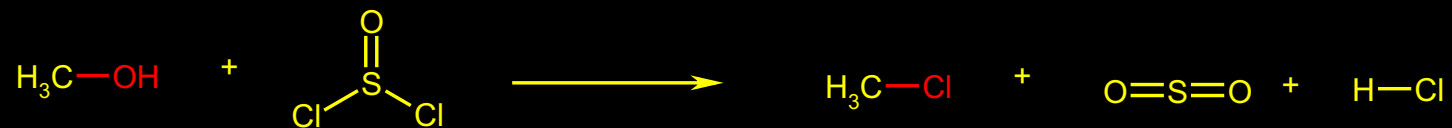

FOSFOR PENTAHLORID

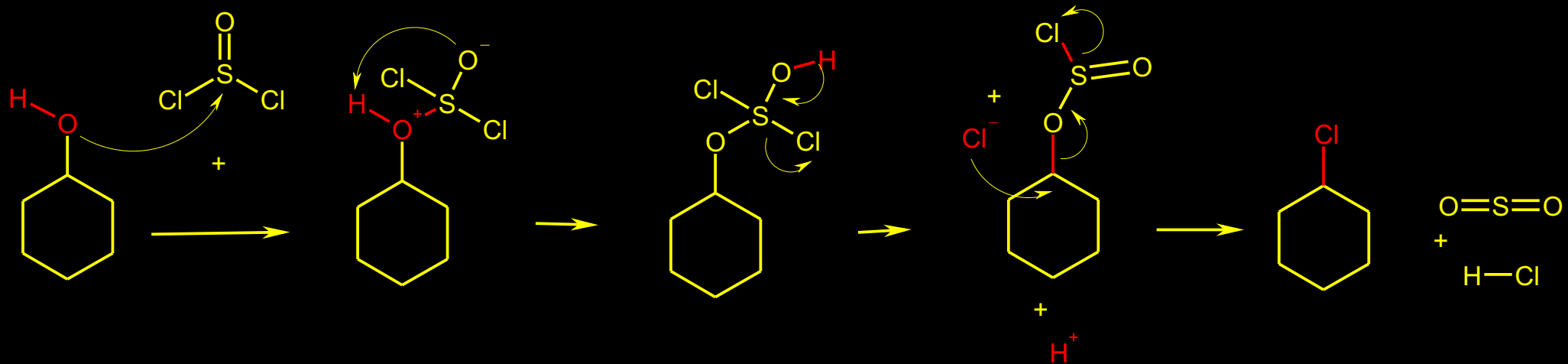
PRIMENA POJEDINIHKISELINSKIH HALOGENIDA U ORGANSKOJ SINTEZI

PRIMENA TIONILHLORIDA I TIONIL-BROMIDA ZA DOBIJANJE HALOGENALKANA IZ ALKOHOLA

MEHANIZAM KONVERZIJE ALKOHOLA U HALOGEN-ALKAN DEJSTVOM TIONIL HLORIDA (samo informativno)

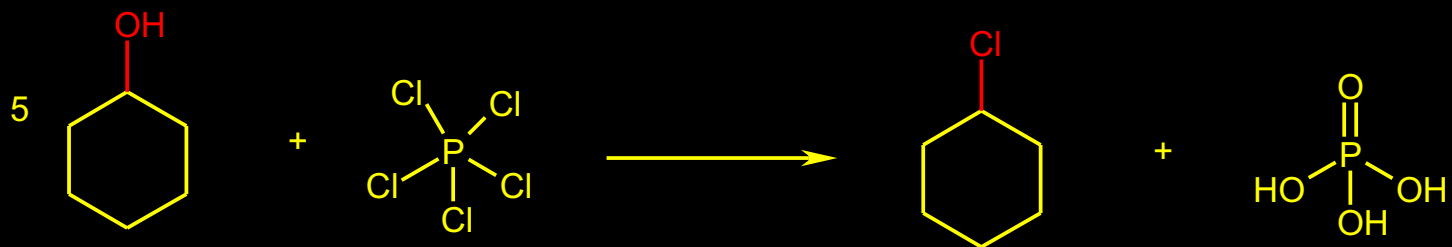
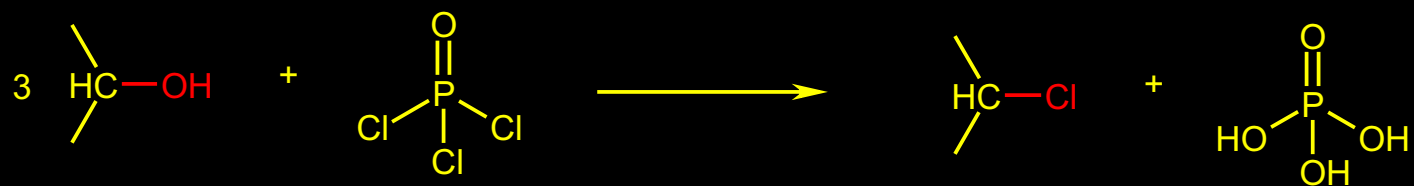
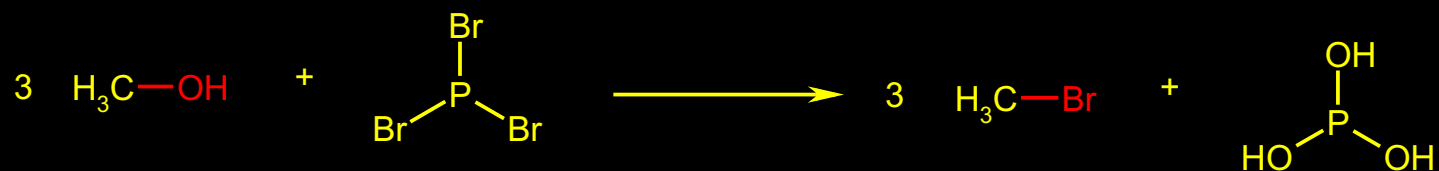

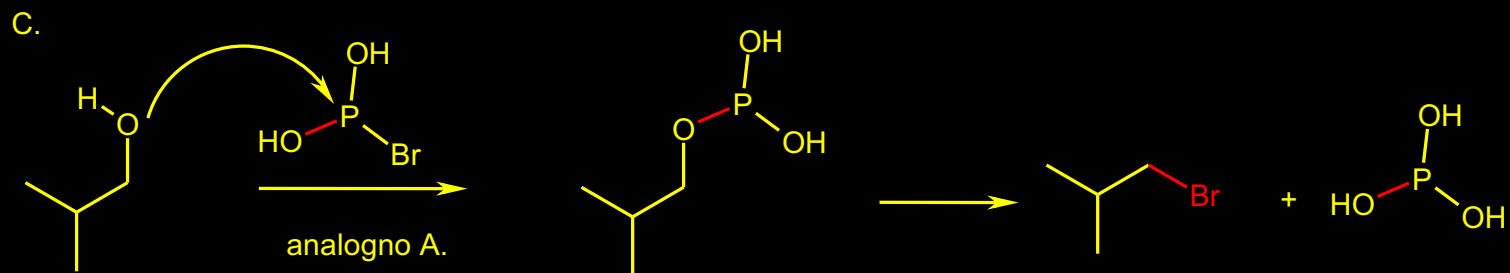
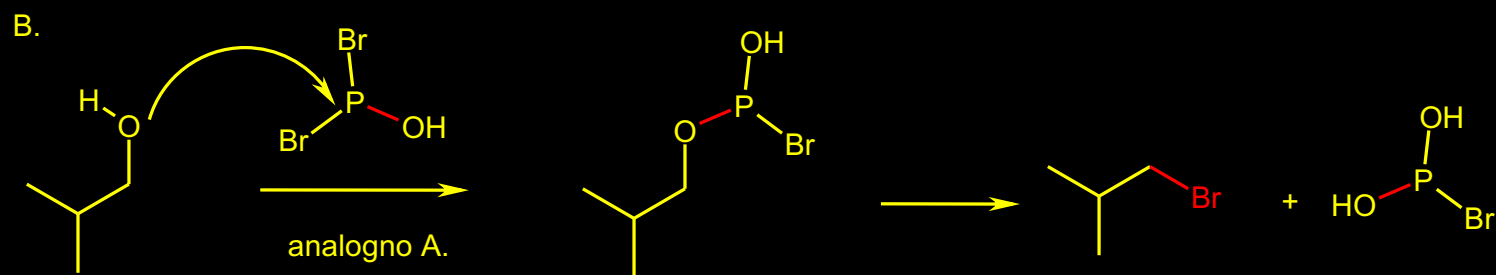
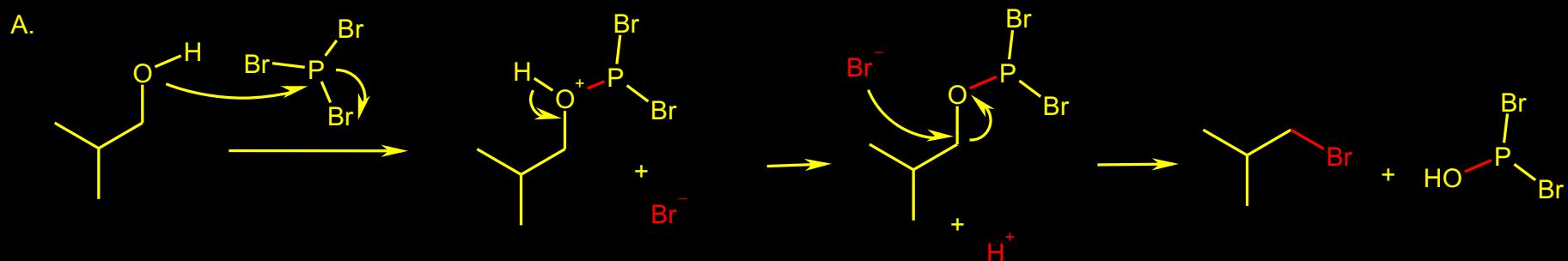
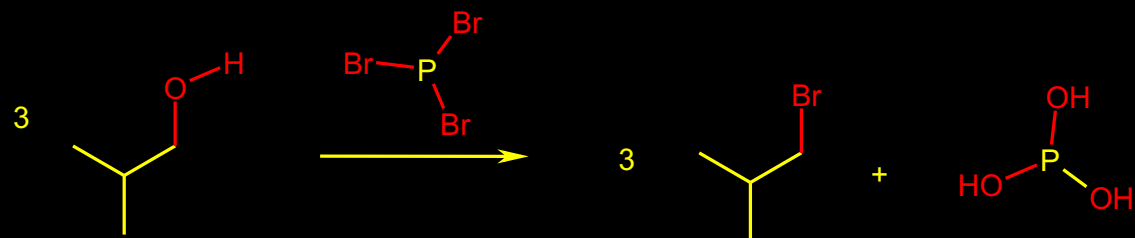
PRIMENA POJEDINIHKISELINSKIH HALOGENIDA U ORGANSKOJ SINTEZI - NASTAVAK

PRIMENA FOSFOR-TRIHKLORIDA, FOSFOR-TRIBROMIDA, FOSFOR-OKSIHLORIDA I FOSFOR-PENTAHKLORIDA

ZA DOBIJANJE HALOGENALKANA IZ ALKOHOLA

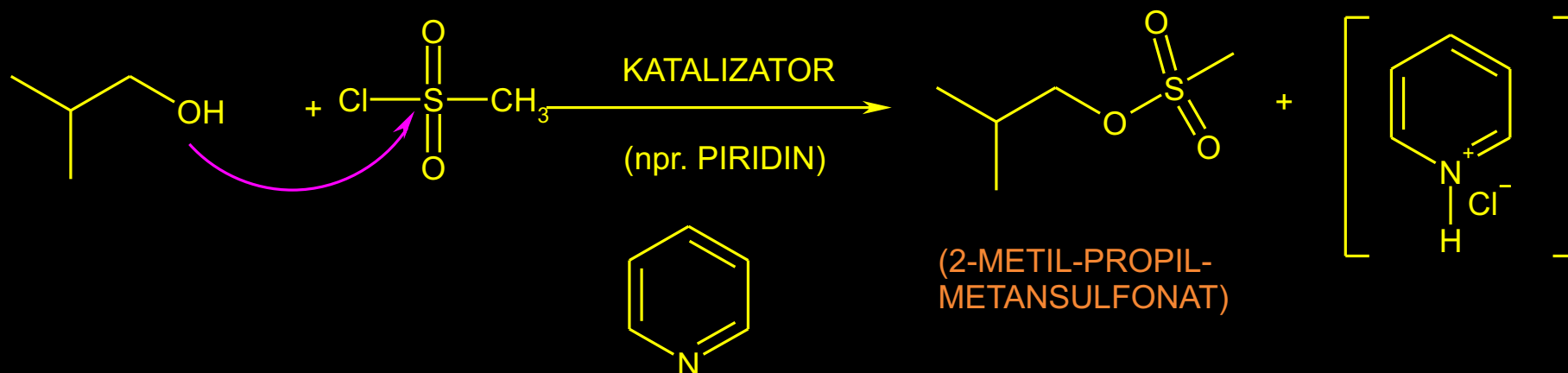

MEHANIZAM KONVERZIJE ALKOHOLA U BROM-ALKAN DEJSTVOM FOSFOR-TRIBROMIDA (samo informativno)

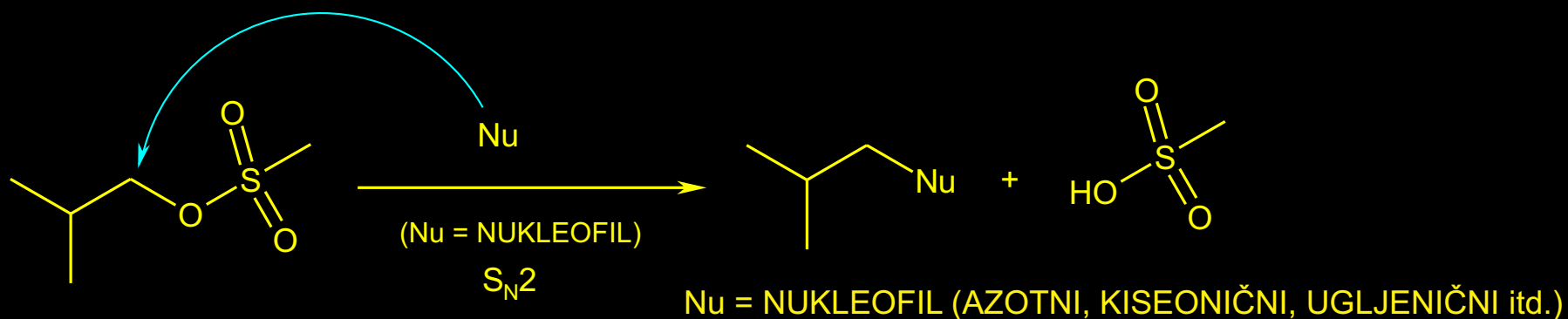

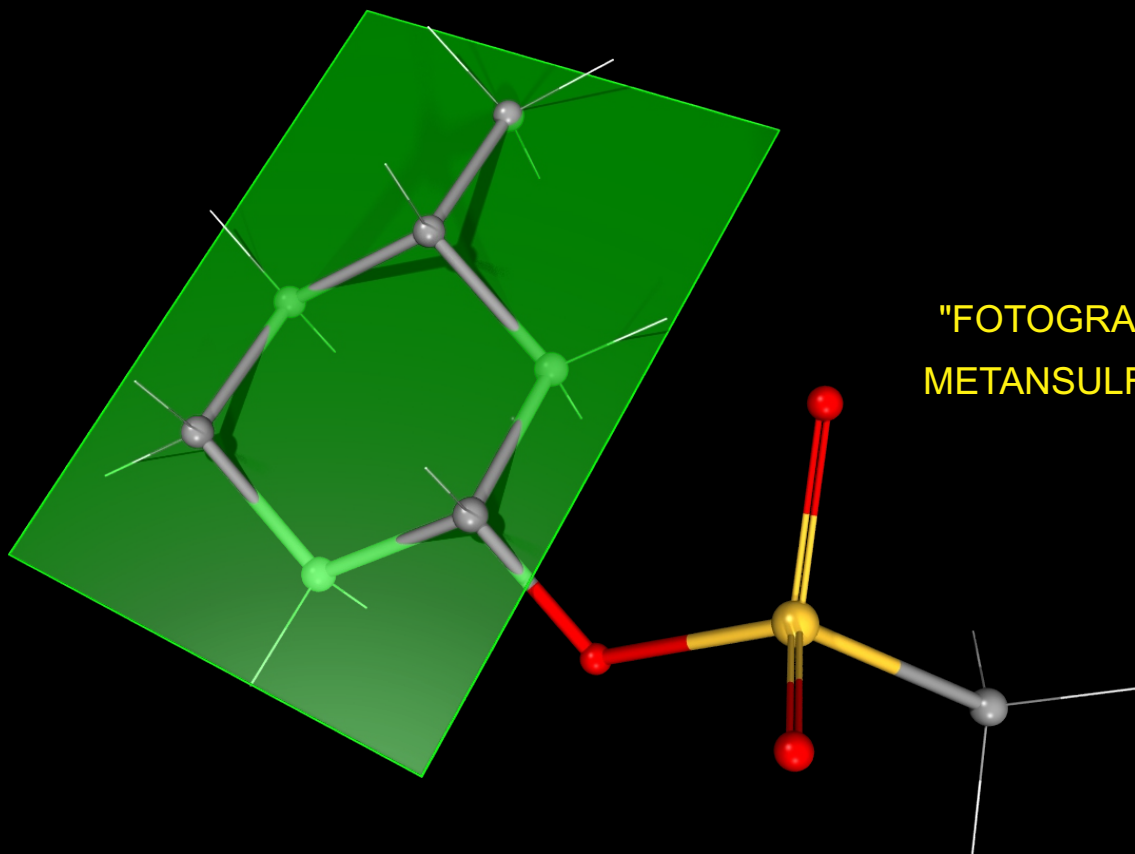
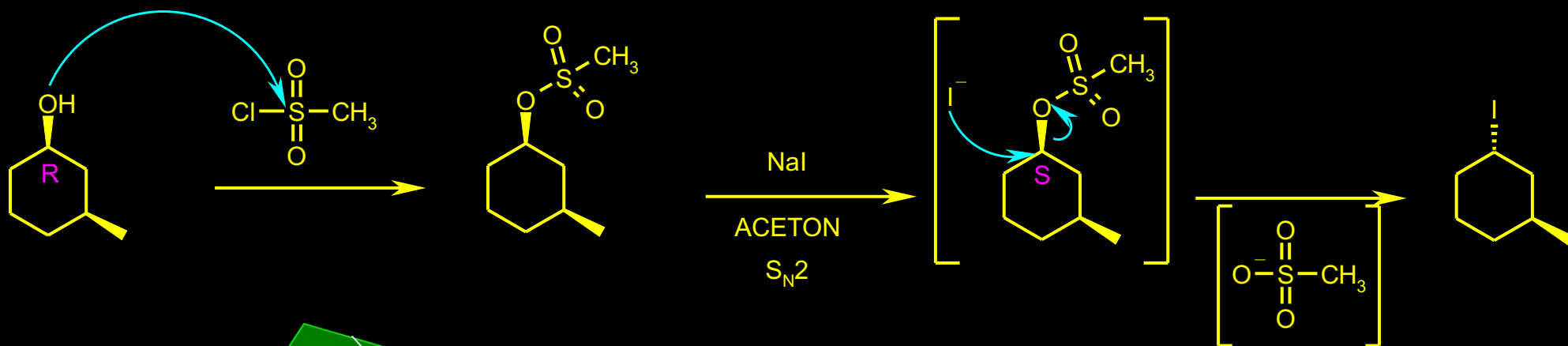
POSTAJANJE ALKIL-SULFONATA: ESTERIFIKACIJA ALKOHOLA HLORIDIMA SULFONSKIH KISELINA
(NOMENKLATURA ESTRA SULFONSKIH KISELINA NIJE DEO OVOG KURSA)

ESTRI SULFONSKIH KISELINA IMAJU ZNAČAJNU PRIMENU U ORGANSKOJ SINTEZI - PONAŠAJU SE SLIČNO HALOGEN ALKANIMA (OPŠTA REAKCIJA):

REAKCIJA S_N2 supstitucije sulfonatnih estara -POSTAJE JOD-ALKAN SA INVERTOVAN KONFIGURACIJOM NA REAKCIONOM CENTRU

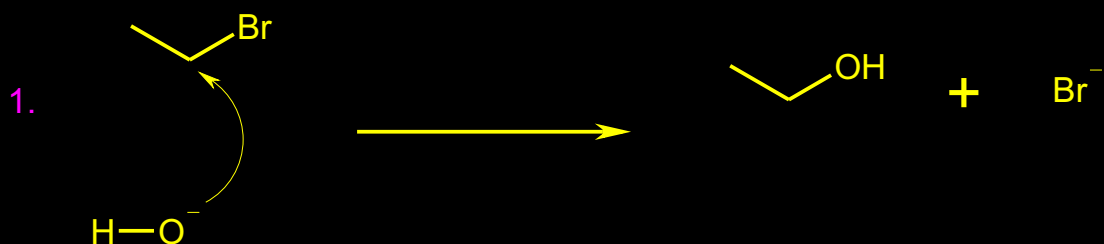

"FOTOGRAFIJA" 3D MODELA
METANSULFONATNOG ESTRA

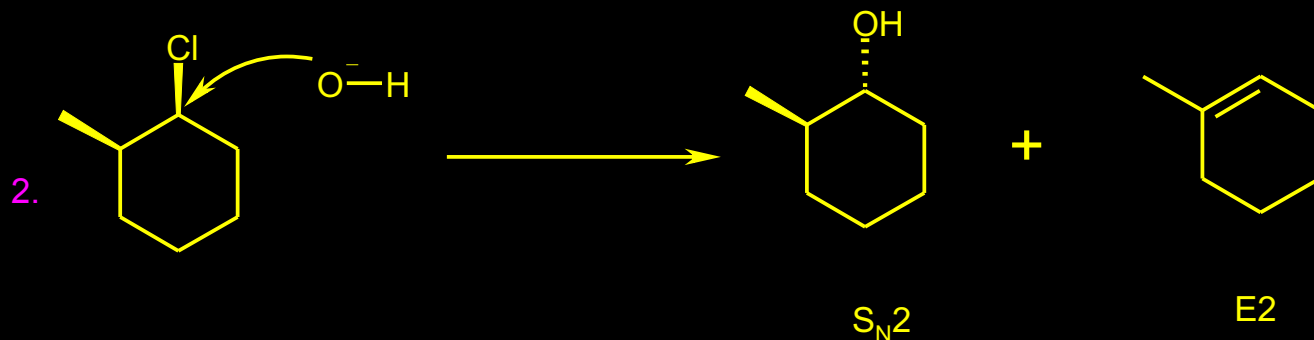

DOBIJANJE ALKOHOLA IZ HALOGENALKANA

NUKLEOFILNOM SUPSTITUCIJOM

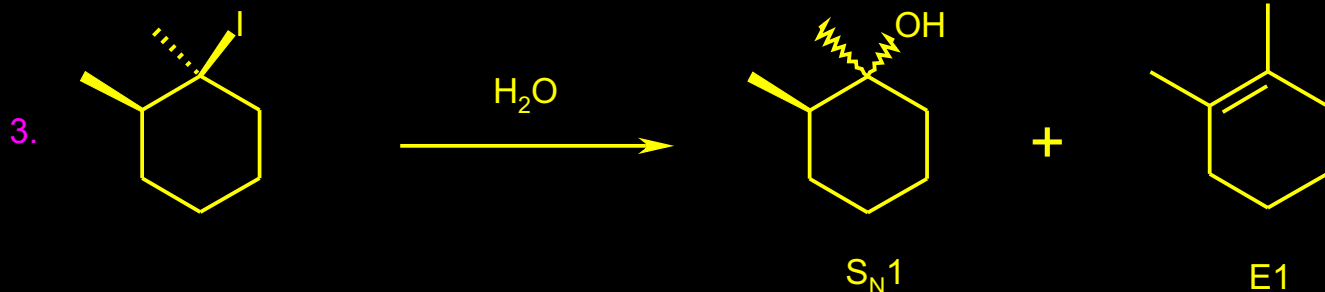

ALKOHOLI SE MOGU DOBIT IZI HALOGENALKANA - (HLORIDA, BROMIDA I JODIDA) NUKLEOFILNOM SUPSTITUCIJOM POMOĆU VODE ILI HIDROKSIDA.

PRIMARNI I SEKUNDARNI HALOGENALKANI REAGUJU S_N2 MEHANIZMOM A TERCIJERNI S_N1 .

-OGRANIČENJA: POTRBNI HALOGENALKANI UGLAVNOM SE DOBIJAJU IZ ALKOHOLA;

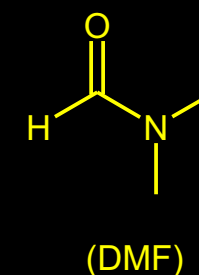
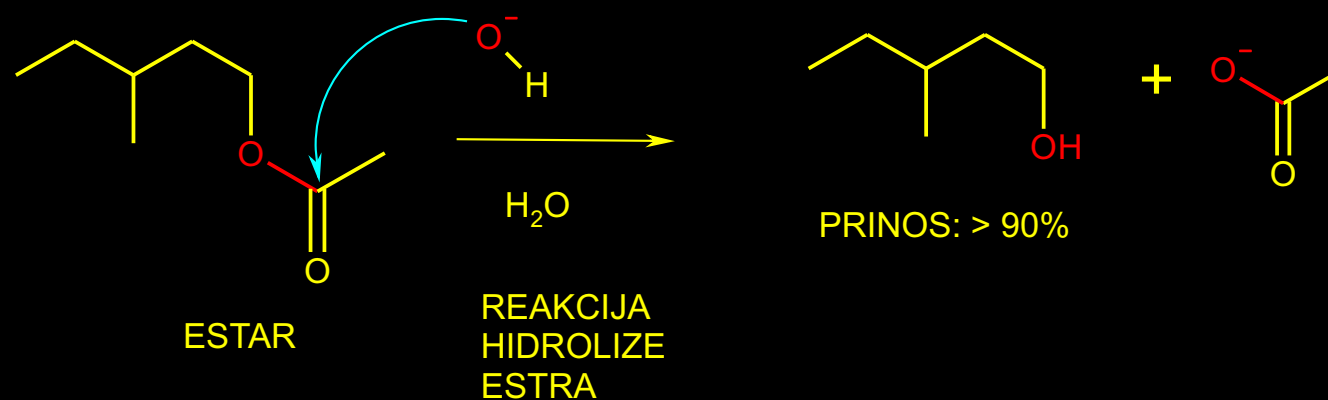
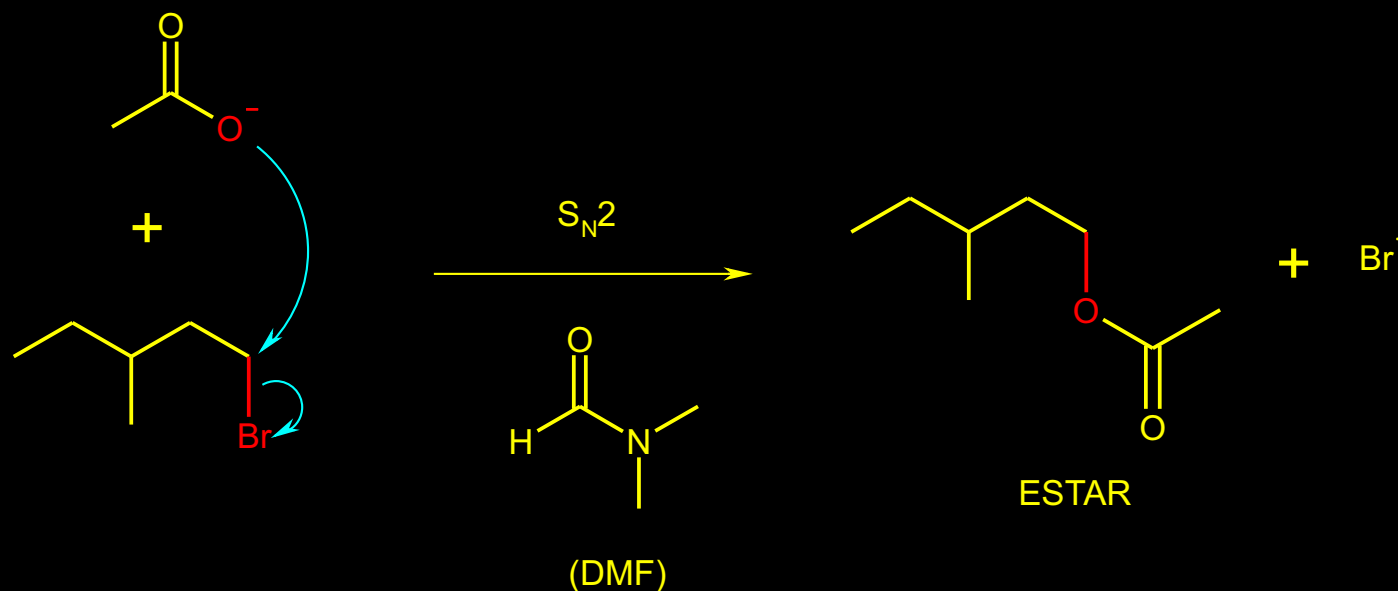
KOD SEKUNDARNIH I TERCIJARNIH HALOGENALKANA ČESTA JE ELIMINACIJA (E1 i E2 MEHANIZAM) - POSTAJU ALKENI

SELEKTIVNE METODE ZA KONVERZIJU HALOGENALKANA U ALKOHOLE BIMOLEKULSKOM NUKLEOFILNOM SUPSTITUCIJOM (S_N2) -NE DOLAZI DO SPOREDNIH REAKCIJA KAO ŠTO JE POSTAJANJE ALKENA

ELIMINACIJOM

SELEKTIVNE METODE PRIMENJUJU VRSTE (ANJONE I NEUTRALNE MOLEKULE) KOJE SU **DOBRI**

NUKLEOFILI ALI SLABE BAZE ČIME SE IZBEGAVAJU ELIMINACIJE

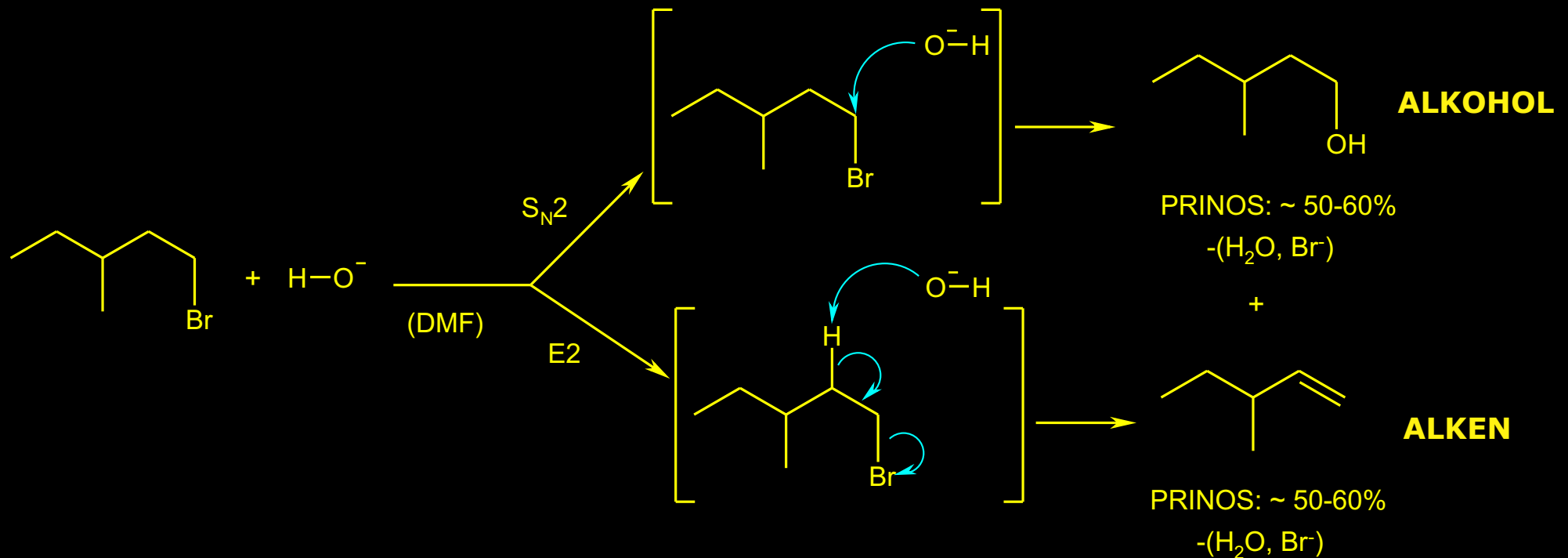

DIPOLARNI
APROTIČNI
RASTVARAČ
(IZUZETNO
UBRZAVA S_N2
SUPSTITUCIJE

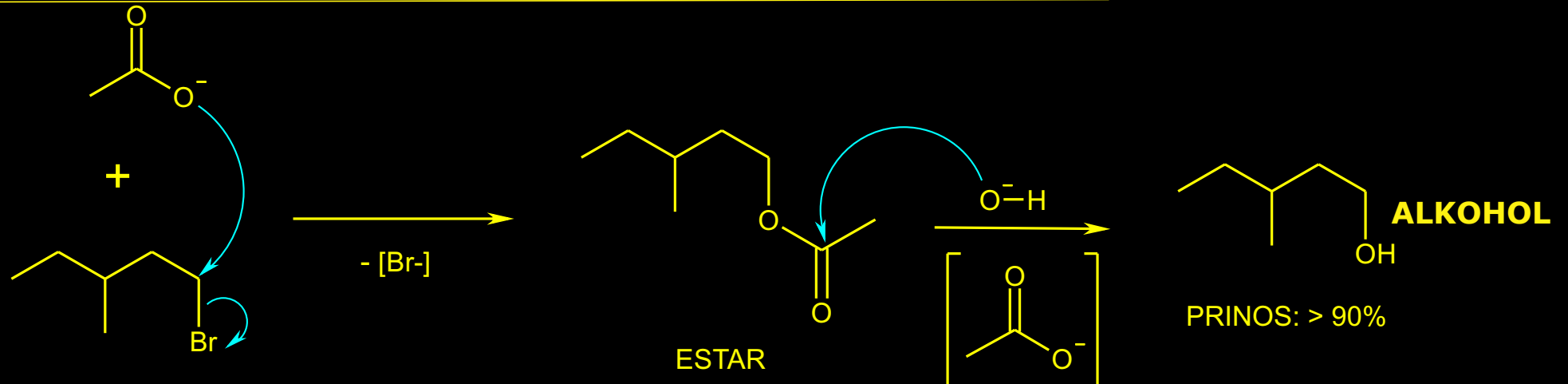
POREĐENJE **NESELEKTIVNE** I **SELEKTIVNE** METODE ZA KONVERZIJU HALOGENALKANA U ALKOHOLE BIMOLEKULSKOM NUKLEOFILNOM SUPSTITUCIJOM (S_N2)

NESELEKTIVNA DOLAZI DO SPOREDNE REAKCIJE POSTAJANJA ALKENA MEHANIZMOM E2 ELIMINACIJE

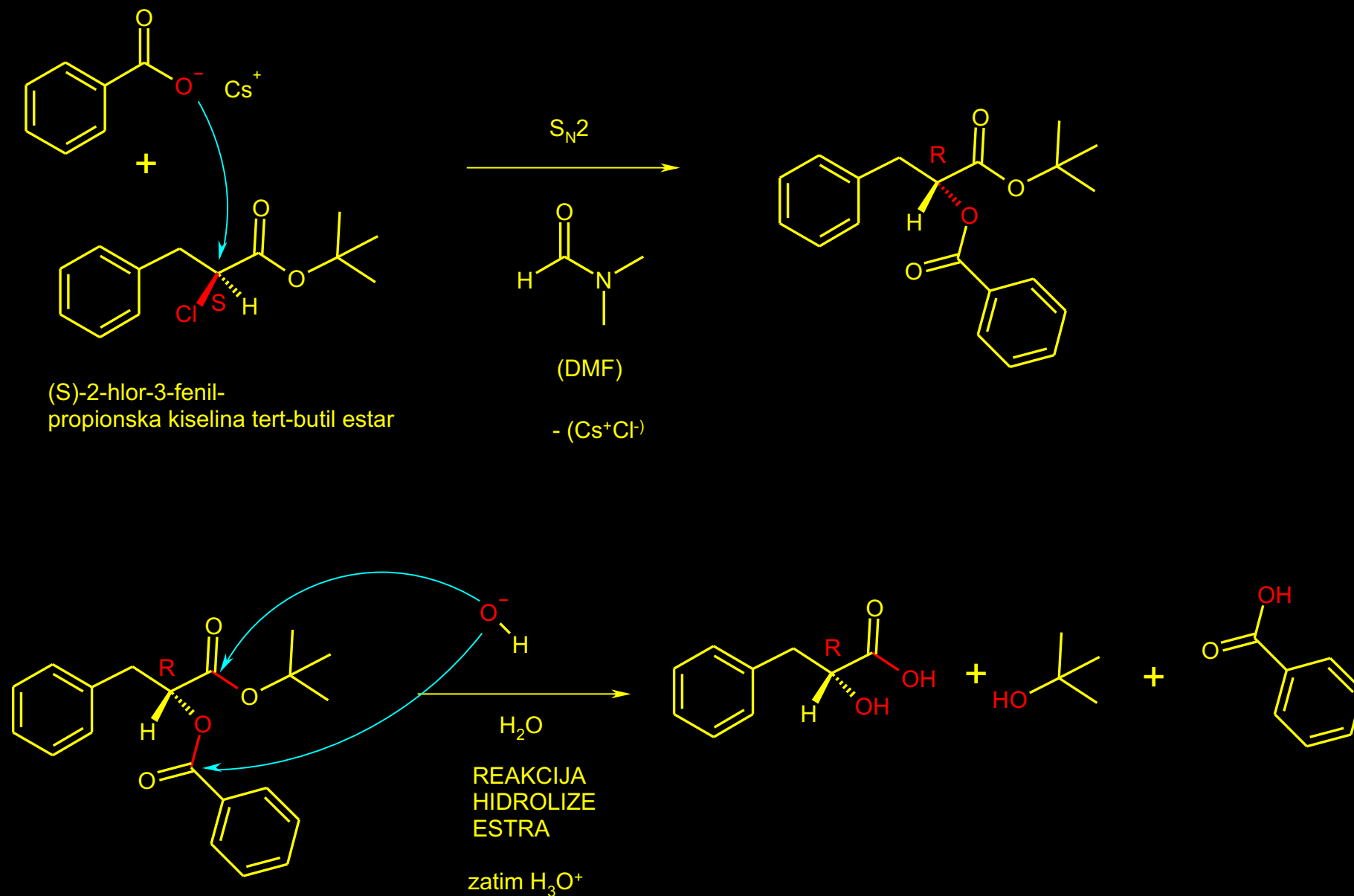

SELEKTIVNA - NE DOLAZI DO SPOREDNE REAKCIJE POSTAJANJA ALKENA MEHANIZMOM E2 ELIMINACIJE

SELEKTIVNE METODE ZA KONVERZIJU HALOGENALKANA U ALKOHOLE BIMOLEKULSKOM NUKLEOFILNOM SUPSTITUCIJOM (S_N2) -NE DOLAZI DO SPOREDNIH REAKCIJA KAO ŠTO JE POSTAJANJE ALKENA

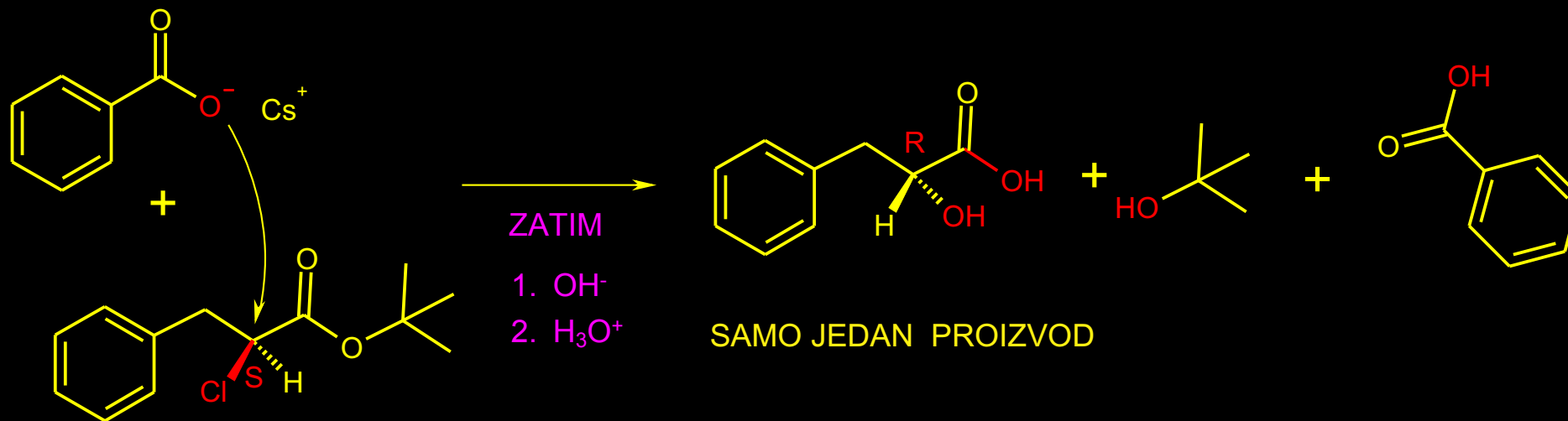
ELIMINACIJOM (NASTAVAK)

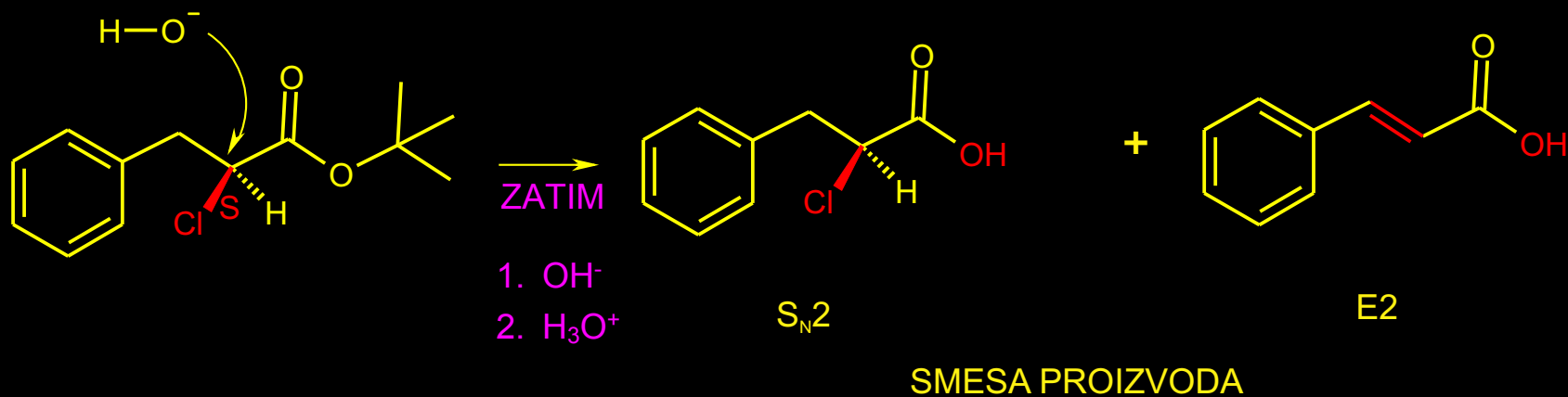

POREĐENJE **NESELEKTIVNE** I **SELEKTIVNE** METODE ZA KONVERZIJU HALOGENALKANA U ALKOHOLE
BIMOLEKULSKOM NUKLEOFILNOM SUPSTITUCIJOM (S_N2)

SELEKTIVNO (REAKCIJA SA PRETHODNE STRANE)

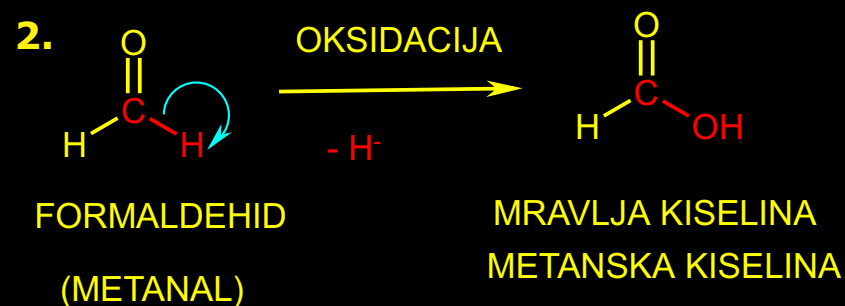
NESELEKTIVNO

OKSIDACIJA ALKOHOLA - POSTAJANJE KARBONILNIH JEDINJENJA (ALDEHIDA, KETONA I KARBOKSILNIH KISELINA)

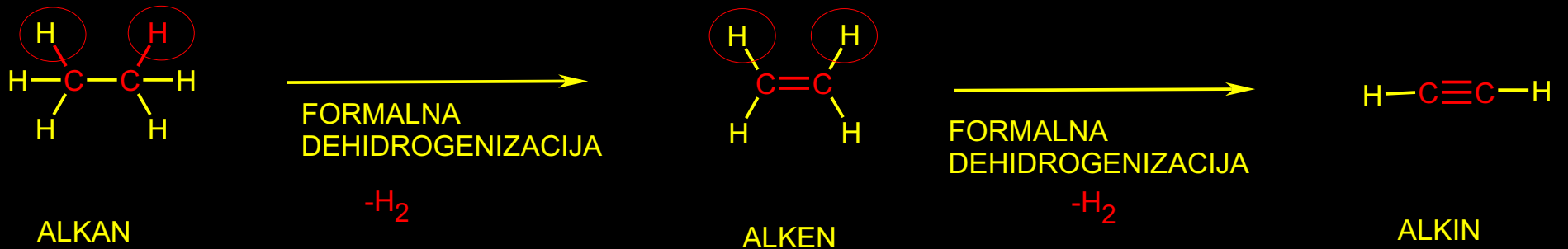
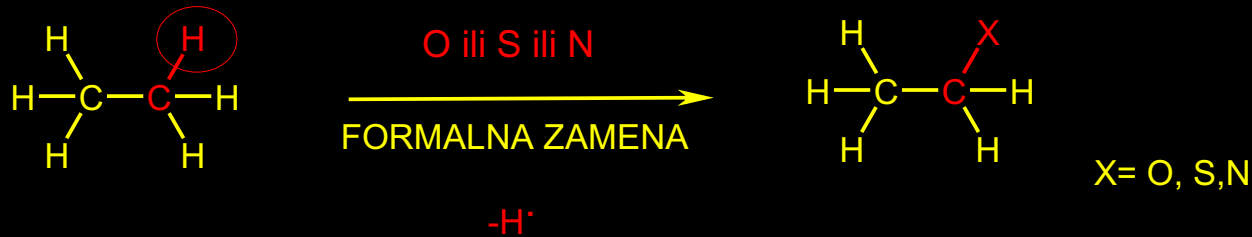
OKSIDACIJA ORGANSKIH MOLEKULA JE PROCES KOJIM SE MOLEKULU DODAJE ATOM KOJI JE ELEKTRO-NEGATIVNIJI OD VODONIKA NA SKALI ELEKTRONEGATIVNOSTI PO PAULING-U. NA TOJ SKALI VODONIK JE 2. PRIMERI ELEKTRONEGATIVNIJIH ATOMA SU: HALOGENI, KISEONIK, AZOT, SUMPOR ITD. TAKOĐE, OKSIDACIJU MOLEKULA PREDSTAVLJA I UKLANJANJE VODONIKA U OBLIKU H_2 ODN $H^{\cdot}$.

VAŽNO: DEFINICIJE OKSIDACIJE I REDUKCIJE SU FORMALNE I PREDSTAVLJAJU KONVENCIJU KOJA JE POTREBNA IZ PRAKTIČNIH RAZLOGA.

PRIKAZANI OPŠTI PRIMERI OKSIDACIJE PREDSTAVLJAJU FORMALNE ZAMENE H ATOMA U VEZI C-H I NISU REALNE SINTETIČKE REAKCIJE

PRIKAZANE OPŠTE REAKCIJE MOGU SE IZVESTI U REALNOJ SINTEZI U VIŠE FAZA ILI DO NJIH DOLAZI POD POSEBNIM USLOVIMA (VISOKE TEMPERATURE I PRITISCI, U PRISUSTVU KATALIZATORA, KAO NPR. KOD KREKOVANJA I DR.)

PRIMARNI I SEKUNDARNI ALKOHOLI PODLEŽU OPŠTOJ REAKCIJI OKSIDACIJE.

OKSIDACIJOM PRIMARNIH ALKOHOLA POSTAJU ALDEHIDI (KOJI SE DALJE OKSIDUJU DO KARBOKSILNIH KISELINA)

OKSIDACIJOM SEKUNDARNIH ALKOHOLA POSTAJU KETONI

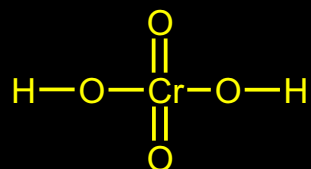
TERCIJERNI ALKOHOLI NE PODLEŽU OKSIDACIJI (MOŽE DOĆI DO FRAGMENTACIJE C-C VEZA)

REAGENSI ZA OKSIDACIJU ALKOHOLA U ORGANSKOJ SINTEZI

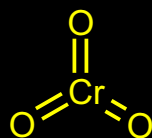
POSTOJI VELIKI BROJ REAGENASA ZA OKSIDACIJU ALKOHOLA NA LABORATORIJSKOJ I INDUSTRIJSKOJ SKALI

U LABORATORIJSKIM USLOVIMA NAJČEŠĆE SE KORISTE SOLI ŠESTOVALENTNOG HROMA, Cr(VI), U KISELOJ, NEUTRALNOJ ILI BAZNOJ SREDINI.

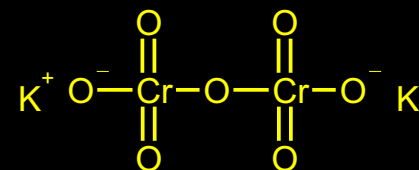
- U KISELOJ SREDINI KORISTI SE RASTVOR HROM-TRIOKSIDA (CrO_3) ILI $\text{K}_2\text{Cr}_2\text{O}_7$ U SMESI $\text{H}_2\text{O}-\text{H}_2\text{SO}_4$. OKSIDACIJE SE ČESTO IZVODE U ACETONU KAO KO-RASTVARAČU.

HROMNA KISELINA
(VODENOM RASTVORU)

HROM (VI) OKSID
(ANHIDRID HROMNE
KISELINE)

KALIJUM BIHROMAT

-METODA JE POGODNA ZA OKSIDACIJE SEKUNDARNIH ALKOHOLA DO KETONA

-TAKOĐE SE PRIMENJUJE I ZA OKSIDACIJE PRIMARNIH ALKOHOLA DO KARBOKSILNIH KISELINA

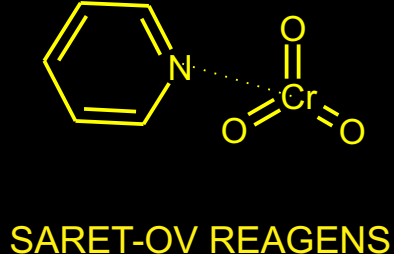
METODA NIJE POGODNA ZA OKSIDACIJE PRIMARNIH ALKOHOLA DO ALDEHIDA JER POD REAKCIONIM USLOVIMA DOLAZI DO SPONTANE DALJE OKSIDACIJE DO KARBOKSILNIH KISELINA

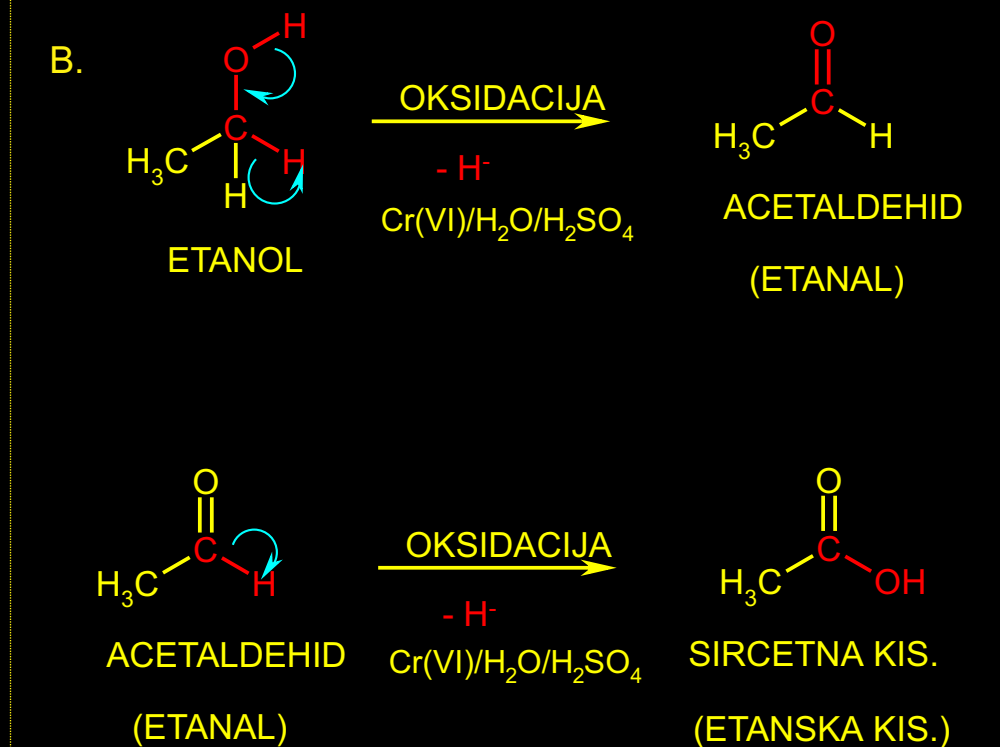
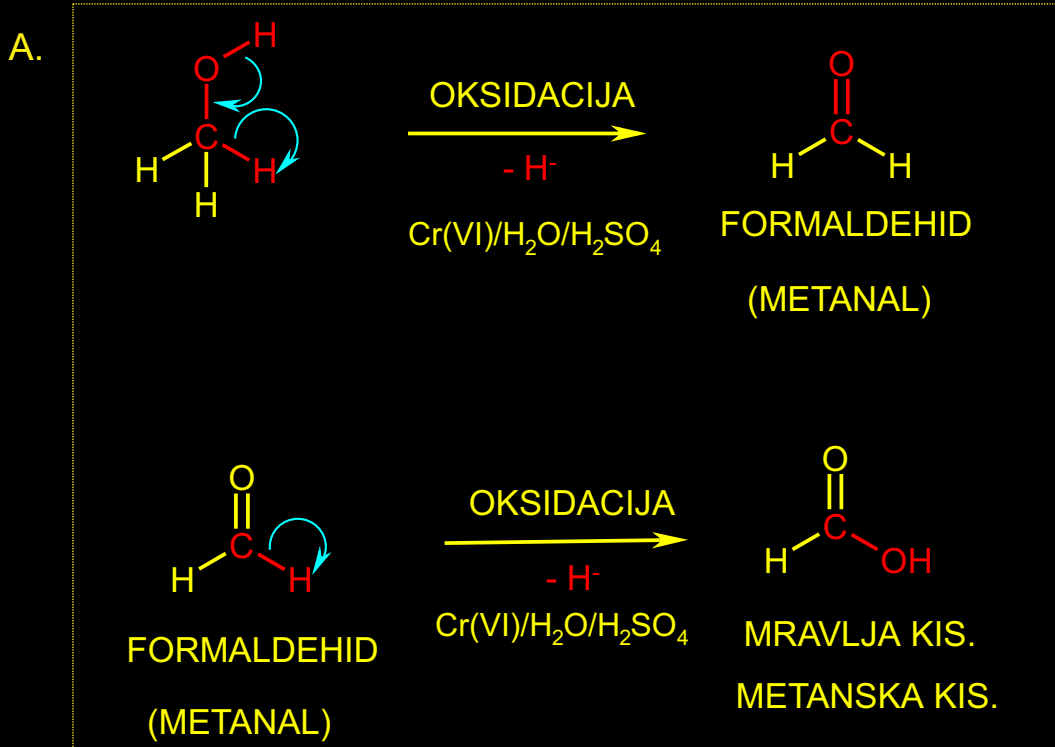
ZA SELEKTIVNE OKSIDACIJE PRIMARNIH ALKOHOLA DO ALDEHIDA KORISTE SE BLAGI OKSIDACIONI REAGENSI KOJI SU KOMPLEKSI Cr(VI) I PIRIDINA I TO:

-PIRIDINIJUM HLOR-HROMAT U NEUTRALNOJ/SLABO KISELOJ SREDINI (KAO SUSPENZIJA U CH2Cl2)

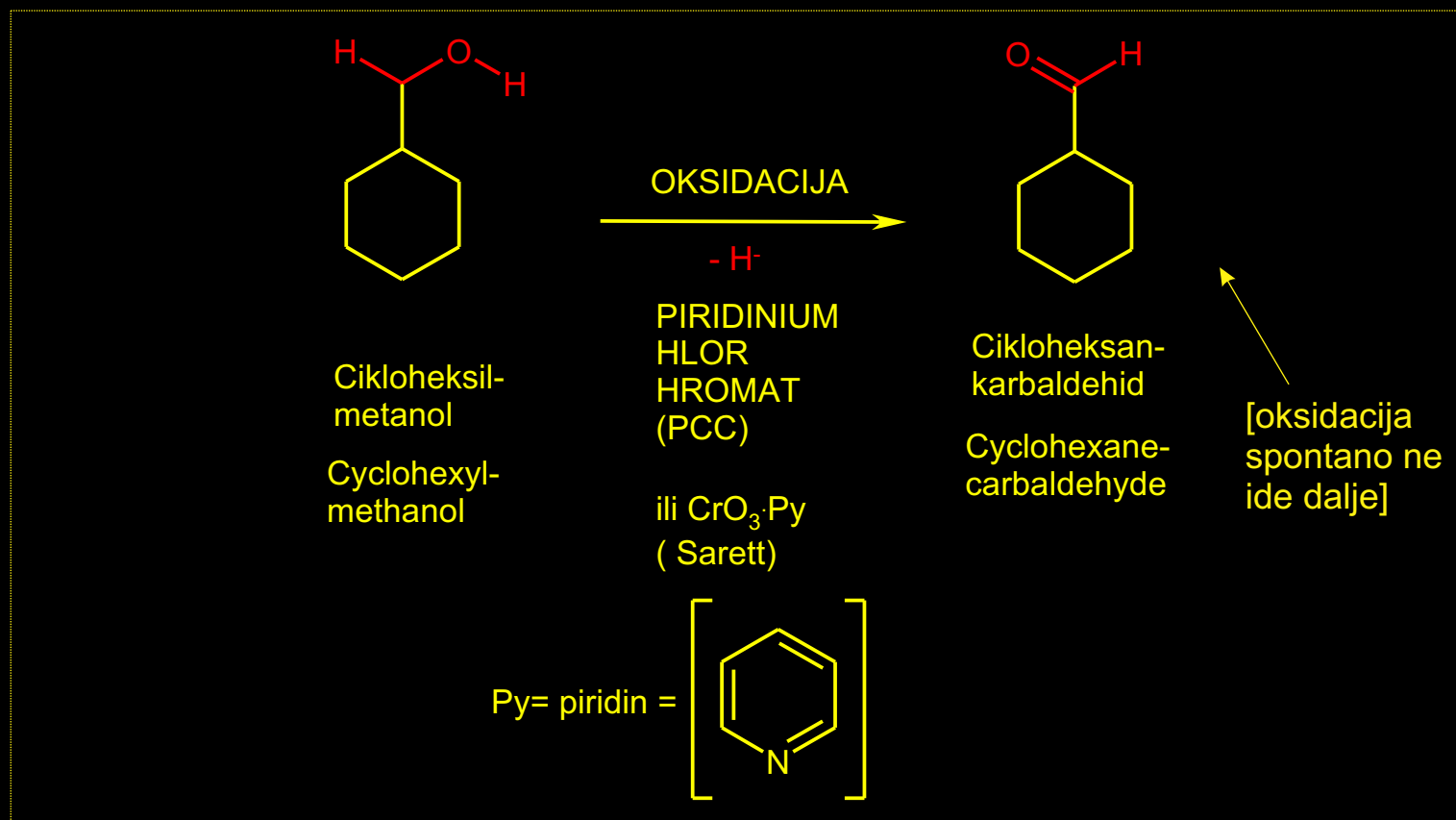
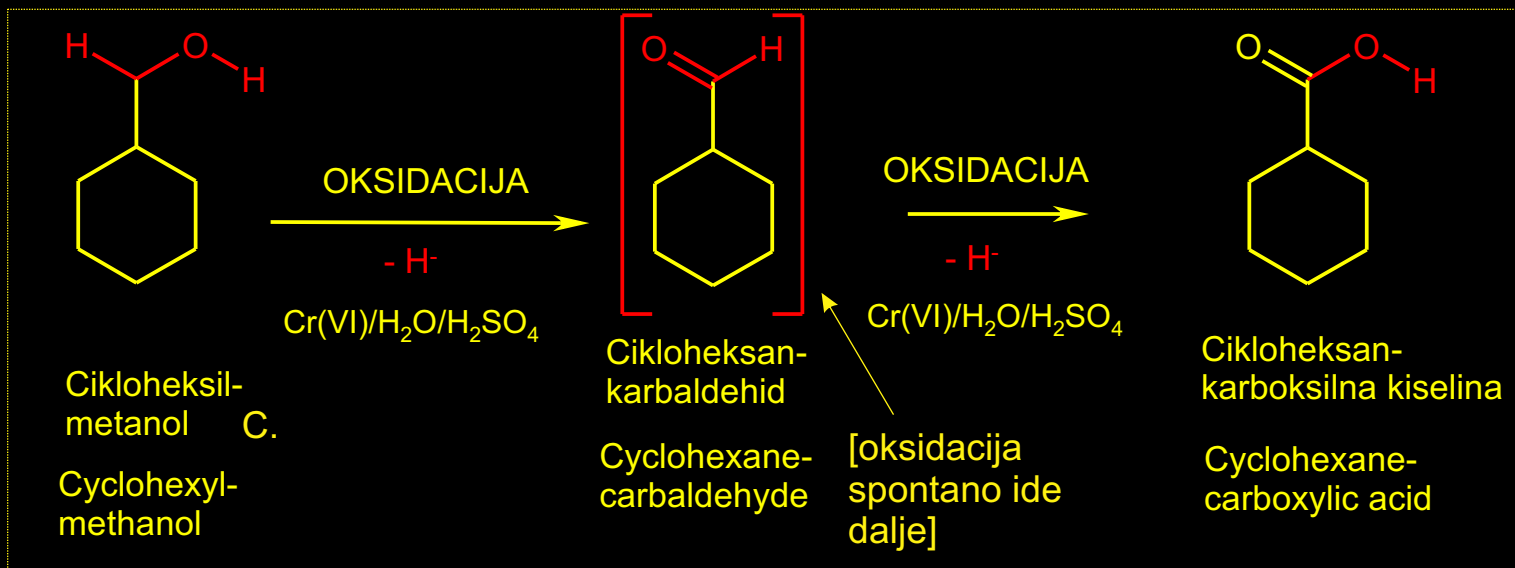
-SARET-OV REAGENS U PIRIDINU

I. OKSIDACIJE PRIMARNIH ALKOHOLA

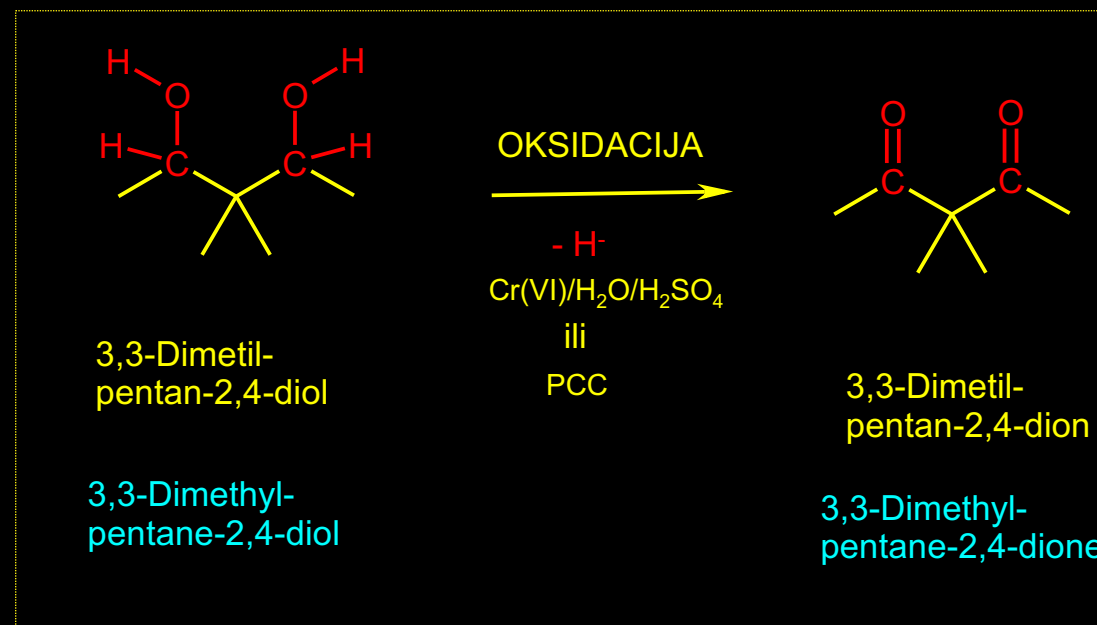
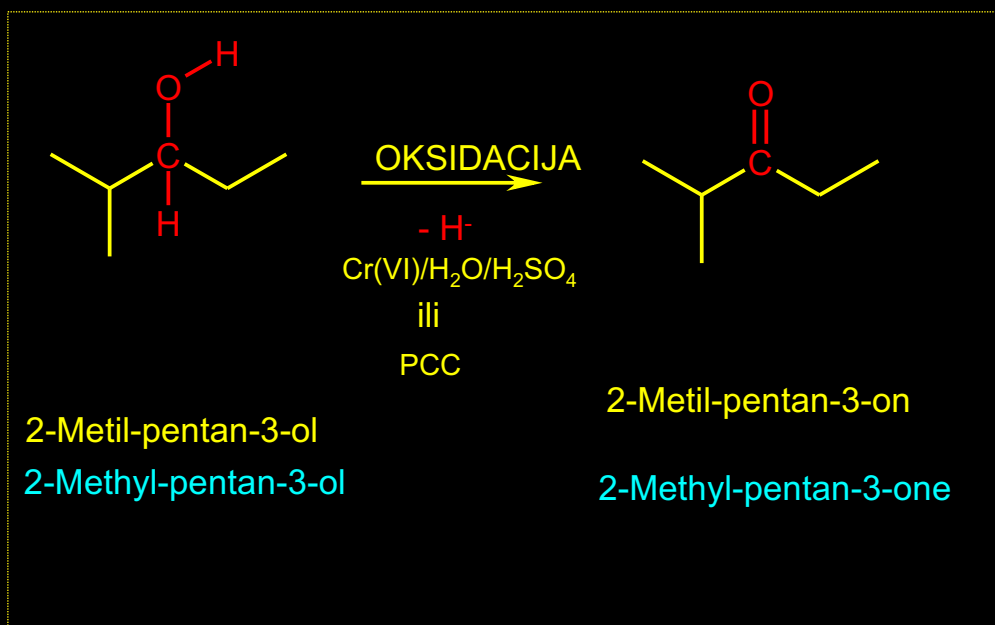
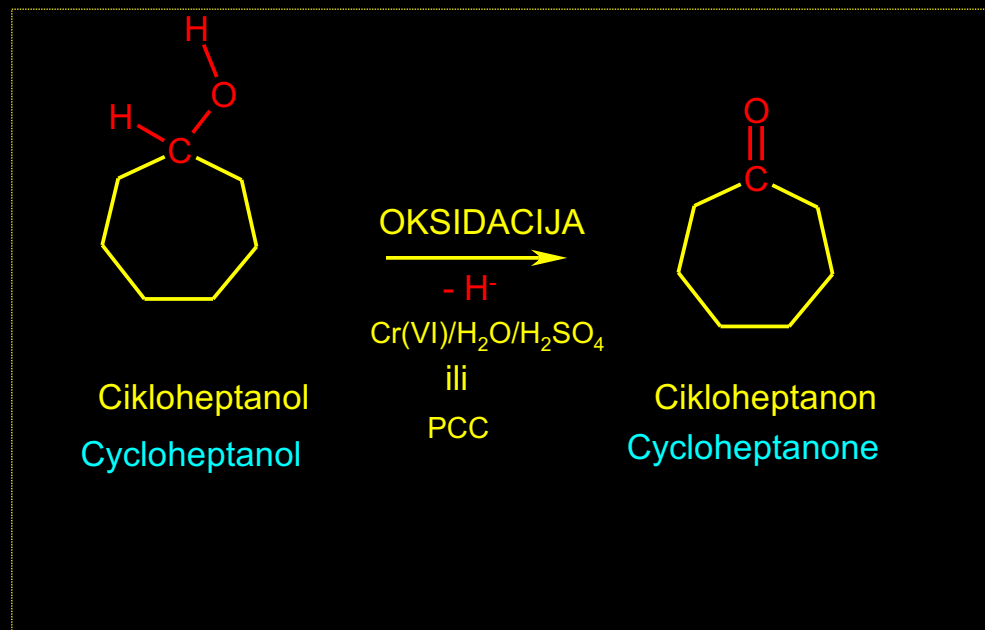
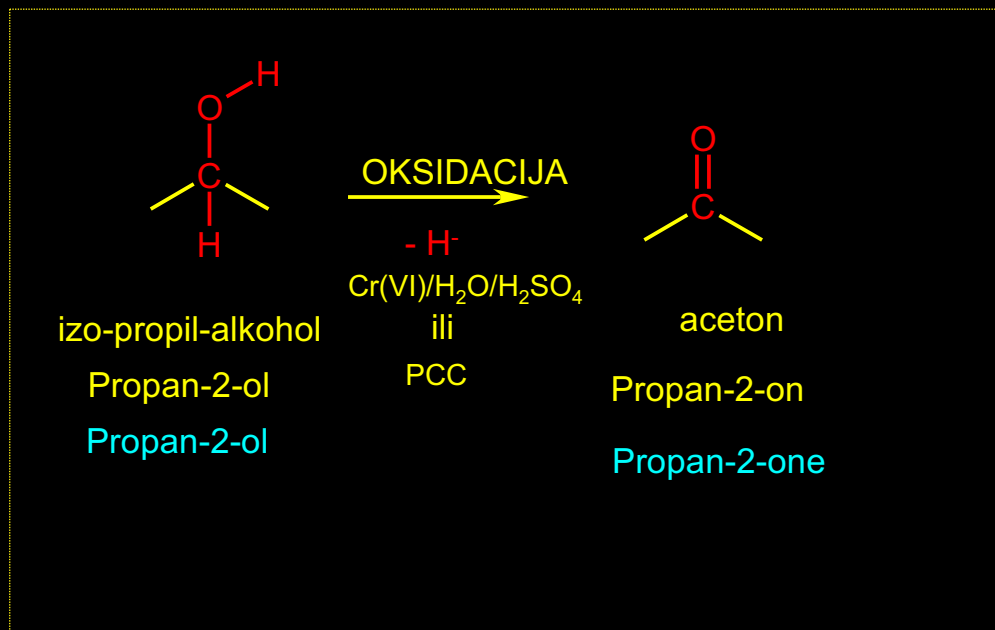

SVI PRIKAZANI PRIMERI PREDSTAVLJAJU REALNE SINTETIČKE REAKCIJE

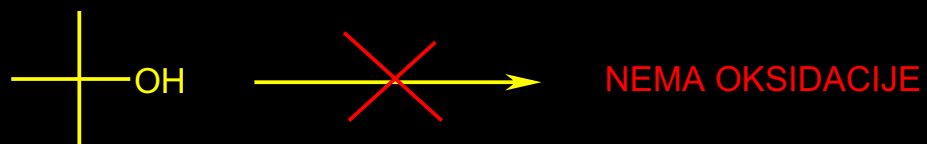

II. OKSIDACIJA SEKUNDARNIH ALKOHOLA

III. OKSIDACIJA TERCIJERNIH ALKOHOLA

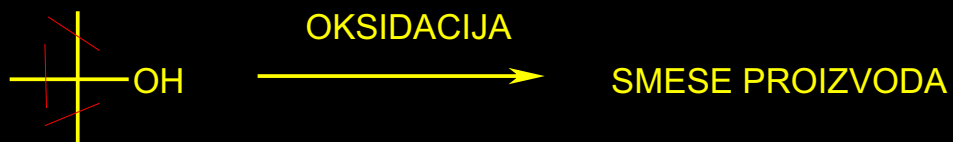

NEMA OKSIDACIJE

MOGUCA JE OKSIDATIVNA

FRAGMENTACIJA : CEPANJE C-C VEZA

REAKCIJA SE ODVIJA TEŠKO I SPORO; NIJE SINTETIČKI ZNAČAJNA

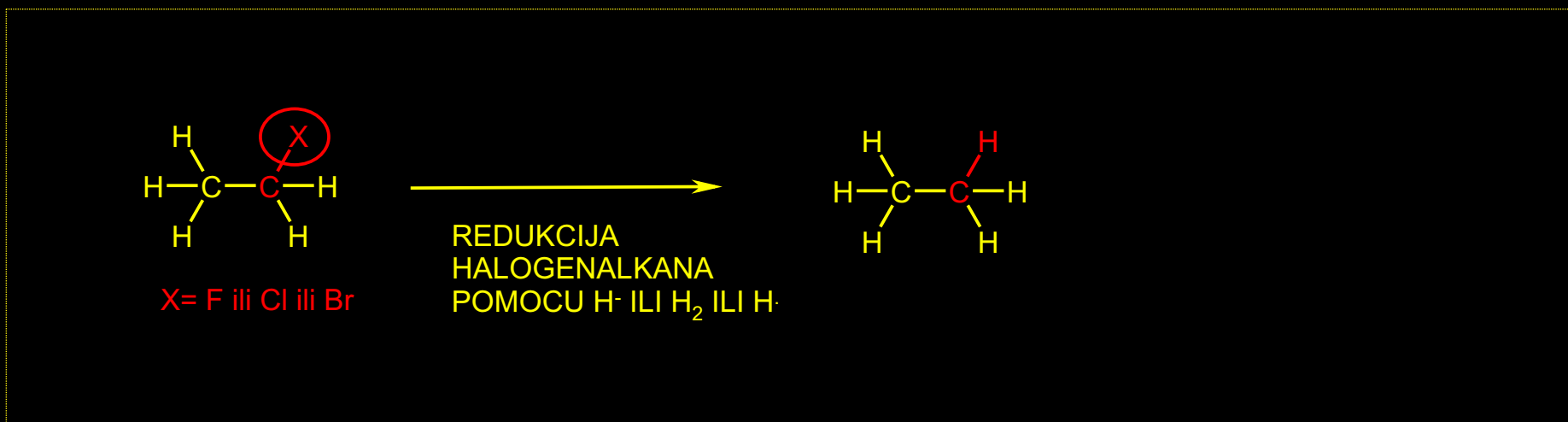
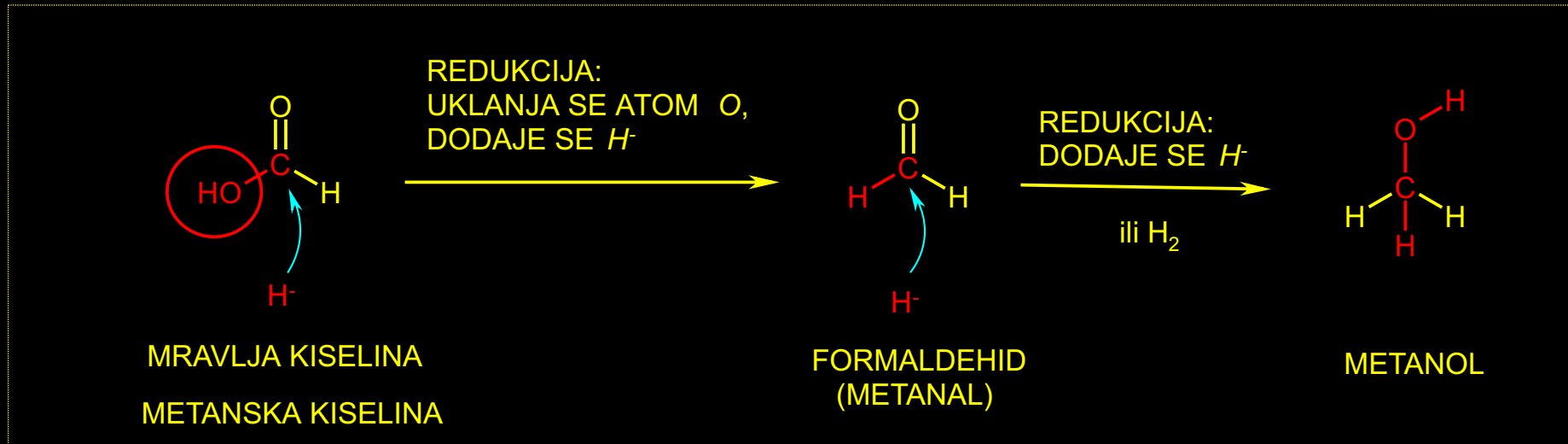

SMESE PROIZVODA

REDUKCIJA ORGANSKIH MOLEKULA JE PROCES KOJIM SE IZ MOLEKULA UKLANJA ELEKTRONEGATIVNI ATOM (HALOGEN, KISEONIK, AZOT, SUMPOR) ILI SE MOLEKULU DODAJE VODONIK U OBLIKU H_2 , H^- ODN H^+ ;

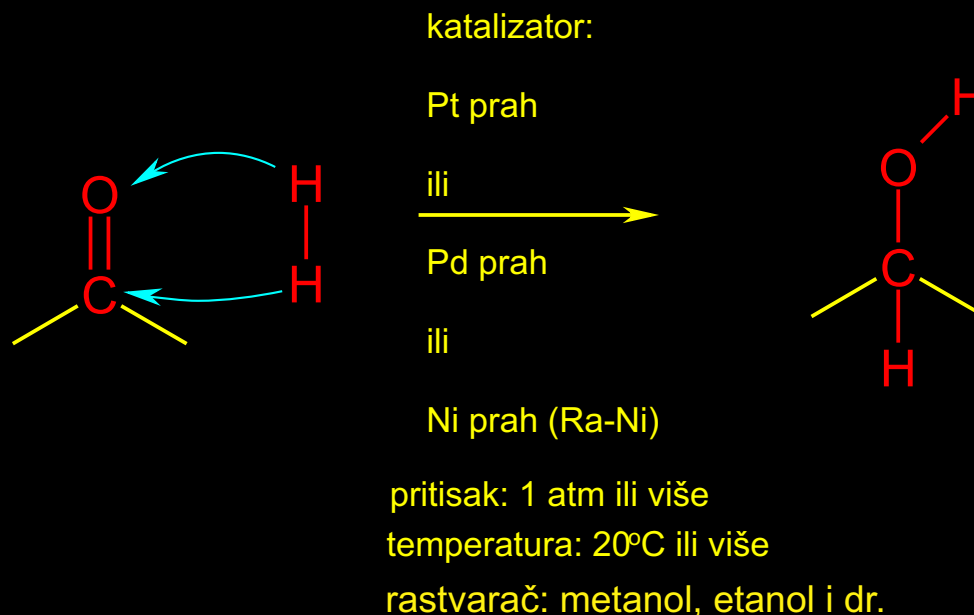

REAGENSI ZA REDUKCIJU KARBONILNE GRUPE - KARBOKSILNIH KISELINA, ALDEHIDA, KETONA

1. KATALITIČKA HIDROGENIZACIJA - ADICIJA MOLEKULSKOG VODONIKA NA π -ELEKTRONSKI SISTEM C=O GRUPE U PRISUSTVU KATALIZATORA - METALNE PLATINE, PALADIJUMA, NIKLA I DR.

HETEROGENI KATALIZATORI NISU RASTVORNI U REAKCIONOM MEDIJUMU, REAKCIJA SE IZVODI U SUSPENIZIJI.

NA ISTI NAČIN REAGUJU I DRUGI π -ELEKTRONSKI SISTEMI A POSEBNO ALKENI, C=C, I ALKINI, C $\equiv$ C VEZE.

(SAMO INFORMATIVNO)

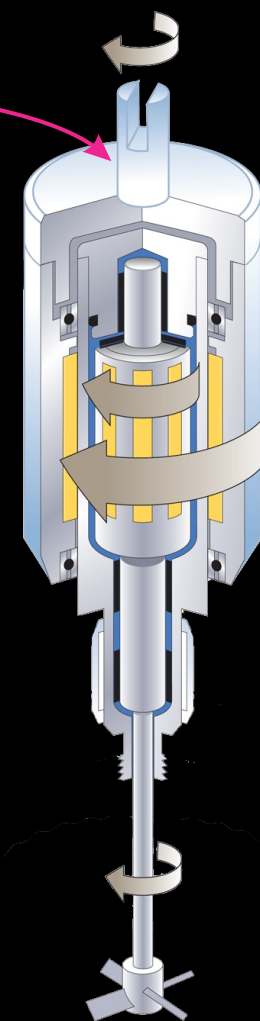
UREĐAJI ZA RAD POD PRITISKOM - AUTOKLAVI (KORISTE SE I ZA KATALITIČKE HIDROGENIZACIJE)

A. METALNI AUTOKLAV, RASKLOPLJEN
(DO ~ 200 atm, 250°C)

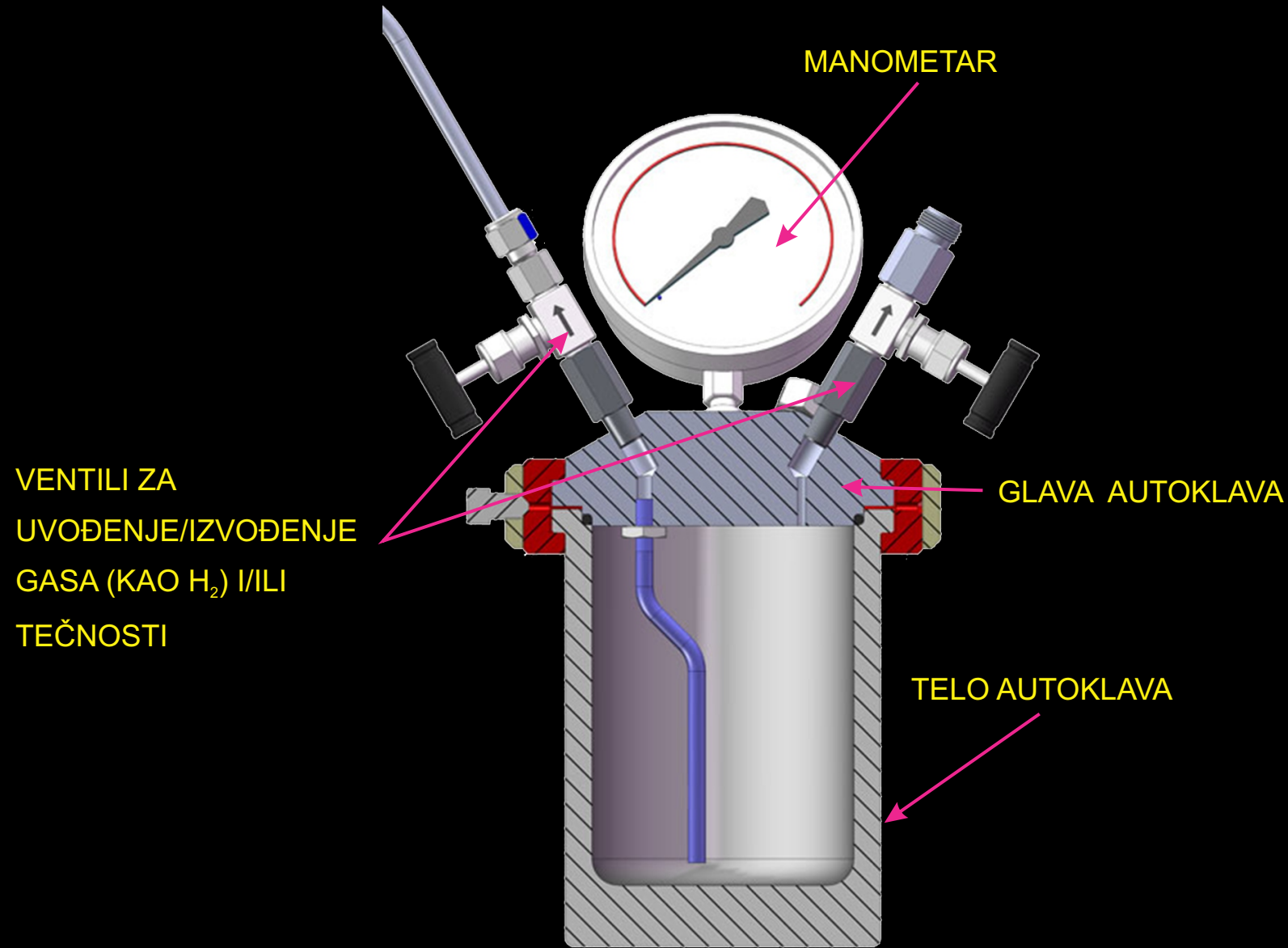
B. STAKLENI AUTOKLAV, SKLOPLJEN
(DO ~ 20 atm, >100°C)

C. SISTEM ZA MEŠANJE
U AUTOKLAVU

(SAMO INFORMATIVNO)

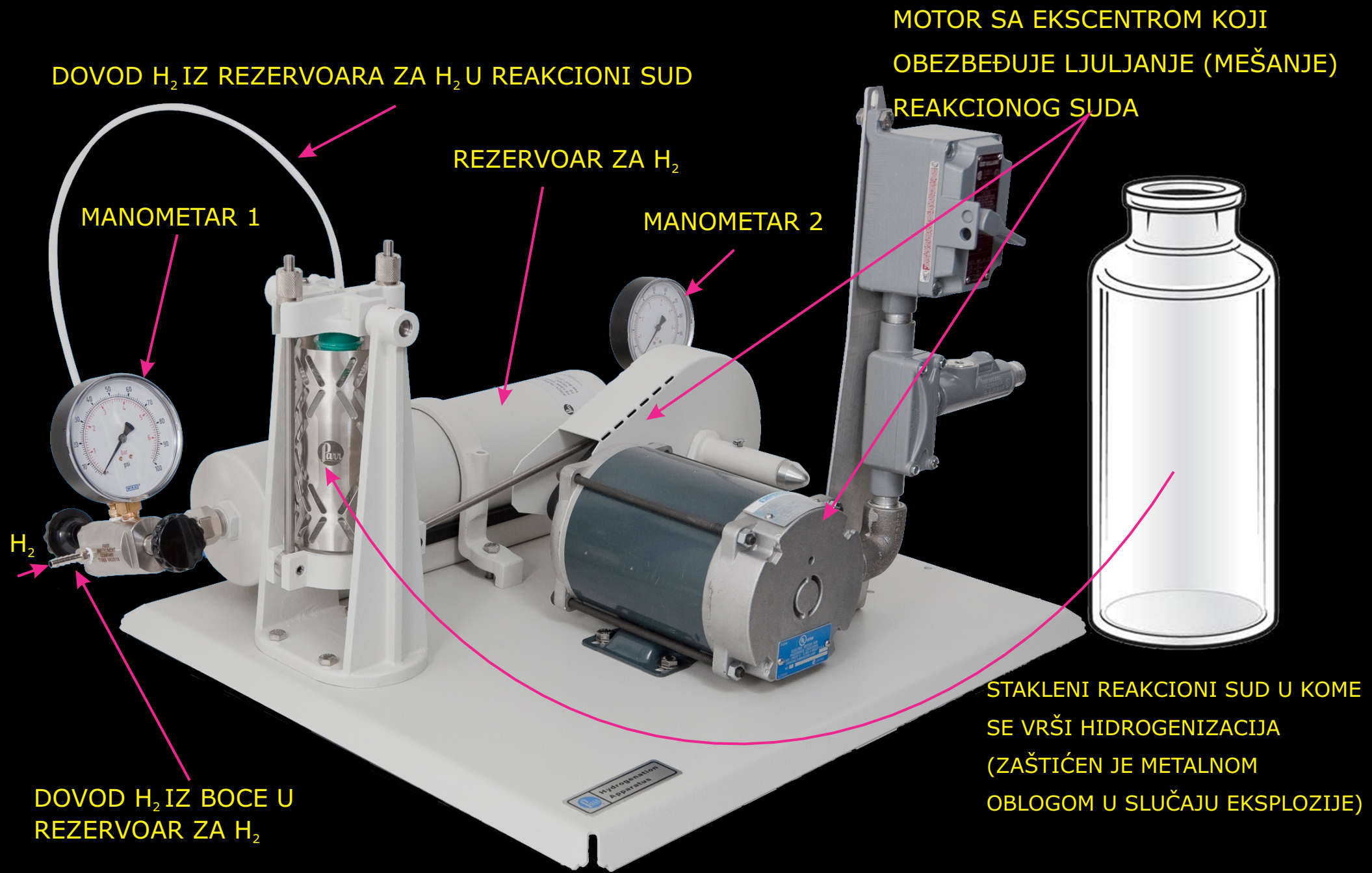
UREĐAJI ZA RAD POD PRITISKOM - AUTOKLAVI - SHEMATSKI PRESEK

SHEMATSKI PRIKAZ, U PRESEKU

(SAMO INFORMATIVNO)

UREĐAJI ZA RAD POD PRITISKOM - UREĐAJ ZA HIDROGENIZACIJU POD NISKIM PRITISKOM (~5 atm)

DOVOD H₂ IZ REZERVOARA ZA H₂ U REAKCIONI SUD

MOTOR SA EKSCENTROM KOJI OBEZBEĐUJE LJULJANJE (MEŠANJE) REAKCIONOG SUDA

MANOMETAR 1

REZERVOAR ZA H₂

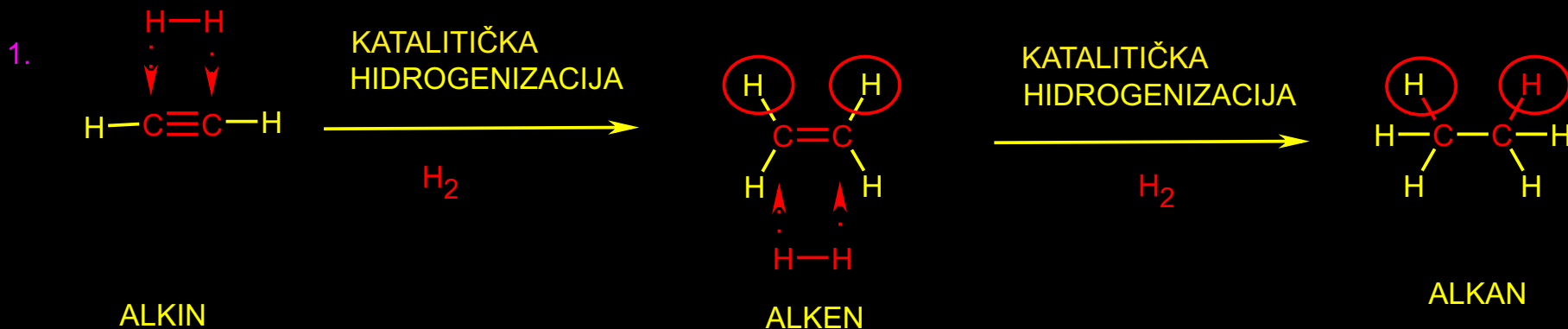
MANOMETAR 2

H₂

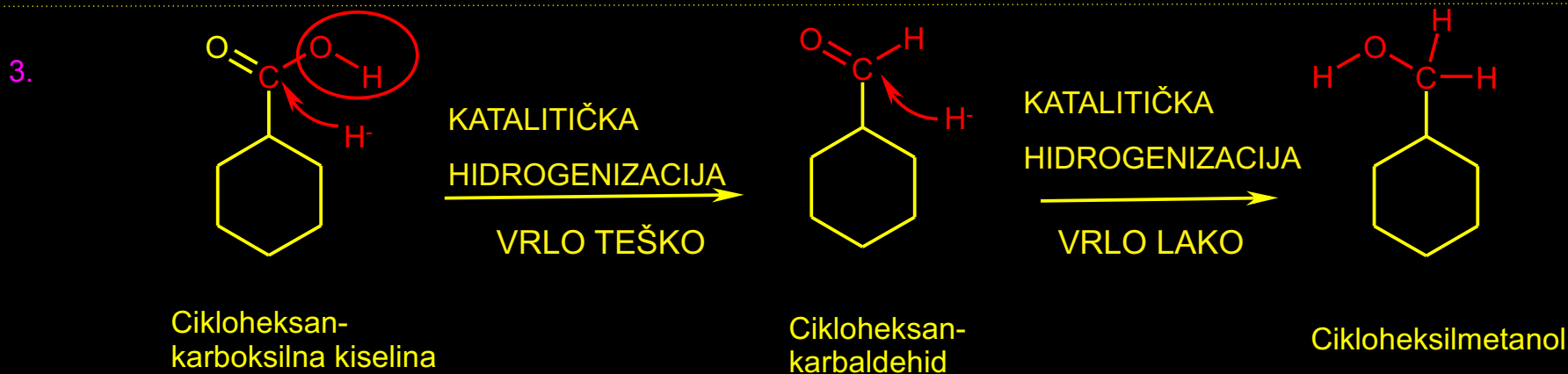
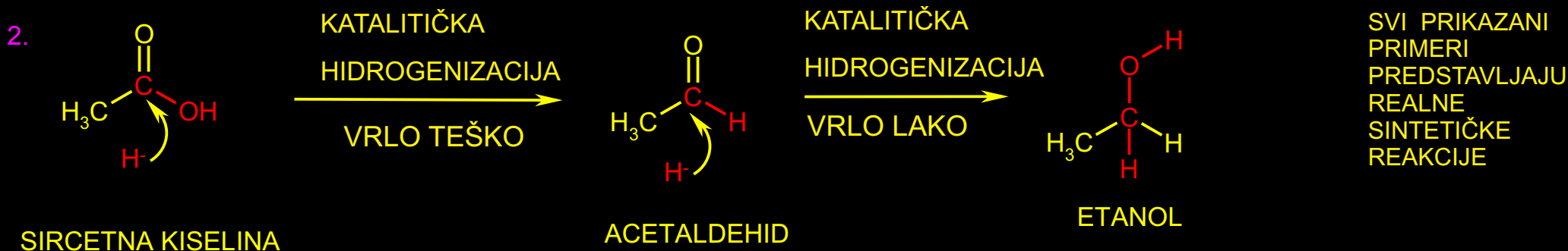
DOVOD H₂ IZ BOCE U REZERVOAR ZA H₂

STAKLENI REAKCIONI SUD U KOME SE VRŠI HIDROGENIZACIJA (ZAŠTIĆEN JE METALNOM OBLOGOM U SLUČAJU EKSPLOZIJE)

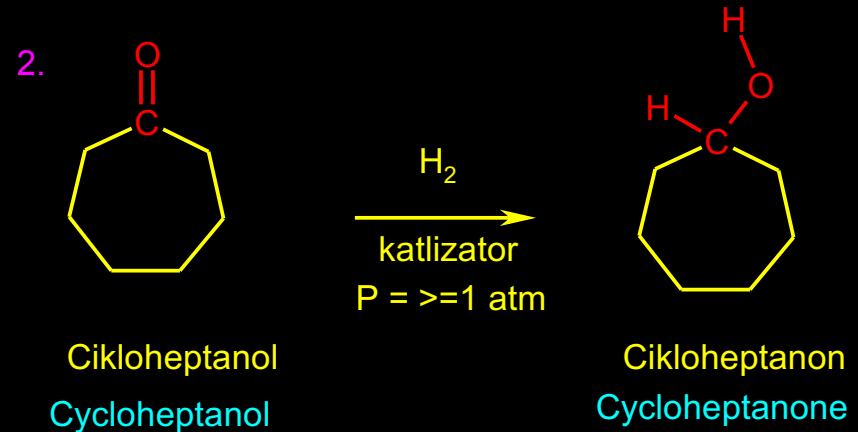
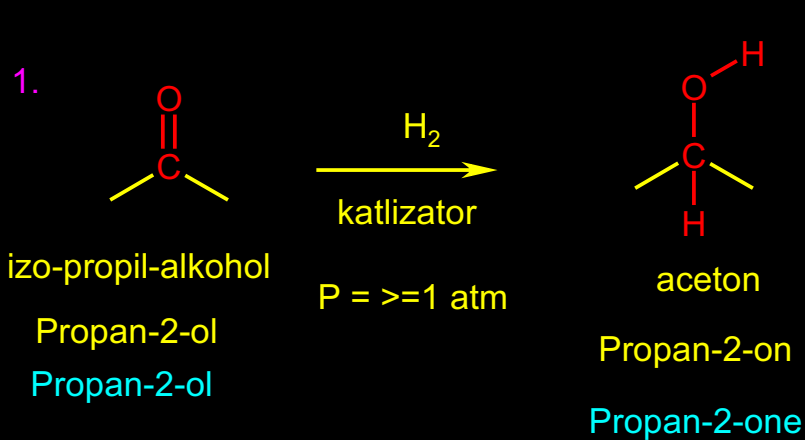
REDUKCIJE ALKINA I ALKENA DODAVANJEM H₂; REAKCIJA JE POZNATA KAO KATALITIČKA HIDROGENIZACIJA

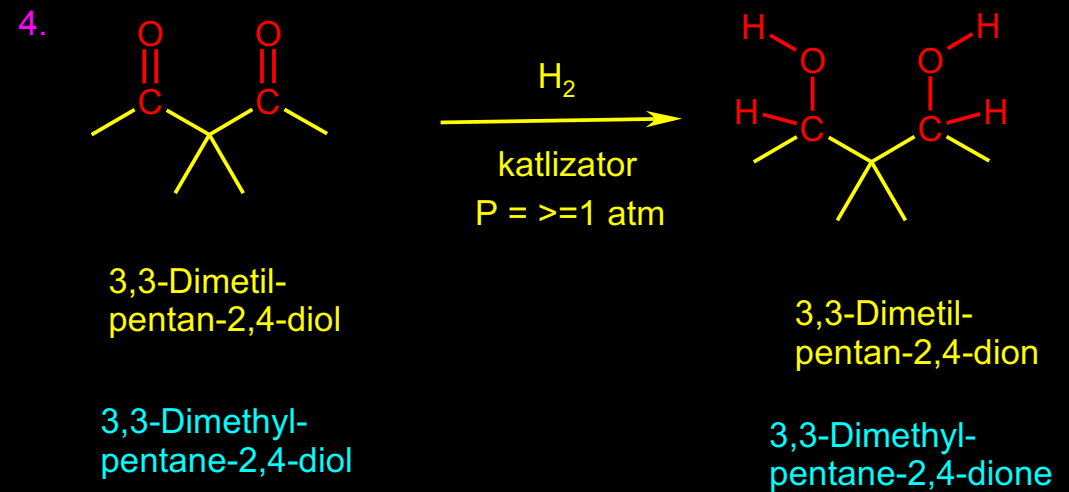
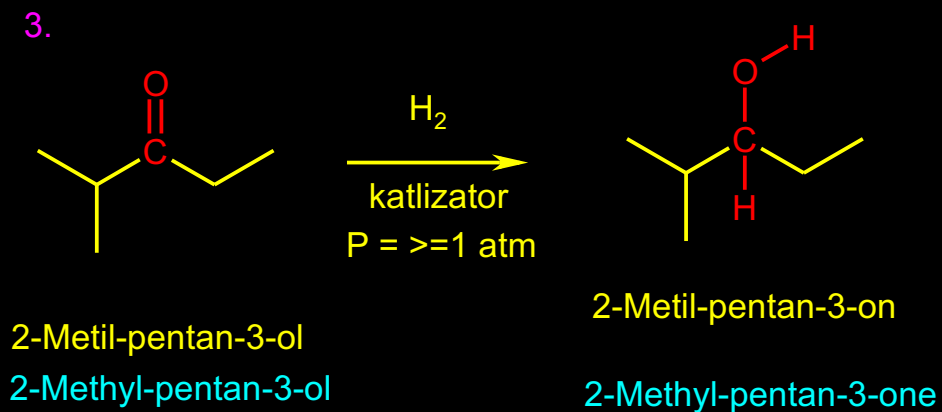
REDUKCIJA KARBOKSILNIH KISELINA DO ALDEHIDA I DALJE DO PRIMARNIH ALKOHOLA

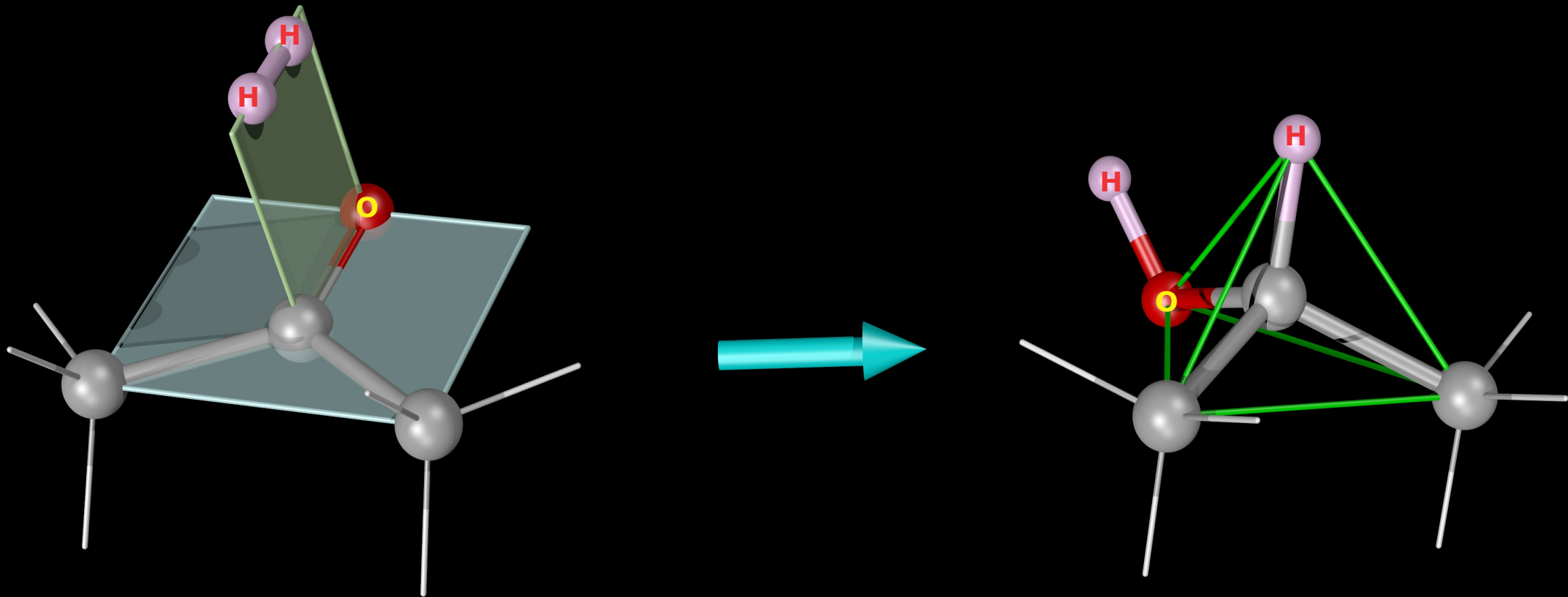
REDUKCIJE KETONA DO SEKUNDARNIH ALKOHOLAKATALITIČKOM HIDROGENIZACIJOM

katlizator= Pt prah, Pd prah, Ni prah

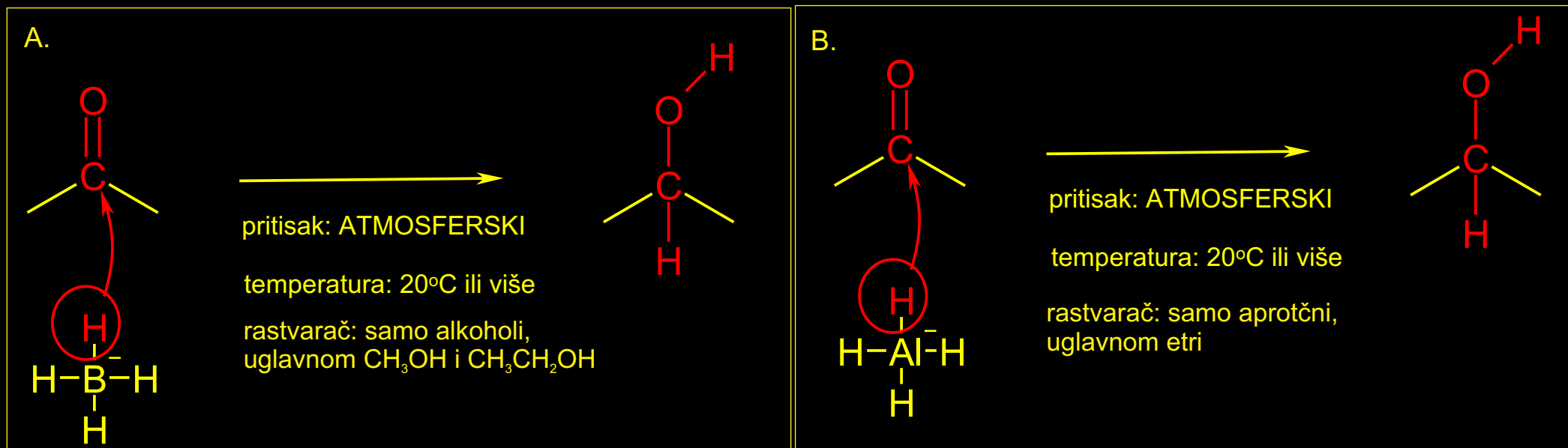
"FOTOGRAFIJA" 3D MODELA KATALITIČKE REDUKCIJE ACETONA POMOĆU MOLEKULSKOG VODONIKA. U PRISUSTVU KATALIZATORA, VODONIK SE ADIRANA NA C=O VEZU, KOJA SE REDUKUJE I POSTAJE SEKUNDARNI ALKOHOL, 2-PROPANOL.

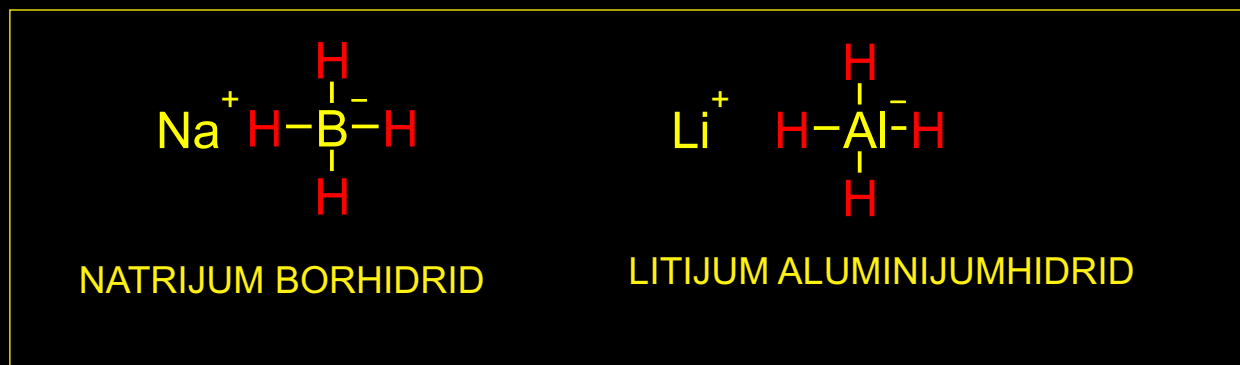

2. REDUKCIJA KARBONILNIH JEDINJENJA POMOĆU KOMPLEKSNIH HIDRIDA BORA I ALUMINIJUMA

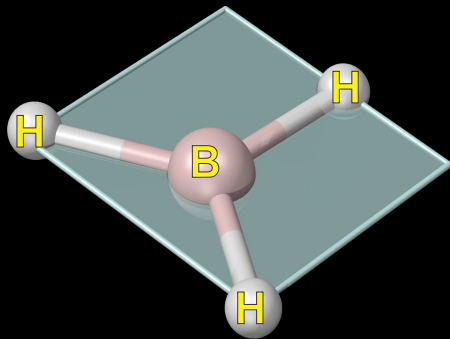
-REDUKCIJA SE VRIŠI NUKLEOFILNIM NAPADOM HIDRIDNOG ANJONA (H⁻) NA ELEKTROPOZITIVNI UGLJENIK C=O GRUPE

KOMPLEKSNI HIDRIDA BORA I ALUMINIJUMA

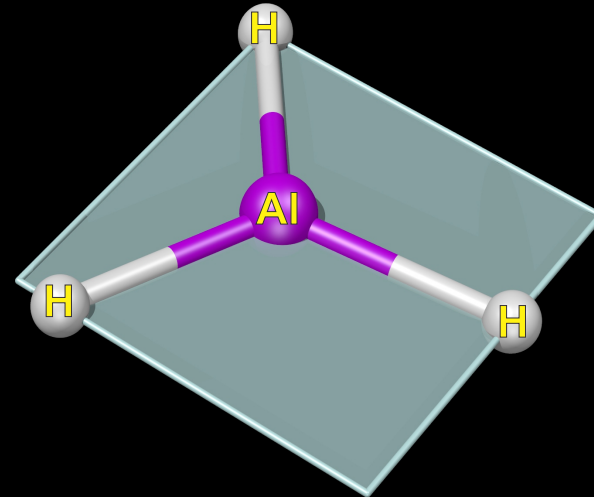

STRUKTURE NORMALNIH (NE-KOMPLEKSNIH) HIDRIDA BORA I ALUMINIJUMA

BH_3
BORAN, BOR-HIDRID

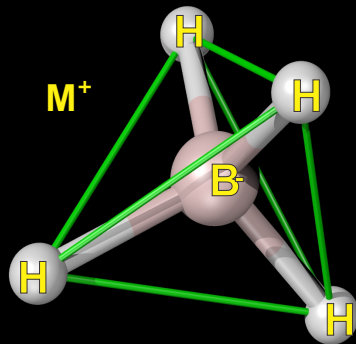
AlH_3
ALUMINIJUM-HIDRID

STRUKTURE KOMPLEKSNIH HIDRIDA BORA I ALUMINIJUMA

$NaBH_4$,
NATRIJUM-
BORHIDRID

$LiBH_4$,
LITIJUM-
BORHIDRID

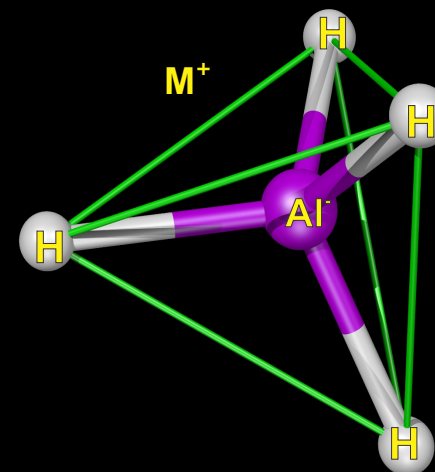
KBH_4 ,
KALIJUM-
BORHIDRID

TETRAHIDROBORATNI ANJON

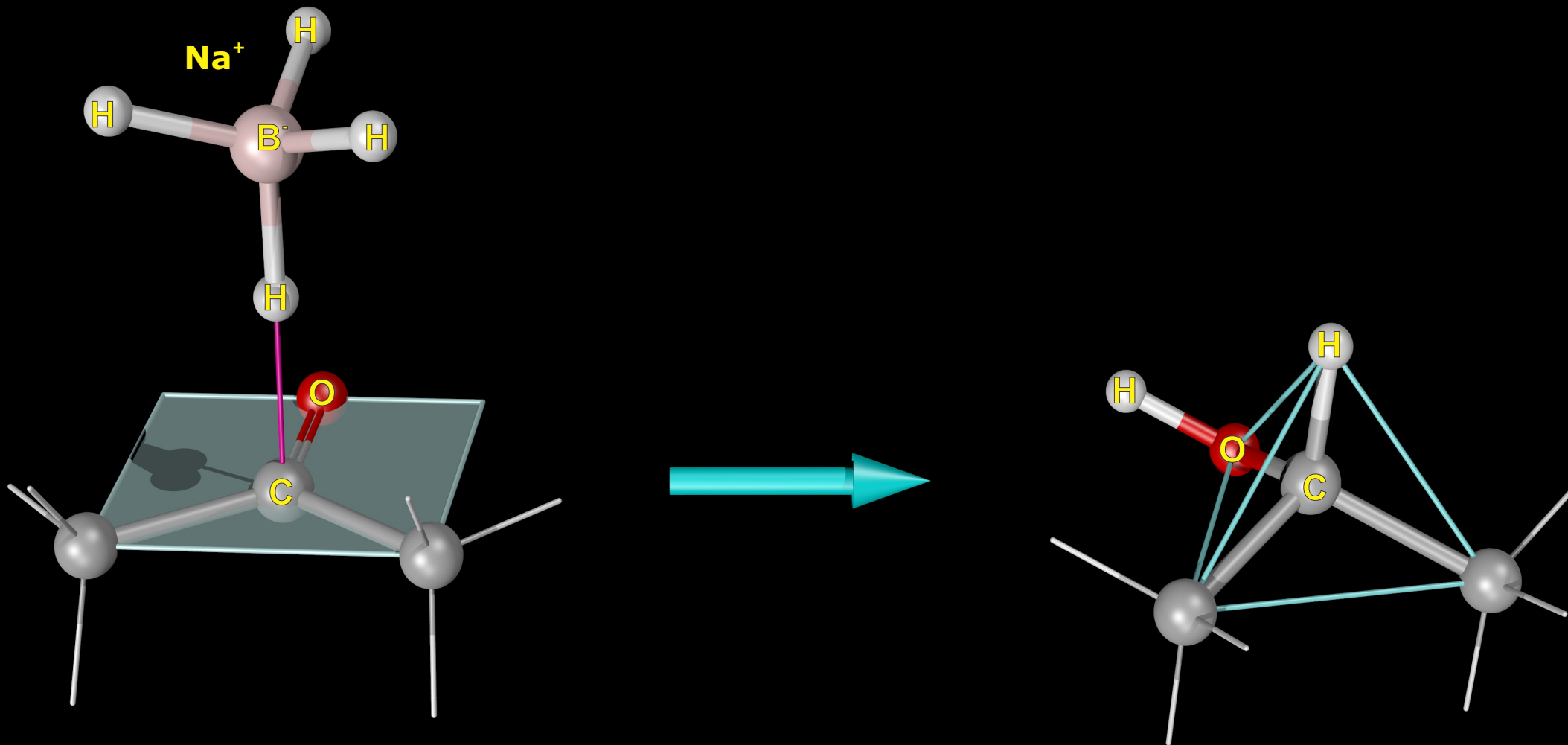
$LiAlH_4$,
LITIJUM-
ALUMINIJUM-HIDRID

$NaAlH_4$,
NATRIJUM-
ALUMINIJUM-HIDRID

TETRAHIDROALUMINATNI ANJON

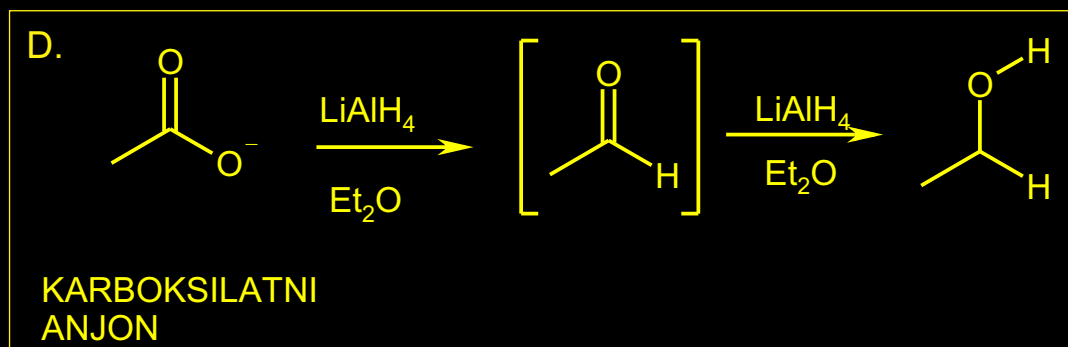
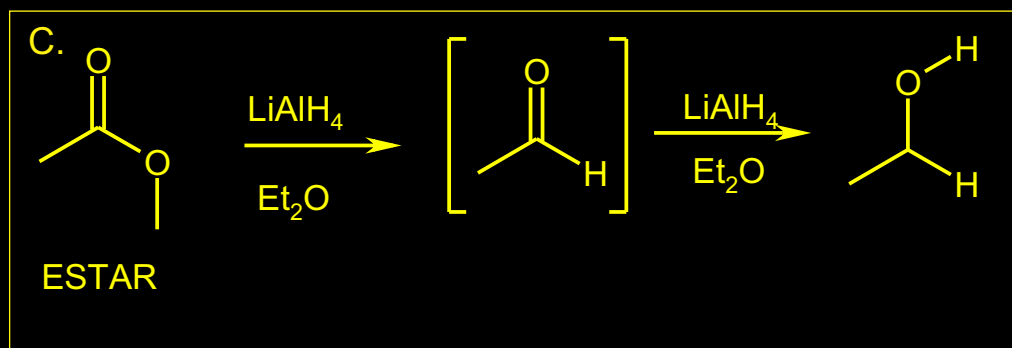
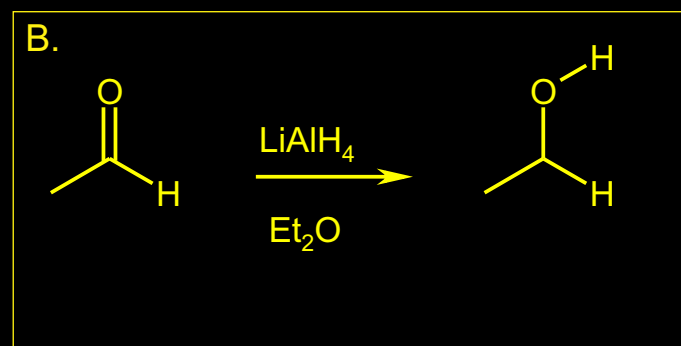
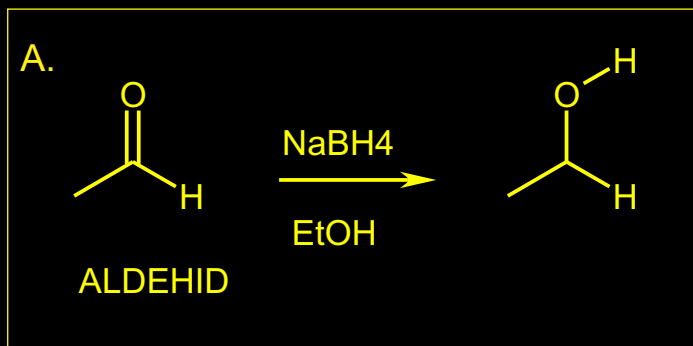
SHEMATSKI PRIKAZ REDUKCIJE ACETONA POMOĆU NaBH_4 - "FOTOGRAFIJA" 3D MODELA

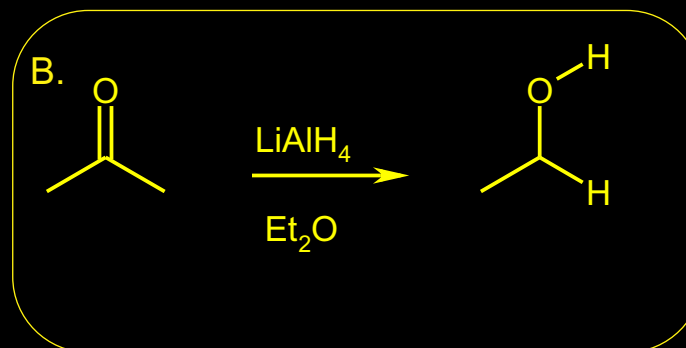
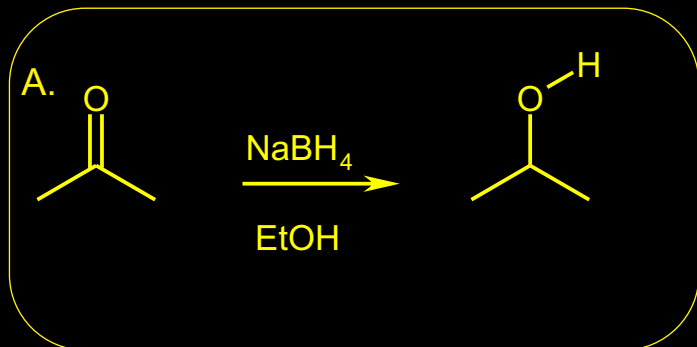
-REDUKUJU SE ALDEHIDI, KETONI, ESTRI I (TEŽE) KARBOKSILATNI ANJONI (SOLI KARBOKSILNIH KISELINA).

- IZ ALDEHIDA, ESTARA I SOLI KARBOKSILNIH KISELINA POSTAJU PRIMARNI ALKOHOLI

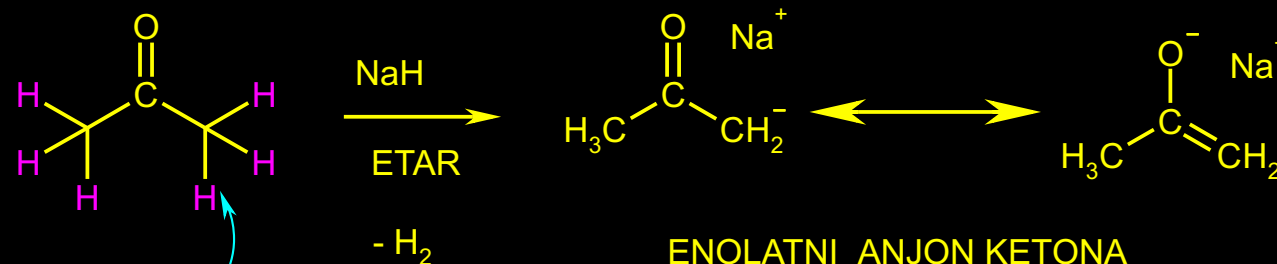

- IZ KETONA POSTAJU SEKUNDARNI ALKOHOLI

SAMO POSEBNI, KOMPLEKSNI HIDRIDI BORA (BH_4^-) I ALUMINUJUNA (AlH_4^-) SE PONAŠAJU KAO REDUCENSI; TJ. ADIRAJU H^- NA KARBONILNI UGLJENIK

ENOLIZABILNI H ATOMI

OBIČNI HIDRIDI KAO

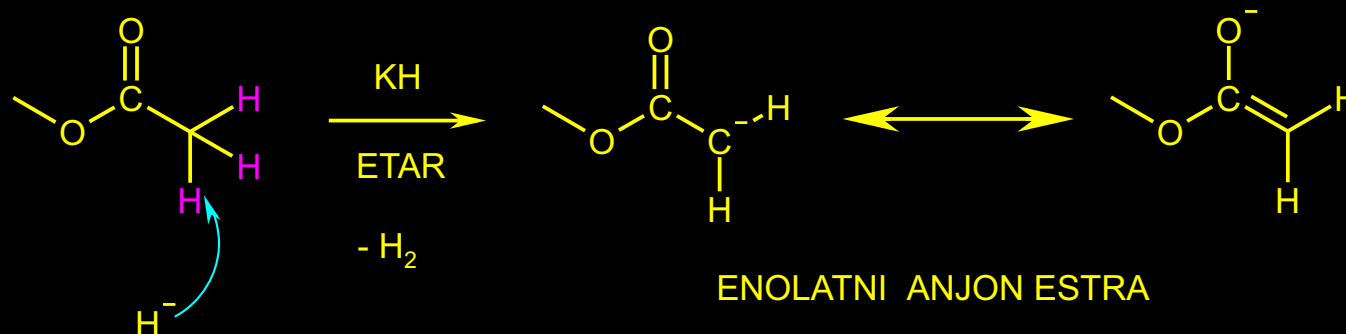
NaH , KH , LiH , CaH_2 NISU

REDUKUJUĆA

SREDSTVA -

ISKLUJUČIVO DELUJU

KAO BAZE

(PREDSTAVLJENI "IMAGINARNIM" KANONSKIM REZONANTNIM STRUKTURAMA)